

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

**STROKOVNO DELO Z OSEBAMI, KI SO POVZROČILE
NASILJE**

Mentorica: doc. dr. Liljana Rihter

Maja Kukovec

LJUBLJANA, 2009

Za usmeritve in podporo pri pisanju diplomske naloge se zahvaljujem mentorici doc. dr. Liljani Rihter. Za prijazno privolitev v opravljanje intervjujev se zahvaljujem strokovnim delavcem iz Centra za socialno delo Ptuj, Maribor, Ormož in Gornja Radgona ter Policijski upravi Maribor, strokovnjakom iz Društva za nenasilno komunikacijo v Ljubljani, Frančiškanskega družinskega inštituta v Ljubljani in Svetovalnice Jozefine v Gornji Radgoni. Seveda pa se želim iz srca zahvaliti tudi svoji družini in prijateljem, ki so mi v času študija in pisanja diplomske naloge brezpogojno stali ob strani.

Kadar si nečesa res želiš, stremi vse stvarstvo k temu, da bi se ti sanje uresničile.

Coelho

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Maja Kukovec

Naslov diplomske naloge: Strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje

Kraj: Ljubljana

Leto: 2009

Število strani: 122

Število bibl. opomb: 1

Število prilog: 2

Število slik: 7

Mentorica: doc. dr. Liljana Rihter

Deskriptorji: nasilje; žrtev nasilja; oseba, ki je povzročila nasilje; strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje; center za socialno delo; nevladne organizacije; policija; zakonodaja na področju preprečevanja nasilja; medinstitucionalno sodelovanje.

Povzetek: V teoretičnem delu sem opredelila nasilje in dejavnike, ki so povezani z nasilnim vedenjem, ter termina žrtev in oseba, ki je povzročila nasilje. Predstavila pa sem tudi aktualno zakonodajo na področju preprečevanja nasilja v Sloveniji in tujini ter se dotaknila izhodišč za strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje.

V raziskovalnem delu pa me je zanimalo področje strokovnega dela v vladnih in nevladnih organizacijah z osebami, ki so povzročile nasilje. Dotaknila sem se močnih točk tega področja dela, ovir, s katerimi se pri strokovnem delu soočajo v organizaciji ter skupaj z njimi iskala možne korake v smeri izboljšanje področja dela z osebami, ki so povzročile nasilje, v Sloveniji.

Title: Professional work with people having committed violence

Descriptors: Violence; a victim of violence; a person having committed violence; professional work with people having committed violence; center for social work; non-governmental organizations; police force; violence prevention legislation; inter-institutional cooperation.

Abstract: Theoretical part includes a description of violence and factors connected to violent behaviour as well as an explanation of terms victim and person having committed violence. Current violence prevention legislation in Slovenia and in foreign countries is presented and also starting-points for professionals working with people having committed violence are mentioned.

In the empirical part the main importance is laid in the area of professional work performed in governmental and non-governmental organizations with people having committed violence. Strong points of the area of professional work and impediments confronted in organizations are referred to in this part which are also the means of making a step further in the area of professional work with people having committed violence in Slovenia.

PREDGOVOR

Med krajšim bivanjem v Veliki Britaniji sem slišala in brala o krutem primeru nasilja znotraj družine, o nasilnem vedenju matere do svojega otroka, ki je ravno takrat odmeval v medijih po vsej državi. Nekaj dni po tem, ko sem se vrnila v Slovenijo, sem v medijih zasledila dva primera hudega družinskega nasilja, ki sta se zgodila v mojem neposrednem okolišu. Vsi ti primeri so me zelo presunili.

Počutila sem se nemočno, neozaveščeno in ne dovolj usposobljeno za delovanje na področju nasilja. Nemoč so izrazili tudi na ptujskem centru za socialno delo, ko sem se k njim obrnila po informacije. Izpostavili so predvsem nedorečeno in nedodelano področje strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje. Tudi sama sem želela podrobnejši vpogled v vsaj en del področja dela za preprečevanje nasilja v Sloveniji. Usmerila sem se v raziskovanje področja dela z osebami, ki so povzročile nasilje, v različnih institucijah v Sloveniji. Moj namen je bil opozoriti na probleme, ovire, s katerimi se soočamo v državi, ter definirati možne rešitve za izboljšanje področja dela z osebami, ki so povzročile nasilje.

V uvodnem delu diplomske naloge sem opredelila pojme nasilje, žrtev nasilja in oseba, ki je povzročila nasilje. Opisala sem dejavnike, ki so povezani z nasilnim vedenjem. Teoretično sem zaobjela tudi izhodišča za strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje.

V drugem delu predstavljam svoje diplomsko raziskovanje na področju strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje. Osredotočila sem se torej na strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje, in ki ga v Sloveniji pokrivata vladni sektor (centri za socialno delo – CSD) in nevladni sektor (npr. Društvo za nenasilno komunikacijo, Svetovalnica Jozefine ter Frančiškanski družinski inštitut). Po informacije sem se obrnila tudi na policijo, ki v primeru prijave nasilja prva intervenira in pride v stik z osebo, ki je povzročila nasilje. Zanimalo me je, kako v teh institucijah poteka delo z osebami, ki so povzročile nasilje:

- kje in kako vidijo primere dobre prakse dela na tem področju;
- na kakšne ovire morebiti naletijo ter

– katere premike predlagajo v smeri reševanja problemov na tem področju dela.

Z intervjuji sem se dotaknila tudi medinstitucionalnega sodelovanja ter izobraževanj in usposabljanj s področja preprečevanja nasilja ter strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje.

KAZALO

1. TEORETIČNI UVOD	9
1.1 OPREDELITEV NASILJA	9
1.2 OBLIKE NASILJA	12
1.3 DEJAVNIKI, KI SO POVEZANI Z NASILJEM	15
1.4 ŽRTVE IN OSEBA, KI JE POVZROČILA NASILJE.....	20
1.5 ZAKONODAJA NA PODROČJU PREPREČEVANJA NASILJA.....	21
1.5.1 Zakonodaja v Sloveniji	21
1.5.2 Zakonodaja v tujini	26
1.6 DELO Z OSEBAMI, KI SO POVZROČILE NASILJE	27
1.6.1 Splošna izhodišča	27
1.6.2 Vloga centrov za socialno delo, nevladnih organizacij ter policije	31
1.6.3 Preprečevanje nasilja, strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje, ter doktrina socialnega dela	33
2 PROBLEM	37
3 METODOLOGIJA	40
3.1 Vrsta raziskave	40
3.2 Merski instrumenti in viri podatkov.....	40
3.3 Populacija	40
3.4 Zbiranje podatkov	40
3.5 Analiza podatkov	42
4 REZULTATI IN RAZPRAVA	43
4.1 Razumevanje nasilja.....	43
4.2 Razumevanje osebe, ki je nasilje povzročila	45
4.3 Vključevanje oseb, ki so povzročile nasilje, v organizacije in njihove programe	46
4.4 Strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje	48
4.4.1 Centri za socialno delo in strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje	49
4.4.2 Policija in proces dela z osebami, ki so povzročile nasilje	51
4.4.3 Nevladne organizacije in strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje	52

4.5 Močne točke uspešnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje	54
4.6 Ovire pri strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje	56
4.7 Koraki v smeri izboljšanja dela z osebami, ki so povzročile nasilje	61
4.7.1 Preventiva, ozaveščanje in informiranje	61
4.7.2 Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v organizacijah, ki izvajajo programe dela za osebe, ki povzročajo nasilje	62
4.7.3 Programi dela z osebami, ki so povzročile nasilje	63
4.7.4 Medinstitucionalno sodelovanje	64
4.7.5 Zakonodaja	64
4.8 Medinstitucionalno sodelovanje institucij in organizacij na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje	66
4.9 Izobraževanje in usposabljanje za področje preprečevanja nasilja	67
5 SKLEPI	68
6 PREDLOGI	70
7 LITERATURA IN VIRI	71
8 POVZETEK	74
9 PRILOGE	76
Priloga 1: Smernice za intervju.	76
Priloga 2: Analiza podatkov.	78

KAZALO SLIK

Slika 1.1.: Nasilje	9
Slika 1.2.: Psihično nasilje	13
Slika 1.3.: Nasilje v odnosu	19
Slika 1.4.: Žrtev nasilja	25
Slika 2.1.: Otroška risba	38
Slika 4.1.: Nasilje in otrok	44
Slika 4.2.: Nasilje in toleranca	60

1. TEORETIČNI UVOD

1.1 OPREDELITEV NASILJA

Nasilje pomeni kršitev temeljnih človekovih pravic, kot so pravica do varnosti, do življenja brez strahu in prisile ter do telesne in duševne integritete (<http://www.varuh-rs.si/index.php?id=301>).

Kaj je nasilje, težko pojasnimo z enostavno definicijo, saj smo ljudje enkratna in neponovljiva bitja, zato vsak človek drugače razume in doživlja pojave okoli sebe. Ker pa živimo skupaj v ožjih in širših skupnostih, ustvarjamo pravila o skupnem življenju, ki določajo tudi, kakšno vedenje je nesprejemljivo. Kot se spreminjata družba in način življenja, se spreminjajo tudi pravila skupnega bivanja. Kakovost življenja in odnosov navadno povezujemo s tem, kako lahko v skupnosti uresničujemo svoje potenciale, živimo polno življenje v pristnem stiku z drugimi. O dobrih medčloveških odnosih lahko govorimo le, kadar vsi vključeni spoštujemo človekove pravice drugih, ki so določene s konvencijami in z zakoni. Drugi nič manj pomemben pogoj pa je spoštovanje osebnih mej posameznikov in posameznic, ki niso zapisane v splošnih aktih, ampak smo jih dolžni spoštovati, ko nas posameznik oziroma posameznica nanje opozori. Pravice in meje se končajo tam, kjer se začnejo pravice in meje drugih. Vsak človek ima pravico živeti varno, brez nasilja. Prav tako ima vsak človek pravico v okviru družbeno sprejemljivih vedenj s pomočjo nenasilne komunikacije in pravnih sredstev ščititi svoje osebne meje in svoje interese.

Slika 1.1.: Nasilje, Vir: www.slobodnadalmacija.hr/.../NASILJE_thumb.jpg

Nasilja ne moremo enačiti s konfliktom. Do konflikta pride, ko imata dve osebi različni, nasprotujoči ali izključujoči se želji. Cilj reševanja konflikta je priti do dogovora, ki je uresničljiv in sprejemljiv za obe osebi, s čimer pride do prave

obojestranske potrditve oseb in odnosa med njima. Z nasiljem pa se nasprotno zrušijo meje drugega. Oseba, ki povzroči nasilje, vsili potrditev svoje dominacije in podrejenost žrtve. (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

Ena od pomembnih sposobnosti, povezanih z družinskim življenjem, je tako imenovana "sposobnost za konflikt." »Sposobnost za konflikt pomeni pridobljeno, naučeno sposobnost posameznika, da zazna konflikt za motenimi interakcijami in komunikacijami, ga prepozna in se z njim sooči, da bi ga bodisi začel reševati bodisi zmoget z njim živeti. Gre za sposobnost posameznika, da v interakciji in komunikaciji zazna konfliktne vsebine in jih metakomunicira.« (Čačinovič Vogrinčič, 1998: 228)

Konflikti in nejasnosti so dejstvo; vprašanje je samo, ali jih sploh znamo reševati oz. kako jih rešujemo. Zelo pogosto je izogibanje konfliktom zaradi strahu pred napetostjo in stresom, ki ju prinašajo, in strahu pred posledicami. Velikokrat družinska homeostaza deluje tako, da posamezniki zavestno ne prepoznajo konflikta ter se torej ne morejo z njim soočiti in ga tako ali drugače razrešiti. Dejstvo je, da vsi potrebujemo varnost; vendar ne take, ki bi temeljila na avtoritarnem vodenju ali na izogibanju soočenja s problemi, ampak varnost, za katero smo soodgovorni in jo sooblikujemo. Za to pa je potrebno, da se o družinski situaciji pogovarjamo in s tem tudi širimo meje razvidnega.

"V družini je mogoče tvegati konflikte, če so jasno postavljeni pogoji za njihovo reševanje oz. pogoji za to, da ne ogrožajo posameznika ali skupine." (Čačinovič Vogrinčič, 1998: 224) Če bi namreč konflikti ogrozili posameznika, se jim bo ta skušal izogniti, da bi se zavaroval, prav tako v primeru, če bi bil ogrožen obstoj skupine. Če pa so jasno postavljeni pogoji oz. smernice za reševanje, se lahko progresivno pristopi k razreševanju konfliktov.

Nasilje definiramo kot način, s katerim si oseba, ki je povzročila nasilje, skuša v odnosu zagotoviti moč in nadzor nad žrtvijo in uresničiti svoje interese. Nasilje vedno izhaja iz neravnovesja moči med dvema osebama oziroma skupinama ljudi. Oseba, ki povzroči nasilje, s psihičnimi, spolnimi, fizičnimi, ekonomskimi in drugimi oblikami nasilja posega v osebno integriteto žrtve in omejuje njen človeški potencial.

Nasilje razumemo kot vsako obliko vedenja, ki jo oseba izvede z namenom, da bi si drugo osebo ali skupino podredila oziroma nad njo pridobila, povečala ali ohranila moč. O zlorabi moči govorimo, ko ima ena skupina oziroma posameznik ali posameznica že v osnovi več moči nad drugo skupino oziroma posameznikom ali posameznico zaradi družbenega položaja, starosti, nacionalnosti, fizičnih ali umskih lastnosti in to moč izkorišča v škodo druge osebe. Vsaka zloraba moči je nasilje.

Pregled stereotipov, povezanih z močjo, ki jo njeni nosilci v družni vedno znova vzpostavljajo, kaže na krog ponavljanja. Ker so imeli moški več moči in dominantno vlogo v socialnih institucijah, so postale moške dejavnosti višje vrednotene. Moškost je postala zbirka posebnosti, ki vodijo v uspeh. Če moška socializacija poudarja moškost, bo temeljila na poudarjanju lastnosti, kot so neodvisnost, agresivnost, tekmovalnost, zaradi katerih bodo uspešni in s katerimi bodo ohranili svojo pozicijo moči. (Richmond-Abbot, 1992: 5)

Krog nasilja kaže vzorec različnih faz, ki se prepletajo, poglobljajo in utrjujejo nasilje v partnerskem odnosu:

- obdobje naraščanja napetosti (v tem obdobju skuša žrtev zmanjšati napetost tako, da vpliva na osebo, ki povzroča nasilje, in na njeno razpoloženje; da ji ne daje povoda za jezo; da skuša predvideti možnost izbruha; strategije so pomirjanje, izogibanje, predvidevanje),
- obdobje nasilja,
- obdobje opravičevanja (ko se oseba, ki je povzročila nasilje, na različne načine opravičuje za storjena dejanja in obljublja, da se dejanje ne bo ponovilo),
- obdobje medenih dni in nežnosti,
- ponovno obdobje naraščanja napetosti (žrtev čuti napetost že v zraku in kmalu res pride do izbruha nasilja). (Draginc, 2007)

Nasilje je proces, poln močnih mehanizmov, ki eden za drugim, še posebej pa v kombinaciji, povzročijo, da nasilje postane aktiven in dinamičen proces. Oseba, ki povzroča nasilje, in žrtev nasilja vsaka na svoj način normalizirata nasilje. Nasilje v tem procesu postaja normalni del vsakdanjega partnerskega odnosa, vodi do sprejemljivosti in opravičljivosti ter zareže globoke posledice za vse, ki jih

prizadene. V procesu normalizacije nasilja oseba, ki povzroča nasilje, in žrtev nasilja razvijeta svoje strategije za doseganje ciljev. Pri osebi, ki povzroča nasilje, moškem, je proces normalizacije nasilja usmerjen v strategijo nadzorovanja žrtve, ženske, s čimer nadomesti svojo moškost. Instrumenti te strategije so: nadzorovano čustveno stanje možganov v trenutku napada, izolacija ter menjava nasilja in nežnosti. Žrtve, ženske, pa v procesu normalizacije nasilja razvijejo strategijo prilagajanja in seveda strategijo preživetja.

Tudi partnerstvo je proces, dinamično dogajanje oz. interakcija med dvema. V uspešnih partnerstvih sta partnerja drug drugemu učitelja, torej se drug od drugega uči in drug ob drugem raste. Pomembno je tudi, da znata reševati razlike v mišljenju, za kar je potrebna *spodobnost pogajanja*. Prav tako pa je pomembna sposobnost izražanja pozitivnih čustev, zanimanje za drugega, skrb in interes za dobro drugega, torej *spodobnost ljubiti*. Sposobnost ljubiti in sposobnost pogajati se sta ključni sposobnosti tako za dober partnerski odnos, kot tudi za dobro starševstvo. (Čačinovič-Vogrinič, 2008)

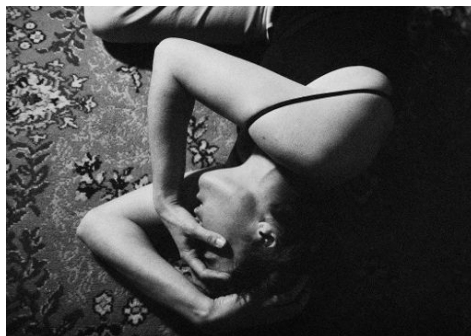
1.2 OBLIKE NASILJA

Večina nasilja se dogaja na besedni ravni in izhaja iz naših predsodkov in stereotipnih prepričanj, zaradi katerih se do ljudi, na katere navezujemo predsodke in stereotipe, vedemo drugače kot do drugih. V takih primerih smo do lastnega nasilja tudi manj kritični, saj s svojimi stereotipnimi prepričanji opravičujemo in predvsem racionaliziramo diskriminiranje, poniževanje in drugo krivično ravnanje. Pri preprečevanju nasilja moramo biti pozorni na celoten odnos med osebo, ki je povzročila nasilje, in žrtvijo. Problematici niso le enkratni dogodki, ko oseba uporabi fizično nasilje nad žrtvijo, ampak celoten sistem vedenja in komunikacije, ki ga uporablja oseba, ki je povzročila nasilje žrtvi, in prepričanja te osebe, s katerimi opravičuje uporabo nasilja. (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

»**Fizično nasilje** je zloraba fizične sile ali grožnja z uporabo fizične sile. Usmerjeno je na človekovo telo ali njegovo življenje. Fizično nasilje je izrazitejša stopnja nasilja v procesu, ki se začne s psihičnim nasiljem. Nekatera dejanja fizičnega nasilja

so klofutanje, brcanje, ožiganje kože, udarci z roko ali s predmeti, metanje predmetov proti osebi ali v osebo, odpiranje, dotikanje, če človek tega ne želi, zvijanje rok, polivanje s tekočino, neželjeno striženje las, omejevanje gibanja, odrekanje ali siljenje s hrano, umor, napadi z orožjem ...«. Cilj vsakega fizičnega nasilja je pridobiti, povečati in dokazati svojo moč nad žrtvijo. Fizične bolečine in posledice, ki jih oseba povzroča žrtvi, vedno spremljajo tudi psihične posledice. Meja med njima pa je tam, kjer se besednemu nasilju pridruži še udarec. Prvo partnerjevo nasilje žrtev popolnoma preseneti. Zgodi se potem, ko odnos že nekaj časa traja. Oseba, ki je povzročila nasilje, po navadi obžaluje svoje dejanje, zato se opraviči in obljubi, da se kaj takega ne bo nikoli več ponovilo. Zelo malo je možnosti, da se nasilje ne bo ponovilo. Po navadi se pojavlja vedno pogostejše, v vedno hujših oblikah. (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

Psihično nasilje so dejanja, ki najpogostejše potekajo na verbalni ravni in negativno vplivajo na samozavest, samopodobo in samozaupanje druge osebe. Sem sodi grobo kritiziranje človekove osebnosti, žaljenje, zmerjanje, poniževanje, ustrahovanje in grožnje z besedami, s kričanjem in telesno držo, ustvarjanje negativnih mnenj o osebi na podlagi predsodkov in stereotipov, ignoriranje, molčanje, da bi dosegli svoj cilj, širjenje negativnih govoric o osebi, da bi zmanjšali njen ugled v družbi, izoliranje osebe od ljudi, s katerimi bi želela ohraniti stik. (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

Slika 1.2.: Psihično nasilje, Vir: www.europarl.europa.eu/.../default_sl.htm

Psihično nasilje je na začetku, ko se šele začne dogajati, zelo neopazno, celo za žrtev, ki se ji to dogaja. Gre za manj vidno obliko nasilja, ki jo je zato tudi težje opaziti. Psihično nasilje se lahko izvaja z besedami, vedenjem ali celo s tišino. Tišina je pri psihičnem nasilju močno orožje, ko eden od partnerjev kaznuje drugega in mu s

tem dopoveduje, da ni vreden njegove pozornosti. »Neredko se dogaja, da nasilnež ščuva otroke proti materi, jih materialno podkupuje, napada njeno avtoriteto in ji daje občutek, da ni dobra mati. Posledice psihičnega nasilja so pomanjkanje energije, ranljivost, glavobol, napadi panike, občutek nemoči, neobvladovanje svojega življenja, strah pred prihodnostjo, nesamozavest, napadi joka, spremenjene spolne navade, spremenjen odnos do hrane, misel na samomor.« (Draginc, 2007: 28)

Spolno nasilje so vsa spolna dejanja, povezana s spolnostjo, ki jih oseba čuti kot prisilo. O spolnem odnosu govorimo, kadar si osebe želijo spolnosti oziroma aktivnosti povezane s spolnostjo in se zanje odločijo brez fizične, psihične, ekonomske ali druge prisile. V nasprotnem primeru govorimo o nasilju. Spolno nasilje so naslednja dejanja: slačenje, opazovanje, komentiranje, nagovarjanje, poljubljanje, otipavanje, siljenje h gledanju pornografskih vsebin, siljenje k masturbiranju, v oralni, analni ali vaginalni spolni odnos, vtikanje predmetov v anus ali nožnico, poniževanje človeka glede njegove spolnosti ... Skratka, vse dejavnosti, povezane s spolnostjo, v katere druga oseba ne pristane oziroma pristane pod prisilo, so spolno nasilje. (<http://www.drustvo-dnk.si>)

»Spolno nasilje vključuje vsako fizično, vizualno, verbalno in spolno dejanje, ki ga ženska ali dekle v tistem času ali kasneje doživi kot grožnjo, vdor ali napad in ki učinkuje boleče ali pa jo degradira in ji odvzame možnosti nadzora nad intimnim stikom.« (Kelly, 1988: 41)

Najbolj izpostavljena oblika spolnega nasilja je posilstvo. Med spolno nasilje pa uvrščamo tudi spolno nadlegovanje, ki se najpogosteje dogaja na delovnem mestu, spolno zlorabo slabotnih oseb ali otrok, incest ali krvoskrunstvo, neprimerne poglede, komentarje, nagovarjanje in podobno. Osebe, ki povzročijo nasilje, tj. posiljevalci, hočejo s tem, da spolno občujejo z osebo, ki tega ne želi, v prvi vrsti dokazati, da so močnejše in obvladujejo žrtev, spolna sla pa je drugotnega pomena. Včasih spolne sle sploh ne čutijo, čutijo pa potrebo, da bi žrtev ponižali in jo spravili v popolnoma podrejeni položaj. (Draginc, 2007)

Ekonomsko nasilje so vse oblike nadvladovanja oziroma poniževanja žrtve s pomočjo sredstev za preživetje ali odrekanja pravic, povezanih z zaslužkom: na primer omejevanje pravice žrtvi do zaposlitve, preprečevanje žrtvi, da razpolaga s svojim ali skupnim denarjem, siljenje druge osebe v finančno odvisnost, zahteva po pokorščini, ker so žrtvina finančna sredstva nižja ... O ekonomskem nasilju govorimo tudi takrat, ko je žrtev nasilja prisiljena, da sama prevzame celotno finančno breme za osebo, ki je povzročila nasilje. (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

»O tej obliki nasilja lahko govorimo tudi v primeru, ko je ženska omejena pri sredstvih oz. pri osnovnih stvareh, oropana ali pod strogim nadzorom. To še posebej velja za življenjske okoliščine, kadar ženska/mati ni v rednem delovnem razmerju in nima stalnega vira dohodka.« (Draginc, 2007: 29–30)

»**Strukturno nasilje** je pogosto podcenjevano, ker ni toliko vidno in tako direktno usmerjeno kot fizično nasilje. Vključuje situacije, ko žensko ponižujejo izključno zato, ker je ženska. Omejene so njene temeljne pravice (pravica do dela, pravica imeti svoj bančni račun). Takšne oblike neenakopravnosti spodbujajo moške, da se do žensk vedejo nasilno.« (Draginc, 2007: 29)

Zanemarjanje je oblika nasilja, kadar oseba opušča dolžno skrb za družinskega člana, ki jo potrebuje zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, razvojnih ali drugih osebnih okoliščin. (ZPN, Ur. l. RS, št. 16/2008)

1.3 DEJAVNIKI, KI SO POVEZANI Z NASILJEM

Na porast nasilja lahko vplivajo neurejene razmere v družini, brezposelnost, mediji ter neenakomerna porazdelitev moči in odsotnost vrednot v družbi, ki se pojavi predvsem v prehodnih obdobjih (Kuhar, Guzelj, Dralc, Zabukovec, 1999: 30).

»**Družba** lahko pomaga zmanjševati nasilje s promoviranjem enakih pravic in možnosti za vse ljudi. Prav tako je pomembno reagiranje družbe kot celote in vseh njenih članic in članov na konkretne pojave nasilja. Kadar jih jasno obsodimo in sankcioniramo, s tem pomagamo zmanjševati pojavnost nasilja, v nasprotnem

primeru pa nasilje dejansko dovoljujemo.« (Kuhar, Guzelj, Dralc, Zabukovec, 1999: 30)

»**Družina** spodbuja nasilje s prenašanjem nasilnih vzorcev reagiranja in komunikacije s staršev na otroke. Če se otrok v otroštvu nauči predvsem nasilnega reagiranja v konfliktih in če njegova starša samo z vpitjem in nasilno komunikacijo rešujeta probleme, potem je velika verjetnost, da bo tudi otrok, ko bo v življenju naletel na problem, do rešitve prišel z nasiljem.« Odraščanje in življenje v nasilni družini tako pomeni večjo verjetnost prevzemanja nasilnih vzorcev, vendar to ni nujno. Mnogi ljudje, ki so bili žrtve nasilja v otroštvu, v odraslosti niso nasilni. Prav zato je vsaka oseba, ki je povzročila nasilje, odgovorna za svoje nasilje, saj se mu lahko izogne in za rešitev problema izbere nenasilno sredstvo. Kakorkoli že, v družini se pogosto sklene začaran krog nasilja. Raziskave kažejo veliko povezanost med posameznikovo nasilnostjo in odraščanjem v nasilni družini, a vendarle vsi otroci, ki odraščajo ob nasilju, ne postanejo nasilni. Sinovi v odraslosti pogosteje posnemajo očete, ki so povzročali nasilje, hčerke pa svoje matere, ki so bile žrtve nasilja. Sinovi postanejo osebe, ki povzročajo nasilje, hčerke pa se naučijo tolerirati nasilje in tako velikokrat tudi same postanejo žrtve nasilja. (Kuhar, Guzelj, Dralc, Zabukovec, 1999: 30)

Otroci, ki prihajajo iz družin, v katerih se dogaja nasilje, so pogosto bolj plašni in vase zaprti ali bolj nemirni, čustveno hitro reagirajo in se težje koncentrirajo. Vzgojiteljice v vrtcih lahko prepoznajo take otroke in se jim morajo zato bolj približati, saj imajo po navadi večje potrebe po ljubezni, nežnosti in pozornosti. Če opazijo, da otrok živi v družini, v kateri se dogaja nasilje, je njihova dolžnost o tem opozoriti pristojni center za socialno delo, ki mora otroka zaščititi. Znanstveniki in znanstvenice si postavljajo vprašanje, ali se nasilja naučimo, saj bi bilo mogoče, da se otroci, ki živijo v nasilnih družinah in se nasilje dogaja vpričo njih, naučijo biti nasilni. Starši s svojim ravnanjem, z izražanjem čustev, odzivanjem in s komunikacijo vplivajo na vedenje otroka. Otrok jih posnema, od njih se nauči načina reševanja problemov ter popravljanja napak. Na vzgojo in vrednote otroka vplivajo seveda še drugi dejavniki, med drugim osebnosti, ki jih vzamemo za vzgled, prisotnost nasilja v medijih (predvsem v otroških televizijskih programih) ter splošna

družbena klima, ki ne zavrača nasilja kot nekaj nesprejemljivega, saj določene oblike fizičnega nasilja nad otroki sprejema kot popolnoma normalne. Na osnovi telefonske ankete, ki so jo opravili v Društvu za nenasilno komunikacijo, lahko ugotovimo, da je kar 74 % anketiranih mnenja, da udariti otroka po zadnjici ni nasilno. (Kuhar, Guzelj, Dralc, Zabukovec, 1999: 31)

Znani družinski terapevt Robin Skynner (1989: 34–37) je v eni od svojih knjig opredelil zdravo družino. Avtor opiše zdravo družino kot družino, ki je odprta in prijateljsko naravnana do ljudi; družino, v kateri ima vsak pravico do vseh svojih čustev, saj so vsa čustva dovoljena in je vse, kar čutiš in misliš, tvoje; družino, v kateri se nihče ne boji, da bi bil zaradi svojih čustev zavržen, in kjer sta način in smer ravnanja stvar dogovora. V taki družini je o vsem možno govoriti, o vsem razmisliti, se pogovarjati in dogovarjati; družinski odnosi spodbujajo odprto sporazumevanje. Člani take družine tako izpolnjujejo potrebo po tem, da so edinstveni, avtonomni, samosvoji, posebni, drugačni od drugih in neodvisni, pa tudi potrebo po tem, da so povezani ter odvisni v ljubezni in skrbi za druge. Vemo, da se vse življenje učimo loviti ravnotežje. Da bi se tega naučili, moramo prav v družini imeti priložnost za oboje: priložnost, da smo nekomu blizu, da se naučimo skrbeti zanj, da smo od njega odvisni, in priložnost, da smo drugačni, posebni, da se oddaljimo, da rastemo svojo drugačnost.

Nasilje se najpogosteje dogaja v družinskih oziroma partnerskih odnosih. Pomembno je vedeti, da so kar v 90 % žrtve nasilja ženske s strani moških (Zakon o preprečevanju nasilja v družini, Ur. l. RS, št. 16/2008). Menim, da se pojav nasilja nad ženskami ohranja zaradi napačnih načinov socializacije žensk in moških preko tradicionalnih prepričanj o moški in ženski vlogi v družbi. Zaradi tradicionalno določene vloge otroka in tradicionalnih načinov vzgoje se v družbi ohranja tudi nasilje nad otroki.

Brezposelnost se tesno povezuje z družbo, saj je odraz neurejenih razmer. Tako kot v primeru odsotnosti vrednot in varnosti tudi brezposelnost pri človeku lahko vzbuja občutja negotovosti in nemoči, kar ga spodbudi, da za doseganje svojih ciljev in pravic izbere nasilje. (Kuhar, Guzelj, Dralc, Zabukovec, 1999: 31)

Mediji, kot tudi družina, so socializator, ki vzgaja in poučuje ter s tem prenaša vzorce vedenja. K nasilju prispevajo s prikazovanjem nasilnih risank in filmov ter utrjevanjem stereotipnih predstav o razmerju med moškim in žensko. Moški so prikazani kot nosilci moči in oblasti, ki imajo denar, ženske pa naj bi bile krotke, nemočne in odvisne (Kuhar, Guzelj, Dralc, Zabukovec, 1999: 31). Raziskave so pokazale, da se otroci po gledanju risank resnično bolj nasilno obnašajo, a le takoj po gledanju, kratek čas po tem pa stopnja nasilnega vedenja pade na prejšnjo raven. Dolgoročnih učinkov niso raziskovali.

Nasilje se dogaja v vseh vrstah odnosov in družin ne glede na stan, raso ali izobrazbo. Je vprašanje moči, potrebe po prevladi in nadzoru. Korenine izhajajo iz organiziranosti družbe, ki sama temelji na neenakosti med spoloma.

Navkljub prizadevanjem in celo zakonskim določbam, ki naj bi izenačile družbene pozicije moških in žensk, so moški še vedno nosilci moči. Zaradi tega si lahko dovolijo nasilje, saj so ženske in nekatere druge družbene skupine odvisne od njih in imajo v primerjavi z njimi bistveno manj moči. V partnerskem odnosu gre torej za **neenakomerno porazdelitev moči**. Predstave o pravih moških kot močnih, neženstvenih in brez čustev ravno tako spodbujajo nasilje, predvsem med samimi moškimi, ki drug drugemu dokazujejo, da so pravi moški. Ameriški psihologi so podobo prave moškosti strnili v štiri fraze oz. zahteve, ki naj bi jih moral moški izpolnjevati:

- »nič babjih zadev«: moškost je vedno nasprotje ženskosti;
- »bodi krmilno kolo«: moškost se meri z močjo, uspehom, bogastvom in s statusom;
- »bodi močen hrast«: moškost pomeni ostati miren in zanesljiv v času krize; emocije so postranska zadeva, saj fantje ne jokajo;
- »pokaži jim hudiča«: moški mora tvegati in imeti avtoriteto. (Kuhar, Guzelj, Dralc, Zabukovec, 1999: 31)

Edino obsežnejšo empirično raziskavo **nasilja v družini za Slovenijo** je v letu 2005 izvedlo Znanstveno-raziskovalno središče Koper Univerze na Primorskem (Sedmak, Kralj, Medarič, Simčič, 2006). Statistični podatki nakazujejo, da so žrtve nasilja v Sloveniji spolno in starostno definirane, kar v praksi pomeni, da so žrtve nasilnih

dejanj v družini predvsem ženske, otroci in ostareli družinski člani. Statistično značilne razlike glede na spol respondentov nakazujejo, da je bilo med tistimi, ki so osebno doživeli nasilje v družini, v kateri so živeli kot odrasla oseba, bistveno več žensk (71,4 %) kot moških (28,6 %).

Slika 1.3.: Nasilje v odnosu, Vir: cms.zurnal24.si/.../novicke.jpg_138096144.jpg

Družba moške in ženske vzgaja drugače. Moške pogosto sili v nasilno obnašanje in jih zanj nagradjuje. Nekaterim tako nasilje postane del njihovega vrednostnega sistema in ga ne prepoznavajo kot problem. Moški, ki povzročajo nasilje, prihajajo iz vseh družbenih slojev in ne iz samo razbitih in manj funkcionalnih družin, kot poskušajo zaključiti nekatere teorije. Praksa dokazuje, da na tem področju ne obstaja splošno veljavni model. Moški, ki povzročajo nasilje, imajo pogosto težave z učenjem, lahko pa tudi z besednim izražanjem. Težave imajo pri vzpostavljanju stikov z drugimi ljudmi in pogosto do njih ne čutijo nobenega sočutja. Z nasiljem skrivajo svojo nemoč, imajo pa tudi slabo samopodobo. Največji problem predstavljajo prepričanja, ki jih moški pridobijo preko vzgoje. Govorijo o tem, da je moški glava družine, da ima neomejeno avtoriteto in moč ter da odloča o vsem, kar se mu zdi pomembno. Tovrstna prepričanja za večino žensk konec 20. stoletja niso več sprejemljiva. Da bi zadržali tradicionalno nadrejeno vlogo, uporabljajo moški nad ženskami še več nasilja. (Kuhar, Guzelj, Dralc, Zabukovec, 1999: 28–29)

Od česa je odvisno, ali bo oseba (moški ali ženska) prevzela nasilno ravnanje do drugega človeka, govorita Ellen in Laura v delu Pogum za okrevanje. Kaj se bo zgodilo, je v marsičem odvisno od družbene reprezentacije, ki jo zase prevzame subjekt, torej od tega, katero družbeno konstrukcijo o spolih oseba vzame za svojo. Moški se med seboj razlikujejo glede na to, s katero reprezentacijo moškosti se identificirajo, ta izbira pa je tako zavestna kot nezavedna. Prav tako se ženske med

seboj razlikujejo po tem, katero reprezentacijo ženskosti sprejmejo za svojo. Vsakdo torej na določen način organizira svoje družbeno delovanje znotraj danih diskurzov, dominantnih kategorij in družbenih praks, obenem pa na te iste diskurze tudi vpliva in jih spreminja. Upoštevajoč oboje, je mogoče ugotoviti, da je nasilnost posameznika ali njegova pripravljenost, da postane objekt nasilja, odvisna od:

- osebnih izkušenj, med katerimi so zelo pomembne otroške izkušnje;
- družbenih sporočil, ki konstruirajo ženskost in moškost;
- reprezentacije, ki jo izberemo zase, in od tega, kakšna oseba hočemo biti za druge.

(Bass, Davis, 1998: 12–13)

Katja Filipčič (Filipčič, 2002: 225–248) v svojem delu opozarja na nekatere »nove« oblike nasilja v družini, kar zna pomeniti tudi premik od osebe, ki je povzročila nasilje, odraslega moškega znotraj družine, na ostale člane družine. Avtorica tako omenja kot nove oblike nasilja:

- nasilne otroke: nasilje med sorojenci, nasilje otrok nad starši;
- nasilje med istospolnima partnerjema;
- nasilje ženske nad moškim;
- zlorabo starejših v družini.

1.4 ŽRTVE IN OSEBA, KI JE POVZROČILA NASILJE

Žrtev nasilja je oseba, ki jo druga oseba nadzoruje, kaznuje, izolira, zastrašuje. To lahko počne pod krinko ljubezni »ker ti hočem dobro« ali iz prepričanja, da ima to pravico, ker je oseba manj vredna ali sploh ničvredna. Oseba, ki povzroči nasilje, s svojim vedenjem žrtvi sporoča, da je manj vredna kot on/-a. Ena od posledic nasilja je, da žrtev začne verjeti tem sporočilom. Oseba z nasiljem ruši osebne meje žrtve. Človek, ki ima porušene meje, oblikuje svoj življenjski prostor tako, da bi preprečil ali zmanjšal nasilje. Govorimo o krčenju življenjskega prostora, ko žrtev živi svoje življenje bistveno bolj omejeno, kot bi živela, če ne bi bila v strahu pred nadaljnjim nasiljem. Nasilje v marsičem spremeni človekovo zaznavanje sebe, drugih in sveta. (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

Osebi, ki je povzročila nasilje, uporaba nasilja daje lažen občutek pomembnosti in sprejetosti v odnosu, ker žrtev in pogosto tudi opazovalci ravnaajo v skladu z njenimi zahtevami. Če osebi uspe z nasiljem dobiti, kar želi, ji to uspe, ker se je drugi bojijo. Nikakor pa od okolice ne more pričakovati spoštovanja, iskrenosti, zaupanja, prijateljstva, kar si pogosto napačno domišlja. Ko žrtev zbere moč in osebi, ki je povzročila nasilje, postavi meje in ko ji uspe ustaviti nasilje, se mora oseba, ki je povzročila nasilje, soočiti z občutki krivde, obtožbami, velikimi spremembami v svojem življenju, s primanjkljajem pri reševanju konfliktov, s komuniciranjem in uresničevanjem interesov, sankcijami in pogosto tudi z občutkom osamljenosti in nevrednosti. (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

Namesto termina »oseba, ki je povzročila nasilje« Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/2008) uporablja termin »povzročitelj nasilja«. Policija uporablja termin »storilec kaznivega dejanja« ali »oseba, ki krši javni red in mir«. V diplomski nalogi uporabljam termin »oseba, ki je povzročila nasilje«, ker je po mojem mnenju najprimernejši. S tem poskušam ločiti osebo in njeno nasilno vedenje oz. ravnanje. Osebe tako ne označim z njenim nasilnim vedenjem, ampak jo ohranim kot celostno osebo (z vsemi njenimi lastnostmi in vlogami – je namreč lahko tudi oče, mož, sogovornik v procesu pomoči ...), sočasno pa osebi omogočim, da prevzame odgovornost za svoje vedenje ter ga morebiti tudi sprejme in spremeni. Prav tako s tem terminom ne opredelim točno določenega spola.

1.5 ZAKONODAJA NA PODROČJU PREPREČEVANJA NASILJA

1.5.1 Zakonodaja v Sloveniji

Univerzalni instrument pri zagotavljanju pravic človeka predstavlja **Splošna deklaracija o človekovih pravicah** (Splošna deklaracija o človekovih pravicah, 1948). Deklaracija govori o tem, da je pri izvajanju svojih pravic in svoboščin vsakdo podvržen samo takšnim omejitvam, ki so določene z zakonom, ter katerih izključni namen je zavarovati obvezno priznanje in spoštovanje pravic in svoboščin drugih ter izpolnjevanje pravičnih zahtev morale, javnega reda in splošne blaginje v demokratični družbi. Prav tako deklaracija prestavlja temelj na področju

preprečevanja nasilja, saj jasno predpiše, da nihče ne sme biti podvržen mučenju ali okrutnemu, nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

Ustava Republike Slovenije (URS, Ur. l. RS, št. 33/91: 1373) opredeljuje, kako se uresničujejo in kje se lahko omejujejo človekove pravice. Človekove pravice in temeljne svoboščine se namreč uresničujejo neposredno na podlagi ustave. Z zakonom je mogoče predpisati način uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kadar tako določa ustava ali če je to nujno zaradi same narave posamezne pravice ali svoboščine. Človekove pravice in temeljne svoboščine so omejene samo s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa ustava. Zagotovljeni sta sodno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravica do odprave posledice njihove kršitve. Nobene človekove pravice ali temeljne svoboščine, urejene v pravnih aktih, ki veljajo v Sloveniji, ni dopustno omejevati z izgovorom, da je ta ustava ne priznava ali da jo priznava v manjši meri. Ustava Republike Slovenije prepoveduje vsakršno mučenje, tako kot Splošna deklaracija o človekovih pravicah poudarja, da nihče ne sme biti podvržen mučenju, nečloveškemu ali ponižujočemu kaznovanju ali ravnanju. V ustavi je tudi navedena prepoved izvajanja medicinskih ali drugih znanstvenih poskusov brez svobodne privolitve osebe, na kateri se le-ti izvajajo.

Zakoni iz različnih področij urejajo različne vidike nasilja, kar pomeni, da mora žrtev sprožati različne pravne postopke za ureditev nevzdržnih razmer, ki jih povzroči nasilje. Ob pravnih postopkih pa žrtev potrebuje strokovno institucijo, ki ji bo pomagala pri sami odločitvi, da želi izstopiti iz nasilnega odnosa, in ki bo koordinirala druge organe in organizacije pri zagotovitvi pomoči žrtvi. In ravno ta cilj zasleduje zakon, sprejet leta 2008 v Sloveniji, tj. **Zakon o preprečevanju nasilja v družini** (Ur. l. RS, št. 16/2008), ki pa v tem smislu tudi dopolnjuje ukrepe za varstvo žrtev iz drugih področij oz. zakonov.

Na področju socialnega varstva imamo **Zakon o socialnem varstvu** (Ur. l. RS, št. 3/2007), ki opredeljuje socialno varstvene storitve in jih deli v dve skupini, in sicer storitve za preprečevanje socialnih stisk in težav ter storitve za odpravljanje socialnih stisk in težav (od 11. do 18. čl.).

Državni zbor je 31. 3. 2006 sprejel **Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva** do leta 2010 (Ur. l. RS, št. 39/2006). Pomen nacionalnega programa je predvsem v opredeljevanju nacionalnih programov socialnega varstva in strategij za njihovo doseg. Tako v okviru strategije za doseg prvega cilja »prispevati k večji socialni vključenosti posameznikov in povezanosti slovenske družbe« navaja tudi posebno skrb za ranljive skupine prebivalstva in med njimi našteje žrtve nasilja. V okviru drugega cilja »izboljšati dostop do storitev in programov« nacionalni načrt izpostavi potrebo po delovanju interdisciplinarnih timov za usklajeno strokovno delovanje v primeru zlorab in zanemarjanja otrok ter poudari, da bo zakonodaja (zakon o preprečevanju nasilja v družini) jasno opredelila koordinacijsko vlogo CSD. V nacionalnem programu se kot javno socialnovarstveno storitev opredeli svetovanje in organiziranje socialne pomoči posameznikom, med drugim tudi žrtvam nasilja. Država se je zavezala, da bo spodbujala in sofinancirala razvojne in eksperimentalne programe, med njimi (1) mrežo ekip za svetovanje po telefonu, tudi žrtvam nasilja, (2) mrežo centrov za psihosocialno pomoč žrtvam nasilja, ki zagotavlja regijsko pokritost po statističnih regijah. Vprašanje, ki se mi tukaj poraja, je, zakaj nacionalni program ne omenja in opredeli tudi strokovnega delo z osebami, ki so povzročile nasilje.

Na področju civilnega prava se lahko ustavimo pri **Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih** (Ur. l. RS, št. 69/2004), kjer ne najdemo nobene izrecne določbe, ki bi pred nasiljem v družini varovala odrasle osebe, npr. zakonca pred nasiljem drugega zakonca, starše pred nasiljem otrok ali ostarele družinske člane. ZZZDR pa vsebuje vrsto določb, ki so namenjene varstvu otrok pred nasiljem staršev. Tako v 119. členu zakon določa, da je center za socialno delo dolžan izvajati ukrepe za vzgojo in varstvo otroka ter varstvo njegovih premoženjskih koristi. Zakon daje s to določbo centru za socialno delo splošno pooblastilo, da izvede kakršen koli ukrep za varstvo koristi otroka.

Veljavni **Zakon o pravnem postopku** (Ur. l. RS, št. 36/2004) v 411. členu določa, da lahko sodišče med postopkom v zakonskih sporih in sporih iz razmerij med starši in otroki izda na predlog stranke ali po uradni dolžnostičasne odredbe o varstvu in preživljanju skupnih otrok kot tudičasne odredbe, s katerimi se enemu ali obema od staršev prepove pravica do osebnih stikov. V zakonskem sporu izda sodišče na

predlog zakonca tudi začasno odredbo o njegovem preživljanju in o izselitvi drugega zakonca iz skupnega stanovanja, če je to potrebno, da prepreči nasilje. Tečasne odredbe se namreč ureja po določbah zakona, ki ureja zavarovanje osebe.

Pomembna zakonodaja na področju preprečevanja nasilja pa je prav gotovo s področja kazenskega prava. Posebej pomembna je sprememba v **Kazenskem zakoniku** (Ur. l. RS, št. 95/2004), kjer se je kaznivo dejanje – nasilništvo – preoblikovalo tako, da se od takrat glasi: »Kdor drugega hudo žali, z njim grdo ravna, mu dela nasilje ali ogroža njegovo varnost in s tem v javnosti ali v družini povzroči ogroženost, zgražanje ali prestrašenost, se kaznuje z zaporom do dveh let«, kar pa ob izpolnitvi nekaterih pogojev omogoča pregon po uradni dolžnosti tudi za lažje oblike nasilja v družini.

Zakon o prekrških zoper javni red in mir (Ur. l. RSS, št. 16/74) je že leta 1974 zajel tudi nasilje. »Kdor občutno moti okolico s hrupom, z ropotom ali razgrajanjem; kdor na nedovoljen način občutno moti mir in ogroža varnost kakšne osebe v zasebnem prostoru ali kdor moti nočni mir in počitek« se je glasila samo ena od možnih oblik kršitve tega zakona z uporabo nasilnega ravnanja in s tem ogrožanja varnosti druge osebe. Leta 2006 pa je navedeni zakon nadomestil **Zakon o varstvu javnega reda in miru** (Ur. l. RS, št. 70/2006), ki je posebno pozornost namenil preprečevanju nasilja. Ta zakon je »nasilno in drzno vedenje« navedel kot razlog za predpis strožjega kaznovalnega okvira. Naveden prekršek pa zajema več izvršitvenih ravnanj, med drugim tudi prepoved približevanja. Začelo se je z novelo **Zakona o kazenskem postopku** leta 1998 (Ur. l. RS, št. 72/98), ki je uvedla neke vrste alternativen pripor – prepoved približevanja določenemu kraju ali osebi (195. a-člen ZKP). Ta ukrep je bilo mogoče izreči samo v primeru storitve tistih kaznivih dejanj, pri katerih je zaradi njihove teže in izpolnjevanja drugih pogojev mogoče izreči pripor. Leta 2003 pa je novela **Zakona o policiji** (Ur. l. RS, št. 79/03) uvedla možnost, da policisti odredijo prepoved približevanja določenemu kraju oziroma osebi v tistih primerih nasilja, ki predstavljajo prekršek. Policisti lahko tako v Sloveniji izrečejo prepoved približevanja za 48 ur, preiskovalni sodnik pa lahko prepoved podaljša do skupnega trajanja 10 dni. Navedeni ukrep ureja **Pravilnik o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi** (Ur. l. RS, št. 95/2004).

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Ur. l. RS, št. 16/2008) je prvi zakon v Sloveniji, ki podrobneje opredeli pojav nasilja. V tem zakonu se nasilje v družini ne veže samo na določeno skupino žrtev. Zakon se ne omejuje samo na žrtve nasilja, kot so otroci in ženske, ampak nalaga organom, organizacijam ter nevladnim organizacijam, da pomagajo vsem žrtvam nasilja, torej tudi starejšim družinskim članom, osebam z gibalnimi, s senzornimi in z intelektualnim oviranostmi ter moškim kot žrtvam nasilja. Zakon kot nasilje v družini opredeljuje pet oblik nasilja – fizično, spolno, psihično, ekonomsko nasilje in zanemarjanje.

Navedeni zakon se zavzema za naslednja področja:

- preventivno delovanje organov in organizacij za preprečevanje nasilja;
- zagotavljanje žrtvam nasilja takojšnjo strokovno pomoč;
- povečanje strokovnosti obravnavanja nasilja;
- zagotavljanje dolgoročne varnosti žrtvam;
- delo osebami, ki so povzročile nasilje;
- sodelovanje med institucijami (medinstitucionalni pristop);
- spodbujanje žrtev, da poiščejo pomoč pri organih in organizacijah;
- doseganje večje občutljivosti laične in strokovne javnosti za nasilje v družini;
- zmanjšanje nasilja v družini.

Slika 1.4.: Žrtev nasilja, Vir: www.zzv-ravne.si/zzv/naloga_1/nasilje.gif

Zakon o preprečevanju nasilja v družini se tako omeji samo na nasilje v družini, ki pa se od splošnega nasilja v medosebnih odnosih razlikuje predvsem v visoki stopnji intimnosti in zasebnosti. Ravno ti značilnosti ločita družino od vseh drugih socialnih skupin (Filipčič, 2002: 39).

1.5.2 Zakonodaja v tujini

Avstrija je že leta 1997 sprejela poseben zakon za zaščito pred nasiljem v družini (<http://www.haltdergewalt.at/frauenhelpline/2004/rechtlich.htm>). Odločno sporoča, da nasilje v družini ni problem posameznikov, pač pa skrb države in njenih institucij. Zakon o policiji pooblašča policista, da osebo, ki je povzročila nasilje, odstrani iz prebivališča žrtve in mu prepove približanje. Po vzoru avstrijskega tako imenovanega rdečega kartona je bila tudi pri nas sprejeta novela Zakona o policiji (Ur. l. RS, št. 79/03), ki za prekrške in sedaj tudi za kazniva dejanja uvaja možnost prepovedi približanja žrtvi.

Tudi **Nemčija** je leta 2001 po vzoru Avstrije sprejela poseben zakon za zaščito žrtev nasilja v družini (<http://www.masgf.brandenburg.de/frauen/gewalt-gegen-frauen/content/artikel.html>), pri čemer gre za celosten pristop k reševanju na vseh področjih življenja, in sicer na upravnem, civilnem in tudi kazenskem področju. Partner, ki je povzročil nasilje, mora ob ločenem življenju skupno domovanje celo prepustiti drugemu.

Nizozemska je sprejela poseben koncept borbe proti nasilju nad ženskami in od leta 2003 je ta v veljavi na celotnem območju države. Prav tako gre za celovito reševanje problematike. Pomembno je, da že policija osebi, ki je povzročila nasilje, ponudi psihološko pomoč, kar se je izkazalo kot zelo uspešno, saj je večina oseb to pomoč sprejela. Osebe, ki so povzročile nasilje, so tako že s strani policije napotene k ustreznemu strokovnjaku. Cilj dela z osebo, ki je povzročila nasilje, je, da spremeni in opusti nasilna ravnanja.

Medinstitucionalna pomoč žrtvam nasilja v družini, ki so najpogosteje ženske in otroci, pa je zagotovljen tudi na **Švedskem**. Tako prideta na kraj dogodka ob intervenciji kar dve policijski vozili, pri čemer je eno namenjeno fotodokumentaciji dogodka, ko žrtev odpeljejo v ustrezno zdravstveno ustanovo. Vsi posnetki in

zdravniški izvid so namreč pomembni dokazi v kazenskem postopku. Pomembno je tudi to, da ženska dobi pooblaščenca, ki skrbi za njene pravice in ji v času postopka pomaga. Prepoved približanja, ki je policijske narave, lahko na **Finskem** traja do enega leta. Na **Norveškem** nasilje v družini sicer ni posebno kaznivo dejanje, država pa je reševanju problema namenila veliko pozornosti. Uvedla je tudi koordinatorje. Nasprotno pa je nasilje v družini posebno kaznivo dejanje v **Franciji**, kjer je prav tako velika vloga policije, seveda v povezavi s socialo (http://www.iom.int/jahia/webdav/shared/shared/mainsite/policy_and_research/un/59/A_59_281_en.pdf).

Tudi svet **Evrope** se s številnimi deklaracijami in priporočili državam članicam odziva na resen pojav nasilja v družini, ki ga zaznamuje specifičnost, predvsem pa so potrebne uskladitve zakonodaj, dosledna prepoved vseh oblik nasilja v družini, izobraževalni programi za specializirane policiste, tožilce in sodnike, pa tudi stalno izobraževanje delavcev centra za socialno delo. Odločneje je k procesu urejanja te problematike pristopil tudi Evropski parlament, ki je v letu 2006 sprejel resolucijo, ki pomeni pot k ničelni toleranci do nasilja (http://www.coe.int/t/pace/campaign/stopviolence/Source/res1512_2006_sl.pdf).

Potrebno je sodelovanje vseh vladnih in nevladnih institucij. Tako torej Evropa že dalj časa namenja veliko pozornosti osveščanju žrtev nasilja vseh vrst, pomoči njim, pa tudi osebam, ki so povzročile nasilje in so pripravljene narediti korak naprej na svoji poti do nenasilja nad sočlovekom. Družina ima v vseh evropskih zakonodajah posebno mesto, boj proti nasilju nad ženskami in otroki pa prioriteto.

1.6 DELO Z OSEBAMI, KI SO POVZROČILE NASILJE

1.6.1 Splošna izhodišča

Vsak se lahko nauči drugačnega načina komunikacije in reševanja notranjih ter zunanjih konfliktov. Vsak se lahko odloči, da nasilja ne bo uporabljal ter ob podpori strokovnjakov in strokovnjakinj preneha povzročati nasilje. Ker ima vsak človek drugačne meje, je pri preprečevanju nasilja bistveno, da se učimo, kje so meje posameznika. S preprečevanjem nasilja je tako nujno povezano tudi učenje komunikacije, da ljudje med seboj lahko govorimo o mejah. Nenasilno komuniciranje

je način komunikacije, pri kateri človek izraža svoje želje, čustva, potrebe, mnenja, kritike na način, s katerim poskrbi, da se sam v celoti izrazi in da se obenem sogovornik čuti sprejetega, slišane, predvsem pa varnega. Bistvo je komunikacija, ki za nikogar ni ogrožajoča. Gre za postavljanje osebnih mej posameznika, z zavedanjem, da imajo tudi drugi ljudje osebne meje, ki jih moramo upoštevati. Ker so te meje pri ljudeh postavljene različno, moramo tiste ljudi, s katerimi stopamo v stik, nanje opozoriti, ko ali preden jih prestopijo. Pri reševanju konfliktov ima nenasilna komunikacija velik pomen. Ko trčijo nasprotni interesi, želje, potrebe in meje dveh ali več posameznikov, govorimo o konfliktu. Mnogi konflikt napačno enačijo ali ga direktno povezujejo z nasiljem. Nobenega razloga ni, da bi konflikte, ki jih imamo znotraj sebe ali do katerih pride med ljudmi, reševali z nasiljem. (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

Gabi Čačinovič Vogrinčič (Čačinovič Vogrinčič, 1998) navaja pet značilnih komunikacijskih vzorcev, od katerih so prvi štirje pravzaprav obrambni komunikacijski vzorci, ki ohranjajo stanje oz. status quo, peti pa je način resnične in globoke komunikacije, ki pa je možna le v vzdušju varnosti in sprejetosti. Ti vzorci so naslednji:

1. pomirjanje;
2. obtoževanje, napad, demonstracija moči;
3. racionalizacija (argumenti stroke, javnosti, zdrava pamet namesto osebnih doživetij);
4. odvrčanje pozornosti;
5. kongruentna komunikacija: sporočilo o resničnem doživetju, sporočilo o tem, kdo sem, kaj želim, kaj potrebujem.

Reševanja konfliktov na nenasilen način se da naučiti. Konfliktom se v medčloveških odnosih ne moremo izogniti. Zmotno je prepričanje, da konflikti oslabijo ali poškodujejo medčloveške odnose. Dobro rešeni konflikti, pri katerih sta obe strani zadovoljni tako s potekom reševanja konflikta kot z rešitvijo samo, osvežijo in poglobijo odnose. Ker z reševanjem konfliktov prilagajamo odnose spremembam, so ti še bolj trdni.

Pravila **nenasilne komunikacije**:

1. Kritika naj bo samo dobronamerna, namenjena temu, da bi človek spremenil svoje vedenje do nas ali drugih. Kritika, s katero človeka prizadenemo in negativno vplivamo na njegovo samozavest, ima negativen učinek na človekovo motivacijo za spremembo.
2. Kritiziramo človekovo vedenje in ne osebnosti. Ko kritiziramo, kritiziramo točno določeno vedenje in ne posplošujemo. Povemo tudi, kako želimo, da se človek vede. Rečemo na primer: »Prosim, da pospraviš za sabo« in ne »Zakaj si tako nemarna«.
3. Pogovor usmerimo na to, kar želimo in pričakujemo, in ne na to, česar ne želimo in ne pričakujemo. Namesto, da rečemo: »O tem zdaj ne bova govorila«, recimo raje: »Predlagam, da o tem govoriva, ko končam z delom«. Človeku na ta način bolj jasno izražamo, kaj od njega želimo, saj ni vedno možno vedeti, kakšno alternativo imamo v mislih.
4. Izražamo svoje občutke, čustva. Teh nihče ne more zanikati. Tudi sami moramo dosledno sprejemati čustva drugih. Čustva enostavno so, ne moremo jih uničiti. Vsa so dobra, ker nam govorijo o tem, kako na nas vplivajo nekateri dejavniki. Govorimo o prijetnih in neprijetnih čustvih in ne o dobrih/pozitivnih in slabih/negativnih. Vsa so dovoljena, le izražati jih moramo na sprejemljiv način. Vedenje se da spremeniti z našo odločitvijo, čustev pa ne.
5. Cilj reševanja konflikta ne sme biti, da bi človeka premagali. Smisel reševanja konflikta je doseči dogovor ali kompromis, da se bosta v odnosu oba počutila bolje. Sočloveka z nenasilno komunikacijo pozivamo, da nam razloži svoje videnje, ki ga sami skušamo razumeti.
6. Pomembno je, da človeka sprejemamo in se do njega spoštljivo vedemo, četudi ga ne razumemo. Ljudje smo različni, zato nima nobenega smisla ugotavljati, kdo ima bolj prav o zadevah, ki so povezane z medčloveškimi odnosi.
7. Držimo se pogovora o problemu, zaradi katerega smo pogovor načeli, in ne vpletamo drugih problemov, ki pozornost preusmerijo drugam.

8. Spoštujemo osebne meje drugega in se zavedamo, da ko nam nekdo postavi mejo in ko kritizira naše vedenje, to počne iz svojih potreb in ne na podlagi mišljenja, da smo slabi ali da nas ne mara.

9. Raziskujemo sami sebe, kako se počutimo in kaj želimo. Drugim povemo, kaj smo odkrili pri sebi.

10. Ljudem damo občutek, da nam je njihovo počutje pomembno. Aktivno poslušamo sogovornika, kar pomeni, da sledimo temu, kar govori, in med njegovim govorjenjem ne molčimo. Včasih pomaga, da povzemamo sogovornikove besede in na ta način preverimo, če smo prav razumeli, kar je povedal. Tako lahko preprečimo veliko nesporazumov. Sogovornik ima možnost slišati, kako smo dojeli to, kar je povedal.

11. Sprejemamo odgovornost za svoje vedenje.

12. Izogibamo se svojim avtomatičnim odzivom na vedenje ali besede sogovornika. Kadar se ponavljajo konflikti na isto temo, skušamo spremeniti svoj način komunikacije tako, da se bo sogovornik počutil bolj sprejet, kar bo prispevalo h kreativnemu iskanju rešitev. Včasih je dobro poiskati tretjo nevtrarno osebo, ki pomaga pri reševanju konflikta – mediatorke ali mediatorja.

13. Formula nenasilne komunikacije:

- povemo, kaj smo opazili;
- povemo, kaj ob opaženem čutimo;
- povemo, katere naše potrebe so povezane s tem, kar smo občutili;
- povemo predlog, prošnjo, pričakovanje (<http://www.drustvo-dnk.si/>).

Osnovna vodila programov za delo z osebami, ki povzročajo nasilje, ki so namenjeni moškim iz heteroseksualnih razmerij, ki so bili nasilni do svojih partnerk, predstavlja pa jih skupina moških REAL MEN, ki delujejo v okrožju Bostona in ponujajo koncept delovanja za tiste, ki delajo z osebami, ki so povzročile nasilje.¹ Nudijo lahko:

a) izobraževanje:

- v smeri razumevanja dinamike nasilnega odnosa v kontekstu kulturnega učenja in moške socializacije;
 - kot izziv obstoječim prepričanjem, ki opravičujejo uporabo nasilja;
 - o posledicah, ki jih žrtvi prizadenejo z nasiljem.
- b) ugotavljanje in ocenjevanje vrednot; program naj pomaga:
- da se osebe, ki so povzročile nasilje, identificirajo in raziščejo svoja osebna stališča, izkušnje, čustva in prepričanja, ki podpirajo uporabo nasilja;
 - da integrirajo predstavljene informacije in jih vključijo v spreminjanje lastnega vedenja.
- c) spremembo vedenja; program naj:
- uči interaktivne strategije, ki vzdržuje pravične nenasilne odnose;
 - poudarja, da je osnovno merilo uspešnega zaključka programa dolgotrajna sprememba vedenja in ne sodelovanje pri določenem številu srečanj (<http://www.cs.utk.edu/~bartley/other/realMen.html>).

Društvo za nenasilno komunikacijo pri svojem delu z osebami, ki so povzročile nasilje, sledi trem **ciljem**:

- spremembam vrednot in prepričanj,
- novemu razumevanju dinamike odnosa,
- spremembam vedenja in prevzemanja odgovornosti. (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

1.6.2 Vloga centrov za socialo delo, nevladnih organizacij ter policije

Organi in organizacije ter nevladne organizacije so dolžne v okviru z zakoni in drugimi predpisi določenih nalog in pooblastil prednostno obravnavati primere nasilja, zagotavljati medsebojno obveščanje in pomoč z namenom preprečevanja in odkrivanja nasilja, odpravljanja vzrokov ter pomoči žrtvi pri vzpostavitvi pogojev za varno življenje.

¹Skupina profesionalcev je združila izkušnje predstavnikov različnih programov iz različnih zveznih držav Amerike. Od leta 1984 se skupina srečuje enkrat mesečno, njeni člani pa pripadajo različnim organizacijam in programom dela z osebami, ki povzročajo nasilje. Srečanja so namenjena medsebojnemu informiranju, razumevanju in spoznavanju, kaj lahko ponudijo drugi programi.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Ur. l. RS, št. 16/2008) poudarja, da se morajo strokovne delavke oziroma delavci v organih in organizacijah, ki so v okviru pravil in postopkov zadolženi za opravljanje nalog na področju nasilja, v okviru stalnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja obvezno redno izobraževati s področja nasilja v obsegu, ki ga določijo pristojni ministri. Odgovorne osebe v organih in organizacijah ter nevladne organizacije so dolžne zagotoviti usposabljanje vseh strokovnih delavcev, ki se v okviru svojega dela srečujejo z žrtvami oziroma z osebami, ki so povzročile nasilje.

Prav tako je v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (Ur. l. RS, št. 16/2008) zapisano, da **center za socialno delo** nudi žrtvi in osebi, ki je povzročila nasilje, storitve po zakonu, ki ureja socialno varstvo, pri čemer je cilj obravnavanja odprava neposredne ogroženosti in skrb za žrtvino dolgoročno varnost, z odpravo vzrokov oziroma okoliščin, v katerih prihaja do nasilja, preko reševanja njenih socialnih in materialnih pogojev bivanja. Center za socialno delo lahko napoti osebo, ki je povzročila nasilje, v ustrezne izobraževalne, psihosocialne in zdravstvene programe, ki jih izvajajo organi in organizacije ter nevladne organizacije.

Za potrebe pomoči žrtvi, obravnavanja osebe, ki je povzročila nasilje, izdelajo načrt pomoči žrtvi, njegovega izvajanja in spremljanja. Za znanstveno-raziskovalne namene in za statistične namene centri za socialno delo obdelujejo osebne podatke in vodijo zbirke podatkov oseb, ki so jih obravnavali kot žrtve, in oseb, ki so povzročile nasilje.

Nevladne organizacije s področja obravnave in zaščite proti nasilju v okviru svojih programov nudijo zaščito in psihosocialno pomoč žrtvam, organizirajo programe za obravnavo oseb, ki so povzročile nasilje in sodelujejo z organi in organizacijami z različnih področij (s policijo, tožilstvom, sodiščem, centrom za socialno delo, z zdravstvenimi organizacijami, vzgojno-izobraževalnimi zavodi). Nevladne organizacije sodelujejo z organi in organizacijami pri obravnavanju posameznih primerov žrtev in oseb, ki so povzročile nasilje. Nevladne organizacije se v okviru programov, ki jih izvajajo, vključujejo tudi v neposredno izvedbo ukrepov za zaščito žrtve. (ZPN, Ur. l. RS, št. 16/2008)

Policija varuje življenje in zagotavlja osebno varnost žrtve v skladu s predpisi, ki urejajo delovanje policije. Dolžna je izvesti vse postopke in ukrepe, ki so potrebni za zaščito žrtve glede na stopnjo njene ogroženosti in zaščito njenih koristi ter pri tem zagotoviti spoštovanje integritete žrtve. Če je žrtev nasilja otrok, imajo koristi in pravice otroka prednost pred koristmi in pravicami drugih udeleženk oziroma udeležencev postopka. (ZPN, Ur. l. RS, št. 16/2008)

Policija ima pomembno vlogo pri preprečevanju nasilja predvsem takrat, ko se nasilje dogaja. Njena pomoč je v kritični situaciji, ko je žrtev izpostavljena nasilju, lahko odločilnega pomena. Ni presenetljivo, da pomoč v takšnih primerih iščejo predvsem ženske, ki so telesno, pogosto pa tudi psihično šibkejša stran v nasilniškem obnašanju. Odziv policije na klic za posredovanje, da bi se nasilje preprečilo ali ustavilo, pa ni vedno v skladu s pričakovanji žrtve. Policija seveda ne more biti povsod in takoj prisotna. Hkrati pa utegne biti prevelika zadržanost policije pri odločitvi za posredovanje v nasprotju z njenimi nalogami varovanja življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi ter vzdrževanja javnega reda. Posebej je v tem pogledu občutljiva vloga policije takrat, ko gre za klice, ki opozarjajo na nasilje v družini med ožjimi sorodniki in življenjskimi partnerji, doma ali v drugih zasebnih prostorih.

1.6.3 Preprečevanje nasilja, strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje, ter doktrina socialnega dela

Za doktrino socialnega dela je pomembno razumevanje koncepta socialnih spolov in ideologije, ki moškemu pripisuje dominantni in močnejši položaj, ženski pa podrejeni položaj. Za razumevanje nasilja nad ženskami je potrebno vedno raziskovati in razumeti družbeni kontekst, v katerem živijo ženske in moški, hkrati s tem pa je potrebno vedno videti družino kot socialno institucijo, ki je nastala v zgodovini. V njej so natančno določene spolne vloge, ki so rigidnejše kot v drugih socialnih sistemih in v katerih je ženska pogosto obravnavana kot lastnina moškega. Socialno delo pogosto uporablja medicinski model reševanja problemov, ki družinsko nasilje vidi kot stvar zasebnosti in individualne patologije. Zato je pomembno, da strokovno osebje razume fenomen viktimizacije ženske znotraj družbe, ne da bi okrivila žrtev in jo tako potisnila na **pot dvojne viktimizacije**. To

prizadeti žrtvi ne daje moči, temveč usmerja pozornost vanjo, namesto v povzročitelja. (Zaviršek, 2001: 16–17)

Klavdija Aničić (Aničić, 2006) opozarja, da je za dobro prakso nujno potrebno poznavanje in izvajanje nediskriminatornih in antidiskriminatornih praks na področju nasilja. Pri tem nediskriminatorne prakse pomenijo delovanje po načelih spoštovanja, vključevanja, enakosti in upoštevanja individualnosti, antidiskriminatorne prakse pa se uporabljajo pri delovanju za popraviljanje škode, storjene z diskriminatornimi praksami.

Ko govorimo o nediskriminatornih praksah, mislimo na:

- spoštovati (ne tolerirati, ne prezirati);
- opaziti, sprejemati, vključiti (ne ignorirati);
- točne informacije in priznavanje individualnosti (izogibanje stereotipom);
- izenačevanje moči, biti na enaki ravni;
- zavedati se, da ima vsak človek moč in pomembne življenjske izkušnje (ne pokroviteljstvo);
- smejati se skupaj (ne zasmehovati);
- razumeti in biti empatični (ne pomilovati);
- spoštovati in ceniti (ne zaničevati) ter
- nenasilno komunikacijo in reševanje konfliktov.

Antidiskriminatorne prakse dela na področju nasilja tako z žrtvami kot tudi z osebami, ki so povzročile nasilje, pa pomenijo predvsem:

- spoštljiv, korekten in aktiven odnos ter način dela,
- spremstvo ob postopkih na institucijah,
- zagovorništvo v primerih sekundarne viktimizacije in diskriminacije,
- prepoznavanje diskriminacije v institucijah in zahteva po njihovi odpravi,
- vzpostavljanje sistema koordiniranega sodelovanja med institucijami in organizacijami.

Nasilje ni nikomur neznano in tuje. Vsi smo ga že kdaj doživeli in vsi smo ga že kdaj povzročili. Za vsako svoje vedenje in tudi za nasilje, ki ga oseba povzroči, je zanj odgovorna sama. Nevarno je, če oseba, ki povzroča nasilje, nasilja ne prepozna, če

ga opravičuje, minimalizira, predvsem pa je nevarno, če se ne odloči spremeniti svojega nasilnega vedenja. Če nadaljuje z uporabo nasilja, lahko pričakujemo, da se bo nasilje stopnjevalo in dobivalo nove razsežnosti. Dlje časa trajajoče nasilje nosi posledice za vse udeležene v nasilju: za žrtev, opazovalce, opazovalke ter samo osebo, ki nasilje povzroča. (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

Za pomoč pri razreševanju stisk in težav se lahko oseba, ki je povzročila nasilje, obrne na CSD. Center zagotavlja pomoč predvsem v okviru prve socialne pomoči (pomoč pri opredelitvi in oceni položaja, seznanjanje z možnostmi njegovega spreminjanja – napotitev v ustrezne programe), osebne pomoči (strokovno sodelovanje pri odpravljanju problema) in pomoči družini na domu (strokovno svetovanje in pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani).

Čeprav obstajajo raziskave, ki zanikajo povezanost nasilja z biološkimi lastnostmi človeka, in so tudi take, ki ga do neke mere povezujejo, menim, da bi lahko večino nasilja preprečili z drugačnimi sporočili o nasilju, ki jih družba kot širši sistem posreduje svojim pripadnikom in pripadnicam od otroštva naprej. Velikokrat ljudje, ki so bili žrtve nasilja v otroštvu, tudi sami kasneje postanejo žrtve ali povzročitelji v novih odnosih, vendar pa ta povezava ni nujna. Menim tudi, da je nujno potrebna nična toleranca do nasilja. Nasilnega vedenja se poslužujejo osebe, ki si dovoljujejo to vedenje in ki ugotovijo, da njihovo nasilno vedenje in tudi nasilje drugih ni ustavljeno s strani sistema. (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

Da bi v socialni stroki razumeli, kako pride do situacij nasilja, je predhodno potrebno razumevanje »prekrižanja računov (Bass, Davis, 1998: 19–20). Prekrižanje računov lahko razumemo kot nesposobnost, da se glede na spol ohrani ali prevzame nek določen subjektivni položaj. Posledica tega je realna in imaginarna kriza samopodobe in socialne ocene. Prekrižanje računov je lahko posledica nasprotij, ki se pojavijo pri prevzemanju različnih subjektivnih položajev in pritiskov zaradi različnih pričakovanj v zvezi s samoidentiteto ali osebno prezentacijo navzven. Le-to se lahko pojavi tudi, če druge osebe več nočejo prevzeti ali ohranjati svojega subjektivnega položaja v odnosu do subjekta in s tem postavijo pod vprašaj identiteto drugega. Prekrižanje računov se lahko pojavi tudi takrat, ko je oseba nesposobna, da bi sprejela pričakovano nagrado (v obliki zadovoljstva ali materialnih dobrin), pri

čemer izhajajo iz prevzema določenega spolno specifičnega subjektne položaja ali iz kakšne oblike subjektivnosti. V tem smislu velja ponovno razmisliti o najpogostejše navajanih razlogih za nasilje: kopičenje frustracij pri delu, neubogljivost otrok, partnerka, ki zavrača seksualnost, zahteva po avtonomiji družinskih članov in članic itn. Razmislek o tehtnosti teh izjav je feministična teorija že zdavnaj zavrnila in jih označila za plehke izgovore, ki poskušajo osebo, ki je povzročila nasilje, razbremeniti odgovornosti in prenesti odgovornost za nasilje na žrtev. Vseeno je v teh trditvah več resnice, kot se zdi na prvi pogled. Če te izjave o razlogih za nasilje razumemo kot izjave, ki govorijo o rušenju fantazij, ko gre za položaj osebe v družini, družbi in drugih interpersonalnih razmerjih, nam govorijo o prekrivanju načrtov, na katere subjekt odgovarja z nasiljem. To se lahko zgodi tako pri moškem kot pri ženski.

Razloge, ki jih navajajo osebe, ki so povzročile nasilje, je treba torej na osebni ravni vzeti resno. Verjeti moramo tistim, ki trdijo, da pretepajo zaradi izgube službe, zaradi ljubosumnosti, zato, ker se ženska hoče ločiti, ker so otroci slabi v šoli ipd. Verjeti moramo tudi tistim, ki trdijo, da so spolno zlorabili otroke, ker je odrasla ženska odklonila seksualnost, saj je prav spolnost tista, ki v tradicionalnem diskurzu moškosti dokazuje njegovo moč in nemoč. Verjeti je treba ženski, ki trdi, da ni vedela za spolne zlorabe svojega otroka, saj je bil mož dober in skrben. Fantazije o identiteti lahko ohrani le tako, da »ne vidi«, kaj se dogaja okoli nje.

Toliko o osebni ravni, ko gre za nasilje, predvsem novo razpravo pa zahteva praktično izvajanje zakonodaje, ki v Sloveniji skrbi za preprečevanje nasilja. Zaradi tega bi dodajanje moči proti nasilju zahtevalo oboje; na osebni ravni moč, s katero posameznik ali posameznica preskušata različne in nove subjektne položaje, podporo za različne in nove fantazije tako žrtvi kot osebi, ki je povzročila nasilje; na politično-zakonodajni ravni pa predvsem nove zakonodajne rešitve, ki bi omogočale praktično rešitev pred nasiljem za žrtev ter obsodbo osebe, ki je povzročila nasilje, ki bi ji omogočala vključitev v strokovne programe in terapije.

2 PROBLEM

V prvem mesecu leta 2009 sta v slovenskih medijih odmevala kar dva primera nasilja v družini, oba iz moje neposredne okolice, torej na lokaciji Ptuj–Ormož. Primera sta me hudo pretresla.

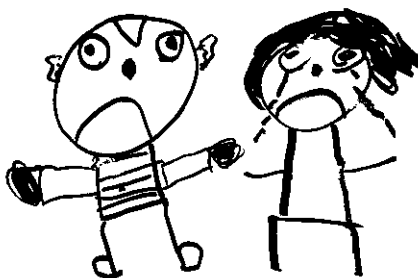
V prvem primeru je šlo za spolno nasilje očeta nad hčerko. Nekje v osrčju Ptuja naj bi oče zadnja leta zlorabljal svojo mladoletno hčerko. Potem ko je z njim zanosila, pa naj bi jo – da bi zlorabo skril pred javnostjo – proti njeni volji zaprl za zidove domače hiše in nadzoroval vsak njen korak. Hčerka, ki je obiskovala deveti razred ene od štajerskih osnovnih šol, naj bi bila od pouka odsotna tri mesece, a šola njene nenadne in dolgotrajne odsotnosti ni naznanila policiji. Oče naj bi ji namreč že pred meseci pisal opravičila za športno vzgojo, ko pa je bila nosečnost vidna, naj bi jo pod pretvezo, da šolo obiskuje v tujini, umaknil iz klopi. Noseča deklica naj bi očeta prijavila med čakanjem na porod v mariborski bolnišnici. Na ptujskem centru za socialno delo so za družinsko tragedijo izvedeli nekaj dni pred objavo šokantne novice v medijih, ko naj bi jih o primeru obvestil neki občan. Zaradi nasilja v družini naj bi na ptujskem centru za socialno delo očeta že obravnavali. Na centru za socialno delo so se namreč z družino ukvarjali že leta 1992, ko naj bi bila žrtev tedaj 17-letna hči. A ker ni bilo uradne prijave, družina pa se je preselila v tujino, je primer ostal neraziskan. Policisti tako sedaj preiskujejo, ali je oče zlorabljal še dve drugi hčerki. Kljub temu, da naj bi 15-letnica priznala, da je njen oče tudi oče njenega otroka, sledijo genske analize. Očetu za krvoskrunstvo grozi do dve leti zaporne kazni.

(www.vecer.com/vecer2007/default.asp?id=2009012905401586&kaj=3)

V drugem primeru je šlo za fizično nasilje partnerja nad partnerko znotraj družine. Kljub temu, da je partner že imel prepoved približevanje partnerki, je vstopil v njeno stanovanje in jo med prepirom umoril. Obvestilo o umoru je posredovala sedemletna hči umorjene. Kriminalisti, ki so prišli na kraj umora, so ugotovili, da je osumljenec prišel v nočnih urah v stanovanje umorjene, kjer je najprej prišlo do prepira med njima, potem pa sta se sprla tudi njen novi 25-letni partner in nekdanji partner. Novi partner je med prepirom zbežal na streho stanovanjskega bloka, partner, ki je povzročal nasilje, pa je potem v kuhinji s kuhinjskim nožem večkrat zabodel svojo

nekdanjo partnerko, s katero je prej živel v istem stanovanju. Policisti so partnerja, ki je povzročal nasilje, prijeli pred blokom, v katerem je živela umorjena. Prva preiskava je pokazala, da so spori med partnerjem, ki je povzročal nasilje, in umorjeno trajali že od leta 2005, kazenska ovadba zoper osumljenca pa je bila podana šele letos. Sodišče ga je namreč obsodilo nasilništva, a je bil le pogojno obsojen. Novembra letos mu je bil izrečen tudi ukrep prepovedi približevanja nekdanji partnerki, s katero je imel štiriletnega sina. Od izreka tega ukrepa je osumljeni 32-letnik storil dva prekrška prepovedi približevanja, enkrat je celo nasilno vdrl v stanovanje. Pokojna naj bi imela dva otroke: 7-letno deklico in 4-letnega fantka, ki je napadalčev sin. Oba sta bila neposredna priča nasilja v družini vsa ta leta, žal na koncu tudi umora. (<http://slowwwenia.ena.com/prikaziCL.asp?CIID=31601>)

Ob prebiranju dnevnega časopisja in spremljanju poročil sem bila šokirana nad obema zgodbama. Še najbolj nad dejstvom, da so pristojne institucije v obeh primerih nasilje zaznale in spremljale že precej let pred tragičnim razpletom. Obrnila sem se na ptujski center za socialno delo, kjer so mi povedali, da se na področju preprečevanja nasilja pogosto počutijo nemočni. Predvsem občutljivo in nedodelano je področje obravnave in strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje. To je bila tudi ključna podlaga za moje raziskovanje.

Slika 2.1.: Otroška risba, Vir: blogs.psychologytoday.com/files/u15/Domestic_...

Nevladne organizacije (Društvo za nenasilno komunikacijo) vedno znova zgrožene ugotavljajo, da v Sloveniji žrtve nasilja v družini pogosto zaman iščejo pomoč na pristojnih institucijah. Ena od njih je policija, ki bi se morala vedno in takoj odzvati na vsak klic na pomoč. Tudi če je v kakšni družini intervenirala že večkrat, je

neprimerno razmišljati, da se »tako ali tako vedno stepejo in potem pomirijo«, saj lahko pride do hudih poškodb, v nekaterih primerih, kot v primeru, ki sem ga omenila zgoraj, tudi do smrtnih. Sama imam neljubo osebno izkušnjo, ko sem na mestni ulici naletela na pretep med alkoholiziranim očetom in njegovim mladoletnim sinom. Šokirana sem poklicala policijsko postajo in prosila za hitro intervencijo. Ker se je vse to dogajalo v poznih večernih urah, mimoidočih, ki bi lahko pretep zaustavili, ni bilo. Po desetih minutah sem ponovno klicala na policijsko postajo, kjer so mi »umirjeno pojasnili« da so prijavo zabeležili in da bodo kmalu posredovali. Po dolgem polurnem čakanju sem bila že popolnoma obupana. Oče je sina potisnil v avtomobil in odpeljal. Nemočna in zgrožena sem stala na ulici, saj tudi po eni uri policija na mesto dogodka ni prišla. To je bil drugi glavni povod za raziskovanje na področju nasilja v mojem diplomskem delu.

Želela sem raziskati predvsem področje strokovnega dela v Sloveniji z osebami, ki so povzročile nasilje, saj je na tem področju tako v vladnih kot nevladnih organizacijah še veliko težav. Kljub organizacijskim in statusnim razlikam se zdi, da imajo institucije podobna pričakovanja, ko govorijo o delovanju, odzivnosti, učinkovitosti na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje, in hkrati večji zaščiti žrtev nasilja.

Namen moje raziskave je orisati trenutno prakso dela v teh institucijah in organizacijah. Prav tako želim osvetliti del težav, s katerimi se srečujejo pri delu in oblikovanju novih programov strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje, ter težavami, s katerimi se institucije soočajo pri prizadevanju za večjo dostopnost oblik pomoči in večanju interesa oseb, ki so povzročile nasilje, za vključevanje v te oblike pomoči.

Ostale teme oziroma vprašanja, na katere sem želela dobiti odgovore pristojnih v institucijah in organizacijah, ki izvajajo programe za povzročitelje nasilja, so: kako ocenjujejo medinstitucionalno sodelovanje, koliko se konkretno izobražujejo in usposabljaajo za delo na področju preprečevanja nasilja ter področju strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje, ter kakšna so njihova pričakovanja za prihodnost.

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, saj osnovno gradivo sestavljajo intervjuji, v katerih sem zastavljala vprašanja odprtega tipa in sem jih analizirala po kvalitativni metodi.

3.2 Merski instrumenti in viri podatkov

Podatke sem zbrala s pomočjo smernic za individualne intervjuje. Smernice (oz. vprašalnik) so predstavljene v Prilogi 1. Uporabljala sem odprte pripovedovalne ali narativne intervjuje. Kot vire podatkov sem uporabila tudi besedne zapise ob opravljanju intervjujev ter zapiske s srečanj s strokovnjaki pred opravljenimi intervjuji.

3.3 Populacija

Populacijo moje raziskave predstavljajo strokovni delavci v vladnih in nevladnih organizacijah, ki delujejo na področju preprečevanja nasilja. Organizacije sem izbrala glede na usmeritve socialne delavke iz mariborskega centra za socialno delo. Podlago za vzorčenje oseb, ki so bile vir informacij, sem prilagajala glede na informacije kontaktnih oseb v izbranih institucijah: v centru za socialno delo Ptuj, Ormož, Maribor, Gornja Radgona, Policijski upravi Maribor, Društvu za nenasilno komunikacijo v Ljubljani, Svetovalnici Jožefine v Gornji Radgoni ter Frančiškanskem družinskem inštitutu v Ljubljani. Kontaktne osebe so me usmerjale k strokovnim delavcem v njihovih organizacijah, ki pokrivajo področje dela z osebami, ki so povzročile nasilje. Vzorec je tako neslučajnostni, namenski oz. priložnostni.

3.4 Zbiranje podatkov

Najprej sem se obrnila na socialno delavko iz mariborskega centra za socialno delo, ki me je usmerila na ostale vladne in nevladne organizacije v Sloveniji, ki delajo na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje. Ker je omenjena socialna delavka

tudi koordinatorica za preprečevanje nasilja v družini, sem predvidevala, da dobro pozna področje dela, ki me je v mojem diplomskem raziskovanju zanimalo. Tako sem po metodi snežne kepe prišla do potrebnih informacij o različnih vladnih in nevladnih organizacijah in s tem tudi do strokovnjakov, ki delajo na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje. Vsi strokovni delavci so bili pripravljeni sodelovati, zato so intervjuji potekali brez težav. Intervjuje sem opravila v mesecu marcu in aprilu 2009. S strokovnimi delavci sem se predhodno dogovorila po telefonu za individualno srečanje z namenom opravljanja intervjuja na sedežu njihove institucije, razen v enem primeru, ko sem se dogovarjala s strokovnim delavcem iz Frančiškanskega družinskega inštituta, s katerim sem opravila intervju kar v pisni obliki preko elektronske pošte. Intervjuji v živo so trajali povprečno uro in pol, snemala pa sem jih s pomočjo diktafona.

Posameznih institucij in organizacij je bilo 8 in tako tudi 8 posameznih intervjujev. Poglobljene intervjuje sem opravila v sledečih vladnih institucijah:

- Centru za socialno delo Ptuj,
- Centru za socialno delo Ormož,
- Centru za socialno delo Maribor,
- Centru za socialno delo Gornja Radgona,
- Policijski upravi Maribor.

Obiskala pa sem tudi nekatere nevladne organizacije:

- Društvo za nenasilno komunikacijo v Ljubljani,
- Svetovalnico Jozefine v Gornji Radgoni,
- Frančiškanski družinski inštitut v Ljubljani.

Intervjuje sem opravila z osmimi strokovnimi delavci, od katerih sta bila dva intervjuvanca moškega spola, ostalih šest pa je bilo ženskega spola. Strokovni delavci so mi pripovedovali o svojem delu z osebami, ki so povzročile nasilje, mi predstavili primere dobre prakse in ovire, s katerimi se soočajo pri delu, ter konkretne rešitve za izboljšanje omenjenega področja dela. Zbirala sem torej primarne podatke.

3.5 Analiza podatkov

Intervjuje sem posnela s pomočjo diktafona, nakar sem jih s pomočjo računalnika spremenila v elektronsko obliko. Natipkane povzetke intervjujev sem posamično poslala intervjuvancem v pregled, dopolnitev in popravke, ter šele nato začela z analizo podatkov.

Analizo podatkov posameznega intervjuja sem opravila po metodi kvalitativne analize. Izhodišče za kvalitativno analizo so bili povzetki odgovorov intervjuvancev posamezne institucije oz. organizacije, ki so bili urejeni glede na smernice oz. vprašanja intervjuja.

Glavne teme za urejanje izjav so bile smernice oz. vprašanja intervjuja. Vsaki temi sem pripisala relevantne dele odgovorov na ustrezno vprašanje, tem odgovorom pa sem pripisala kode. V nadaljevanju sem teme – poimenovala sem jih enote – in kode hierarhično razvrstila, tako da sem lahko sorodne kode združevala v kategorije. Zaključila sem z definiranjem ključnih tem in oblikovala poskusno teorijo. Analiza podatkov je v celoti podana v Prilogi 2.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

4.1 Razumevanje nasilja

Kot izhodišče za razumevanje nasilja v večini organizacij navajajo definicijo nasilja v družini, kot je opredeljena z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini. Tako je nasilje v družini vsaka uporaba fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu družinskemu članu oziroma zanemarjanje družinskega člana ne glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali osebe, ki je povzročila nasilje (ZPN, Ur. l. RS, št. 16/2008). Predvsem policija pa se naslanja na definicijo v Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 95/2004), kjer se je kaznivo dejanje nasilništva glasi: »Kdor drugega hudo žali, z njim grdo ravna, mu dela nasilje ali ogroža njegovo varnost in s tem v javnosti ali v družini povzroči ogroženost, zgražanje ali prestrašenost, se kaznuje z zaporom do dveh let«. Zakon o varstvu javnega reda in miru (Ur. l. RS, št. 70/2006) pa opredeli nasilno ravnanje in s tem ogrožanje varnosti druge osebe: »Kdor občutno moti okolico s hrupom, ropotom ali razgrajanjem; kdor na nedovoljen način občutno moti mir in ogroža varnost kakšne osebe v zasebnem prostoru ali kdor moti nočni mir in počitek«. Na te opredelitve se je namreč navezala večina strokovnih delavcev iz organizacij (predvsem v vladnem sektorju), kjer prihajajo v stik z osebami, ki so povzročile nasilje.

Nasilje so utemeljili kot način oz. obliko ravnanja v odnosu, ko si oseba, ki povzroči nasilje, skuša zagotoviti moč in nadzor nad žrtvijo ter želi uresničiti svoje interese (*»...povzročitelj nasilja- partner zlorabi svoj položaj, čustveno navezanost z osebo, ki je žrtev, na način, da zlorablja to moč«*). Pojem nasilje si interpretirajo kot krog vzorcev različnih faz nasilja, ki se prepletajo, poglobljajo in utrjujejo nasilje v odnosu med osebo, ki je povzročila nasilje, in žrtvijo.

Poznamo več **oblik nasilja**, med katerimi so intervjuvanci posebej izpostavili psihično nasilje. »Pri psihičnem nasilju gre za to, da oseba, ki povzroča nasilje, žrtev s počasnimi koraki osami, omeji, odreže od primarne družine, prijateljev, jo veže nase, ji vceplja neke vzorce mišljenja, vezane predvsem na samopodobo, zaradi česar potem bega med eno in drugo skrajnostjo, torej od povečevanja do poniževanja;

žrtev namreč enkrat povzdigne, drugič pa potepta« je pojasnila sogovornica iz centra za socialno delo v Gornji Radgoni. Psihično nasilje je na začetku, ko se šele začne dogajati, zelo neopazno, celo za žrtev, ki se ji to dogaja. Gre za manj vidno obliko nasilja, ki jo je zato tudi težje opaziti. Iz teh razlogov se v veliko primerih v odnosu psihičnega nasilja ne prepozna oz. se le-to zaustavi, iz tega pa sledi, da se kasneje lahko nadgradi v nasilje v fizični obliki. Do tega preobrata pride zlasti takrat, ko je nasilje prisotno v družini. Tako nasilje v družini ni tipično nasilje, ki ga poznamo iz ulice (fizična oblika nasilja), ampak vključuje pomembne psihične simptome žrtve: pomanjkanje energije, ranljivost, glavobol, napadi panike, občutek nemoči, neobvladovanje svojega življenja, strah pred prihodnostjo, nesamozavest, napadi joka, spremenjene spalne navade, spremenjen odnos do hrane, misel na samomor. Za strokovne delavce, ki prihajajo v stik z osebami, ki so povzročile nasilje, in z žrtvami nasilja, je torej pomembno poznati te simptome in tudi simptome ostalih oblik nasilja, da jih pri uporabnikih ne minimalizirajo, ampak jih prepoznajo in ustrezno ukrepajo.

Slika 4.1.: Nasilje in otrok, Vir: jsoltys.files.wordpress.com/2008/10/home-viol...

Sogovornica iz enega od centrov za socialno delo, je omenila dva posebna primera psihičnega nasilja nad otroki. Prvi primer je primer tako imenovanih »**nedorečenih zgodb**«, ko starši otrokom ne pojasnijo, kaj se dogaja v odnosu med staršema (posebej v konfliktih, ki so jim otroci priča) ali zakaj morajo otroci nekaj početi zaradi staršev, starši pa jim ne povedo, iz kakšnega razloga to počnejo. Otroci si v tej nevednosti velikokrat pripisujejo krivdo za konflikt med starši ter za ravnanje, ki jim ga starši naložijo brez pojasnitve kot kazen. Drugi primer psihičnega nasilja je situacija v postopku razveze zakonske zveze partnerjev, ko otroka strokovni delavci po uradni dolžnosti vprašajo, h kateremu od staršev bi rad šel živeti. Otrok, ki ima rad oba starša, se ne bi rad zameril nobenemu (razen v primeru nasilja, ko je otrok jasno

odločen, pri kateremu od staršev želi ostati) ter hkrati prevzame odgovornost za to odločitev – češ, sam bo kriv, če se odloči narobe.

Kot **dejavnike, ki so povezani z nasiljem**, so intervjuvanci opredelili:

- da je nasilje naučeno vedenje, kar pomeni, da otrok nasilne vzorce reagiranja in komuniciranja prenese s staršev nase;
- da je pomembno reagiranje družbe kot celote in vseh njenih članic in članov na konkretne pojave nasilja (kadar jih jasno obsodimo in sankcioniramo, s tem pomagamo zmanjševati pojavnost nasilja, v nasprotnem primeru pa nasilje dejansko dovoljujemo);
- da na nasilje prav tako vplivajo družbene neenakosti med spoloma zaradi neenakomerne delitve moči v odnosu med moškim in žensko;
- pomemben dejavnik je tudi tako imenovana »sposobnost za konflikt« na področju komuniciranja v odnosu (gre za sposobnost posameznika, da v interakciji in komunikaciji zazna konfliktne vsebine in jih metakomunicira);
- da se nerazumevanje in neprepoznavanje nasilja kaže tudi v tolmačenju nasilja kot posledice alkoholizma, duševnih motenj in finančnih in drugih stisk (pri tem se pozablja na dejstvo, da so omenjeni pojavi samo dejavniki tveganja, ne pa vzroki za nasilje).

4.2 Razumevanje osebe, ki je nasilje povzročila

»Oseba, ki je povzročila nasilje« je eden izmed terminov, ki so ga intervjuvanci uporabili v svojih interpretacijah osebe, ki se poslužuje nasilnega vedenja. Namesto tega termina so bili uporabljeni tudi termini »storilec kaznivega dejanja«, »osumljenec«, »povzročitelj nasilja«, »nasilnež« itd. Termini so si različni glede na strokovne službe v različnih organizacijah, zaradi česar je bil tudi zorni kot opredeljevanja osebe, ki je povzročila nasilje, različen.

Sogovorniki na centrih za socialno delo razumejo osebo, ki je povzročila nasilje, kot vsakega drugega **uporabnika**, ki se obrne k njim po pomoč. Na podlagi njihovih odgovorov pa lahko ugotovimo, da osebam, ki so povzročile nasilje, kot uporabnikom le pripisujejo nek skupni imenovalac. Enotni so si bili v razlagah, da se je večina oseb, ki so povzročile nasilje, »naučila« nasilnega vedenja po zgledu svojih

staršev ali okolja, v katerem je odraščala. Naučile so se posluževati nasilne komunikacije v svojem življenju in za bolj konstruktivne načine ravnanja in nenasilno komuniciranje niso opremljene, nimajo veščin. To spoznanje pa je bistveno uporabiti pri strokovnem delu z uporabniki, ki so povzročili nasilje. Osebi, ki je povzročila nasilje, je namreč pomembno osvetliti možnost, da se lahko nauči drugačnega ravnanja in vedenja, tj. nenasilnega, bolj konstruktivnega reševanja problemov in nenasilnega komuniciranja.

Sogovornica iz Policijske uprave Maribor opredeljuje osebo, ki je povzročila nasilje, kot **osebo, ki je kršila javni red in mir ali osebo, ki je osumljena kaznivega dejanja**. Poudarila pa je razliko med osebo, ki je povzroči nasilje v družini, ali osebo, ki povzroči nasilje v drugih situacija in odnosih. Pri prvi opredelitvi gre namreč za psihološki dejavnik, čustva, ki bistveno vpliva na izbruh nasilnega vedenja v družini.

Strokovne delavke v nevladnih organizacijah pa so poudarile predvsem problem stereotipnega etiketiranja oseb, ki so povzročile nasilje, glede na njihovo nasilno vedenje. Tako oseba, ki je povzročila nasilje, kot tudi vsak član družbe in seveda strokovni delavci v organizacijah **morajo ločevati osebo in njeno nenasilno vedenje**. Tako lahko oseba, ki je povzročila nasilje, ohrani svoje dostojanstvo, hkrati pa sprejme odgovornost za svoje vedenje in ga po možnosti tudi spremeni. To spoznanje je bistvenega pomena pri strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje.

4.3 Vključevanje oseb, ki so povzročile nasilje, v organizacije in njihove programe

Osebe, ki so povzročile nasilje, prihajajo v stik s strokovnimi službami na različne načine.

Prvi način, ki se ga osebe, ki so povzročile nasilje, najmanj poslužujejo, je ta, da se **samoiniciativno obrnejo po pomoč** v vladne ali nevladne organizacije. Centri za socialno delo redko zabeležijo tak primer, večkrat pa ga zasledijo v nevladnih

organizacijah. Osebe, ki so povzročile nasilje, izvedo za programe, ki jih ponujajo nevladne organizacije, preko vladnih institucij, internetnih strani ali preko druge vrste obveščanja o raznih akcijah, ki jih nevladne organizacije promovirajo v medijih.

Kaže pa, da vladne institucije prihajajo v stik z osebo, ki je povzročila nasilje, predvsem na **podlagi ukrepa prepovedi približevanja določeni osebi ali kraju**. Policija prihaja v stik z osebami, ki so povzročile nasilje, preko prijave nasilja. Ukrep lahko po uradni dolžnosti izreče policist na prizorišču, če oceni, da gre za prekršek z elementi nasilja ali za kaznivo dejanje. Informacijo o ukrepu posreduje preiskovalnemu sodniku ter obvesti center za socialno delo. Sodišča lahko s sklepom napotijo osebo, ki je povzročila nasilje, v vladne ali nevladne organizacije, kjer se morajo vključiti v programe pomoči. Center za socialno delo pa mora po uradni dolžnosti v primeru obvestila o ukrepu s strani policije vzpostaviti poleg stika z žrtvijo, tudi stik z osebo, ki je povzročila nasilje. Na centru za socialno delo pridejo **posredno** v stik tudi z osebo, ki je povzročila nasilje, in sicer v primeru, ko obravnavajo isto osebo na drugem področju dela; in v tisti obravnavi prepoznajo nasilje. V takem primeru so osebo dolžni prijaviti po uradni dolžnosti in ustrezno ukrepati. Uradna dolžnost prijaviti nasilje obvezuje vse institucije in organizacije, da v primeru ugotovljenega nasilja pri svojem delu ali v primeru omembe oz. prijave nasilja s strani žrtve oz. druge osebe, prijavijo nasilje in nemudoma ustrezno ukrepajo.

Kot sem že omenila, lahko **sodišče s sklepom napoti osebo**, ki je povzročila nasilje, v organizacijo, kjer se mora le-ta vključiti v program pomoči. Dobre primere te prakse že lep čas beležijo pri Društvu za nenasilno komunikacijo v Ljubljani, kjer so tudi povedali, da uporabniki, napoteni v njihove programe, na ta način večinoma uspešno zaključijo celoten program pomoči. Centri za socialno delo napotitve uporabnikov v njihove programe pomoči s sklepom sodišča še ne opažajo, si pa le-te želijo.

Je pa veliko primerov **napotitve oseb, ki so povzročile nasilje, v programe nevladnih organizacij ravno s strani vladnega sektorja**. Policija in centri za

socialno delo po prvem stiku z osebo, ki je povzročila nasilje, napotijo osebo v intenzivnejši program pomoči v nevladne organizacije. Policija se te prakse vedno bolj poslužuje ravno iz razloga, ker na centrih intenzivnih programov pomoči niso zmožni ponujati, kar so potrdili tudi strokovni delavci iz centrov sami. Pojasnili so, da so zaradi kadrovskega primanjkljaja in preobremenjenosti z administrativnim in ostalim obveznim sprotnim delom prisiljeni uporabnike napotiti v programe nevladnih organizacij.

Podatki o tem, koliko od vseh oseb, ki so povzročile nasilje in s katerimi pridejo v stik strokovne službe, se potem vključi v programe intenzivnejše pomoči v organizaciji, so naslednji. Vključitev oseb, ki so povzročile nasilje, v katerokoli vrsto programov, je popolnoma **prostovoljna in neobvezujoča**, razen v primerih, ko **sodišče osebo s sklepom napoti v organizacijo** in se mora obvezno vključiti v program pomoči. Taki primeri pa so zaenkrat redkost.

Nevladne institucije odstopajo navzgor z visokim številom vključitev oseb, ki so povzročile nasilje, v programe pomoči, in sicer po opravljenem prvem razgovoru. Medtem ko na centrih za socialno delo le redko beležijo primere, ko se osebe, ki so povzročile nasilje, po storitvi prve socialne pomoči vključijo v intenzivnejšo storitev osebne pomoči. Kot zanimivost naj podam primer tako imenovane »**podaljšane prve socialne pomoči**« za osebe, ki so povzročile nasilje in jo je omenila sogovornica iz centra za socialno delo. V primeru, ko »oseba, ki je povzročila nasilje in prihaja na prvo socialno pomoč k nam na center z vedno novimi težavami, zadevami, vprašanji, dilemami ipd., kar ni dovolj zrelo za vključitev v storitev osebne pomoči, na nek način pa presega prvo socialno pomoč. Takrat podaljšamo storitev prve socialne pomoči, dokler oseba le-to potrebuje, ter jo mogoče kasneje ali pa sploh ne, vključimo v storitev osebne pomoči« je pojasnila socialna delavka.

4.4 Strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje

Ena izmed opredelitev uspešnega učenja nenasilne komunikacije, se glasi: »Osebe, ki prepoznajo, da uporabljajo nasilne pristope in želijo to spremeniti, obenem pa iščejo

nove načine soočanja s konflikti in z lastnimi čustvi, s tem naredijo velik korak k preprečevanju nasilja v odnosih in družbi.« (<http://www.drustvo-dnk.si/>)

Za lažjo predstavitev celotnega procesa dela na področju strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje, sem skušala razložiti proces dela za vsako organizacije posebej. Tako si lažje predstavljamo in povežemo tudi njihovo medsebojno sodelovanje na tem področju dela.

4.4.1 Centri za socialno delo in strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje

Centri za socialno delo so javni zavodi, ustanovljeni s strani države. V okviru pooblastil, ki jih imajo, pomagajo posameznicam, posameznikom, družinam in posebnim skupinam prebivalstva pri iskanju poti iz stisk in težav. Centri za socialno delo izvajajo socialno varstvene storitve, v okviru katerih posredno ali neposredno delajo z osebami, ki so povzročile nasilje.

Kot smo ugotovili že prej, centri za socialno delo pridejo v **stik z osebami, ki so povzročile nasilje, na več načinov:**

- oseba, ki je povzročila nasilje, pride sama iskat pomoči na center za socialno delo;
- osebo, ki je povzročila nasilje, se napoti na center za socialno delo in druge organizacije;
- po obvestilu policije na center za socialno delo o ukrepu prepovedi približevanja, izrečenem osebi, ki je povzročila nasilje, center po uradni dolžnosti vzpostavi stik z uporabnikom;
- center za socialno delo prepozna osebo, ki je povzročila nasilje, v uporabniku, ki je vključen v storitev centra za socialno delo iz drugih razlogov.

Ko center za socialno delo vzpostavi stik z osebo, ki je povzročila nasilje, sproži proces obravnave. **Eden od najbolj pogostih postopkov v procesu dela z osebami, ki so povzročile nasilje, poteka po naslednjih korakih:**

- 1) Interna služba na centru za socialno delo (obvestilo sprejme koordinator za nasilje posamezne regije) je obveščena s strani policije o izrečenem ukrepu

prepovedi približevanja določeni osebi. Center za socialno delo po uradni dolžnosti vzpostavi stik tako z žrtvijo kot tudi z osebo, ki je povzročila nasilje. Z osebo vzpostavi kontakt preko telefona ali s pisnim vabilom. Oseba, ki je povzročila nasilje, je vabljen na razgovor na center za socialno delo v okviru storitve »prve socialne pomoči«.

- 2) Po prvem razgovoru z osebo, ki je povzročila nasilje, v okviru »prve socialne pomoči« lahko sledijo še štirje razgovori. Prvi razgovor z uporabnikom v okviru »prve socialne pomoči« praviloma opravi regijski koordinator za nasilje, ki nato uporabnika napoti na matični center za socialno delo, kjer ga vključijo v storitev »osebne pomoči« ali pa ga napojo v programe dela v nevladne organizacije. Sogovornica iz mariborskega centra za socialno delo mi je za boljšo predstavbo naštel nekaj nevladnih organizacij, kamor lahko napotijo osebe, ki so povzročile nasilje po pomoč, in sicer so to:

- Društvo za nenasilno komunikacijo (samo v Ljubljani),
- Zavod Frančiškanski inštitut (samo v Ljubljani),
- Zakonski in družinski inštitut Krog (samo v Ljubljani),
- Program pomoči v primeru nasilja (terapevtsko delo v Brestanici),
- Društvo za družinsko svetovanje in terapijo (Gornja Radgona),
- Center za izobraževanje, supervizijo in terapevtsko pomoč (v Mariboru).

- 3) Pokazala pa se je še ena možnost vključitve v program dela z osebo, ki je povzročila nasilje. Praviloma po uspešno zaključeni storitvi »osebne pomoči« lahko vključijo osebo, ki je povzročila nasilje, skupaj z žrtvijo nasilja (seveda, če tudi sama izrazi željo po tej vrsti pomoči in če stopnja ogroženosti žrtve ni previsoka) v storitev »partnerskega svetovanja« v okviru področja dela z družino na centru za socialno delo.

Tako v storitvi **»prve socialne pomoči«**, kakor tudi v storitvi **»osebne pomoči«** poteka delo z osebo, ki je povzročila nasilje, individualno in na prostovoljni odločitvi uporabnika za vključitev. V okviru storitev »prve socialne pomoči« strokovni delavec skupaj z osebo, ki je povzročila nasilje, najprej sklene dogovor o sodelovanju, nato pa skupaj soustvarita instrumentalno definicijo problema. Na podlagi te definicije strokovni delavec napoti uporabnika v ustrezne programe

pomoči (ali na centru za socialno delo ali v nevladnih organizacijah). Če se oseba, ki je povzročila nasilje, vključi v storitev »osebne pomoči« na centru za socialno delo, se proces dela tudi tokrat prične s sklenitvijo **dogovora o sodelovanju** med socialnim delavcem in uporabnikom. V varnem prostoru delovnega odnosa najprej soustvarita **instrumentalno definicijo problema**, zatem pa s perspektive **etike udeležnosti** v procesu razgovora raziskujeta **možne korake v smeri rešitve problema**. Bistveni elementi strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje so: **osebno vodenje** z uporabo koncepta **znanje za ravnanje, dodajanje moči, ravnanje s sedanostjo**; pomembno pa je tudi, da strokovni delavec verjame uporabniku, mu **prizna pravico do resničnosti** ali se, kot pravi D. Saleebey, odpove temu, da ne verjame besedam uporabnika. (Čačinovič, V., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M.: 2005)

4.4.2 Policija in proces dela z osebami, ki so povzročile nasilje

Policisti in policistke v postopkih, ki jih izvajajo z osebo, ki je povzročila nasilje, delujejo na podlagi zakonskih določil. V kazenski zakonodaji Republike Slovenije so posamezna prepovedana ravnanja opredeljena kot **kazniva dejanja** ali kot **prekršek**. Policist ali policistka po prijavi nasilja intervenira v zasebnem prostoru ali na javnem kraju. Na prizorišču ugotavlja, ali so podani elementi za to, da je oseba, ki je povzročila nasilje, storila kaznivo dejanje ali prekršek. Nasilje v družini policija obravnava kot različna kazniva dejanja, najpogosteje pa kot grožnjo varnosti, grdo ravnanje, nasilništvo, različne stopnje telesnih poškodb, različna kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost ter umor oz. uboj.

Praktično delo na področju nasilja v družini s strani policije pomeni, da morajo biti policisti oz. policistke že **ob prijavi nasilja** pozorni na določene znake, ki so pomembni za nadaljnji postopek. Tako morajo biti npr. pozorni na glas prijavitelja ali prijaviteljice, na zvoke v ozadju (jok, vpitje, razbijanje ...) in patruljo, ki jo napotijo v intervencijo, opozoriti na dogajanje, ki so ga zaznali. Naloga policistov oz. policistk, ki so **napoteni v intervencijo**, je zbrati vse informacije, ki bodo dale čim jasnejšo sliko o dogajanju pred prihodom policistov in policistk. Pri tem je pomembno, da so pozorni na stanje v prostoru (razbito pohištvo, steklovina,

poškodbe žrtev). Če so zaznali nenavadne okoliščine, morajo policistke in policisti potem, ko so **preprečili nasilje** in zagotovili **pomoč morebitnim poškodovanim** ter **zbrali prva obvestila**, opraviti tudi **ogled kraja dejanja**, saj je to pomembno za dokazovanje posameznega kaznivega dejanja. Prav tako morajo opraviti **razgovor z neposrednimi sosedi in sosedami**.

Če policist ali policistka na kraju ne ugotovijo elementov za obstoj kaznivega dejanja, pričnejo ugotavljati elemente za **prekršek**. Če so le-ti podani, osebi, ki je povzročila nasilje, na kraju samem izdajo plačilni nalog. Če pa policist oz. policistka ugotovi **prekršek z elementi nasilja ali celo kaznivo dejanje**, ima izpolnjene pogoje za izrek **prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi**, osebi, ki je nasilje povzročila. Policistov ukrep velja za čas osemindesetih ur. Policist ali policistka od osebe, ki je povzročila nasilje, zahteva, da izroči ključe stanovanja in se odstrani na razdaljo, ki mu je bila predhodno odrejena (od 50 do 200 metrov). Prav tako od nje zaradi vročitve odločbe zahteva, da pove, kje se bo v času trajanja ukrepa nahajala. Preiskovalni sodnik ali sodnica lahko po preučitvi odredbe policistovo odredbo o prepovedi približevanja potrdi in jo tudi podaljša na čas do deset dni.

S tem delo policistov in policistk še ni končano. **O ukrepu je namreč potrebno obvestiti center za socialno delo in vstopiti v stik z ostalimi nevladnimi organizacijami**, ki lahko v tistem trenutku ponudijo najbolj učinkovito pomoč osebi, ki je povzročila nasilje.

4.4.3 Nevladne organizacije in strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje

Delo nevladnih organizacij na področju strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje, prinaša nove rešitve v praznem prostoru javnega sektorja. Delovanje in ukrepanje nevladnih organizacij je na do sedaj proučevanem področju dela različno, predvsem pa se je pokazalo prepletanje individualnega in skupinskega dela.

Izpostavila in orisala bom proces dela z osebami, ki so povzročile nasilje, ene izmed nevladnih organizacij in sicer Društva za nenasilno komunikacijo v Ljubljani.

Oseba, ki je povzročila nasilje, največkrat sama **vstopi v stik** z organizacijo, lahko pa je napotena iz centrov za socialno delo, drugih organizacij ali celo s sklepom s strani sodišča. V vseh primerih se z osebo, ki je povzročila nasilje, najprej dogovorijo za **prvi individualni razgovor**.

Na prvem razgovoru, se uporabnika seznani z organizacijo, s programom dela in se kasneje z njim podpiše pravilnik za vključitev v skupinsko delo (predavanja). Tako se doseže neke vrste **dogovor o sodelovanju** med strokovnim delavcem in uporabnikom. Uporabnika se seznani tudi s tem, da bo organizacija vstopila v stik z organizacijo, ki ga je k njim napotila. Prvi razgovor se lahko nadaljuje v smeri **instrumentalne definicije problema**, seveda, če je to možno, v nasprotnem primeru (kjer se nasilno vedenje minimalizira), pa se ta del prestavi na nadaljnje delo v skupini.

Nato se oseba, ki je povzročila nasilje, vključi v **skupinsko delo**, ki poteka v obliki predavanj. Celoten program dela je sestavljen iz 12 predavanj, kjer predstavijo različne teme:

- Nasilje nad ženskami,
- Dinamika nasilnega načina vedenja,
- Mit o romantični ljubezni,
- Razumevanje čustev,
- Dovoljena in prepovedana čustva,
- Posesivnost in ljubosumje,
- Prevezemanje odgovornosti za nasilje,
- Kako nastanejo razlike med spoloma in zakaj niso resnične,
- Enakopravna partnerja,
- Dober oče, kako drugače vzgajati, kot so to počeli naši starši,
- Spoznavanje svojih potreb,

- Reševanje konfliktov.

Letno izvedejo tri cikle po 12 predavanj. Vsako predavanje predstavlja samostojno temo, tako da se lahko oseba, ki je povzročila nasilje, vključi tudi sredi cikla, saj je skupina odprtega tipa. Za uspešen zaključek dela pa je bistveno, da se uporabnik udeleži vseh 12 predavanj. Vsako predavanje traja eno uro in pol: eno uro predava strokovni delavec (med predavanjem tudi izmenja mnenja z uporabniki), nato pa sledi pol ure skupinske diskusije. Skupino sestavlja največ 20 uporabnikov, seveda pa ves čas trajanja cikla število predavanj zaradi odprtega tipa skupine variira. Osebam, ki so povzročile nasilje in se vključile v skupinsko delo, je v tem času omogočena tudi opcija **individualnega svetovanja oz. razgovora**, če uporabnik za to zaprosi.

Po uspešnem zaključku skupinskega dela se strokovni delavec dogovori za **zaključni razgovor** z osebo, ki je povzročila nasilje. Skupaj analizirata spremembe, ki so se zgodile od prvega razgovora ter se dogovorita glede nadaljevanja ali za zaključka sodelovanja. V veliko primerih se osebe, ki so povzročile nasilje, odločijo za ponovno vključitev v skupinsko delo ali individualno delo v organizaciji. V nasprotnem primeru strokovni delavec seznani uporabnika o sestavljenem **obvestilu** (kot poročilo strokovnega dela z uporabnikom), ki ga organizacija pošlje v organizacijo, ki je uporabnika k njim napotila.

Društvo za nenasilno komunikacijo ne ponuja storitev parom in družinam. Če uporabniki, tudi osebe, ki so povzročile nasilje, izrazijo željo po tej metodi dela, jih Društvo za nenasilno komunikacijo napoti v ustrezne druge organizacije.

4.5 Močne točke uspešnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje

»Pri premagovanju konfliktih situacij v družini je v socialnem varstvu uveljavljen sistemski pristop, po katerem velja, da je za rešitev težav v družini potrebna sprememba v funkcioniranju družine kot celote. Pri tem je pričakovana pripravljenost vseh članov in članic družine, da bodo svoje vedenjske vzorce spremenili na način, ki jim bo olajšal skupno življenje. Predpogoj za spreminjanje pa je ugotavljanje (lastne)

odgovornosti in osebnega (lastnega) prispevka h konfliktnemu odnosu.« (Aničić, K. ...[et al.]: 2007)

Koordiniran pristop proti nasilju je ključnega pomena za uspešno strokovno delo na področju preprečevanja nasilja. To pomeni usklajeno strokovno delo tako z žrtvijo nasilja, kakor tudi z osebo, ki je nasilje povzročila. Kljub temu, da je na področju preprečevanja nasilja v vladnih in nevladnih organizacijah še vedno večji poudarek na strokovnem delu z žrtvijo (kar je seveda prioriteto in zelo pomembno) in da je strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje, še vedno pomanjkljivo, si vse organizacije prizadevajo in želijo takšnega pristopa dela. Zaenkrat so nekatere organizacije pri tem bolj uspešne, druge manj, razloge za takšno stanje pa bomo izvedeli v nadaljevanju.

Kot ena izmed močnih točk strokovnega dela se je pokazala nujnost, da v okviru delovnega odnosa, soustvarimo »**izviren delovni projekt pomoči**« med strokovnim delavcem in uporabnikom. To pomeni kontinuirano in intenzivno delo z osebo, ki je povzročila nasilje in da se soustvarjene rešitve, želeni razpleti, lahko prevajajo v akcijo, v dejanja, v konkretne korake, ki udeležujejo dogovore.

Tako v okviru delovnega odnosa strokovni delavec z osebo, ki je povzročila nasilje:

- raziskuje, prepoznava in podpira uporabnikove močne vire za reševanje svojega problema v smeri rešitve;
- uporabniku pomaga odkriti ali pridobiti orodja, veščine, ki so bistvene za bolj konstruktivno reševanje problemov, nenasilno komunikacijo;
- je sposoben videti v projektu pomoči minimalne razlike, majhne korake, minimalne spremembe v procesu oz. napredovanje k rešitvi ter pomaga to videti tudi uporabniku – kot je pojasnila sogovornica iz gornje radgonskega centra za socialno delo: »Velikokrat smo v socialni stroki zadovoljni že z zelo majhnimi koraki, premiki...in enako skušamo, da bi to znali videti tudi uporabniki – kar bi prineslo spremembe v procesu pomoči.«;
- v okviru delovnega odnosa prispeva ali zazna (ne zamudi) priložnost za trenutek srečanja, ko uporabnik morebiti doživi »uvid«, »preblisk«, preokvirira

svoj pogled na problem in posledično tudi na rešitev – »Velik korak je že to, da uporabnik pride do uvida, da njegovo ravnanje ni v redu. Takrat so tudi večje možnosti, da bo začutil potrebo po spremembi vedenja.« je poudarila sogovornica iz ormoškega centra za socialno delo;

- ravna tukaj in zdaj ter osebno vodi proces pomoči v smeri rešitve problema.

Organizacije so kot močno točko uspešnega strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje, navedle tudi:

- Medinstitucionalno sodelovanje organizacij: S tem je mišljeno timsko sodelovanje različnih organizacij (zdravstva, sodišča, šolstva, centrov za socialno delo, nevladnih organizacij idr.) v vsakem posameznem primeru strokovnega dela z osebo, ki je povzročila nasilje. Timsko sodelovanje se nanaša na obveščanje organizacij med seboj, napotitve uporabnika v druge organizacije ter da organizacije prepoznajo in udeležujejo svoj delež pomoči v smeri rešitve problema pri delu z osebo, ki je povzročila nasilje.
- Promocijo programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje: Tako kot je bistveno, da informacije o možnih programih pomoči dobi žrtev nasilja, tako je pomembno tudi za osebe, ki so nasilje povzročile. Promocija naj bi potekala na dveh ravneh. Da posamezna organizacija promovira svoje programe pomoči (preko vseh vrst medijev) ter da posreduje informacije o programih pomoči v drugih organizacijah.
- Ukrepi policije in sklepi sodišča o napotitvi uporabnika v obvezno vključitev v program pomoči neke organizacije prinašajo pozitivne prispevke k uspešnemu delu z osebami, ki so povzročile nasilje. S temi ukrepi in sklepi se izraža ničelna toleranca do nasilnega vedenja oseb ter omogoči, da prevzamejo odgovornost za svoje vedenje oz. spremembe vedenja.

4.6 Ovire pri strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje

Ovire in problemi, s katerimi se soočajo organizacije, ki delajo na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje, so se pokazale na več ravneh:

- konkretno pri strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje;
- na področju ponudbe programov strokovnega dela z osebami, ki so povzročile

nasilje;

- pri zaposlenih – strokovnih delavcih v organizaciji;
- na področju medinstitucionalnega sodelovanja organizacij;
- na širši družbeni in zakonodajni ravni.

Konkretno pri strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje, so sogovorniki tako iz vladnega kot tudi nevladnega sektorja opozorili na potrebo po tem, da država uredi bolj učinkovit način vključevanja oseb, ki so povzročile nasilje, v programe pomoči. Vključitev osebe, ki je povzročila nasilje, v različne programe pomoči je namreč popolnoma prostovoljna in neobvezujoča. Osebe, ki povzročijo nasilje, večinoma svoje nasilno vedenje minimalizirajo in niso motivirane za vključitev v programe pomoči. **Nemotiviranost oseb ter neobveznost vključevanja pa seveda bistveno vplivata na nizko stopnjo vključevanja uporabnikov v programe dela z osebami, ki so povzročile nasilje.**

Predvsem v vladnem sektorju, konkretnije na centrih za socialno delo, pa so opozorili na **nesorazmernost dela, časa ter kadra v institucijah**. »Vedno več nalog in odgovornosti, ki jih država nalaga zaposlenim v vladnih institucijah, zahtevajo od socialnega delavca več časa za strokovno delo z uporabniki, več administrativnega dela, medinstitucionalnega sodelovanja ipd., nikjer pa ne predvidevajo kadrovskih dopolnitev za institucijo, da bi zmogla vse te naloge kvalitetno opravljati.« je povedala sogovornica iz centra za socialno delo. Zaposleni se tako velikokrat znajdejo na robu zmogljivosti in strpnosti. Čeprav si zaposleni želijo delo opravljati strokovno in kakovostno, se zaradi preobremenjenosti z delom, pogosto sprašujejo o kakovosti svojega dela. Preobilica administrativnega dela in prednostne obravnave oz. storitve pa seveda velikokrat ne dopuščajo časa za strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje. Tako so zaposleni prisiljeni osebe napotiti po pomoč v druge organizacije. O snovanju novih programov in metod dela z osebami, ki so povzročile nasilje, tako niti ne razmišljajo.

Socialna delavka na mariborskem centru za socialno delo je uporabila zanimivo prisposodbo »**gasilcev na daljavo**«, s katero je želela opisati, kako zaradi preobilice

dela nekatere stiske in probleme uporabnikov skušajo urediti kar preko telefonskega kontakta.

Preobremenjenost zaposlenih na centrih za socialno delo z delom pogosto vodi v tako imenovano »**izgorevanje**«. Bolniška odsotnost, ki iz tega sledi, še dodatno zmanjša kadrovske zasledbe in tako se začaran krog dela, časa in kadra samo še pogloblja. Mislim, da o tem, koliko mladih je ustrezno izobraženih in zelo motiviranih za strokovno delo na centrih za socialno delo, a zaposlitve ne dobijo, niti ni potrebno razpravljati.

Strokovni delavci iz vseh organizacij so mi povedali, da je **ponudba programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje, zelo omejena**, kar seveda predstavlja velik problem na področju preprečevanja nasilja. Od vseh programov, ki obstajajo v organizacijah, pa je **večina plačljivih**, kar problem samo še okrepi.

Na centrih za socialno delo, kjer nudijo brezplačne oblike pomoči za osebe, ki so povzročile nasilje, zaradi preobremenjenosti z delom, tega področja dela ne morejo širiti in razvijati, kvečjemu ga krčijo in uporabnike napotijo v druge organizacije. Nevladne organizacije pa predvsem zaradi finančne ne-podpore s strani države svojih programov ne morejo izvajati brezplačno oz. svoje dejavnosti ne morejo širiti in izvajati po več lokacijah v državi. **V razpisih, ki jih je država do sedaj izvedla za vladne in nevladne organizacije na področju socialnega varstva, ni bilo posebej izpostavljena možnost prijave programa dela z osebami, ki so povzročile nasilje.** Organizacije so lahko programe dela z osebami, ki so povzročile nasilje, prijavile na razpisih pod splošno kategorijo strokovnega dela z osebami v stiski. V poplavi prijavljenih različnih programov pa imajo taki programi manj možnosti za pridobivanje sredstev. Glede na dejstvo, da je to področje dela na centrih za socialno delo neurejeno ter da je programov v nevladnih organizacijah premalo, bi bilo nujno nameniti temu posebno pozornost v državnih razpisih.

Osebam, ki so povzročile nasilje, so torej možni brezplačni programi na centrih za socialno delo velikokrat odvzeti zaradi preobremenjenosti zaposlenih na centru z drugim delom. Prav tako pa so jim velikokrat nedosegljivi tudi programi nevladnih

institucij, bodisi zaradi prevelike oddaljenosti, bodisi zaradi tega, ker si plačila storitev ne morejo privoščiti. **Kakšna izbira jim torej ostane?** Kljub temu, da so redko osebe, ki so povzročile nasilje, same dovolj motivirane za vključitev v program pomoči, jim iz dodatnih ovir in nedostopnosti programov, motivacija skoraj zagotovo do konca splahni.

Pomanjkanje senzibilnosti za prepoznavanje nasilja in strokovnosti za delo z osebami, ki so povzročile nasilje, s strani zaposlenih v organizacijah, je naslednji pereč problem, ki so ga izpostavili intervjuvanci. Kako pomembna je ozaveščenost o nasilju in kako bistveno je, da so strokovni delavci, ki delajo z osebami, ki so povzročile nasilje, ustrezno usposobljeni, smo že povedali. Ampak država zelo redko organizira izobraževanja in usposabljanja za organizacije na področju nasilja. Usposabljanja za delo z osebami, ki so povzročile nasilje, pa sploh ne. »Zaposleni na našem centru za socialno delo, so v povprečju stari 48 let, mlajših skorajda ni, ker novega kadra ne zaposlujeemo. Takrat, ko je ta generacije bila na fakultetah, o nasilju sploh ni bilo govora. Niso dobili nobenih konkretnih znanj o nasilju in so tako dodatna izobraževanja za področje dela z nasiljem ostala odvisna od interesa posameznika,« je pojasnila sogovornica iz centra za socialno delo. »Nekateri strokovni delavci še danes nimajo potrebnih znanj in občutljivosti za simptome nasilja pri uporabnikih, tako nasilje minimalizirajo in malomarno opravljajo svoje strokovno delo,« je še dodala. Seveda se ta problem ne nanaša samo na zaposlene v centrih za socialno delo, ampak še:

- na zaposlene v organizacijah, ki pokrivajo področje strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje, ter
- zaposlene v organizacijah, ki prihajajo v stik z žrtvami nasilja ali osebami, ki so povzročile nasilje.

Seveda pa izhaja ta **nesenzibilnost za nasilje in toleranca do nasilnega ravnanja iz celotne družbe**, kar že v osnovi predstavlja problem in oviro za delo z osebami, ki so povzročile nasilje. »Velikokrat pa ljudje (priče nasilja) ne prijavijo nasilja, ravno iz razloga, ker so **kot priče na sodišču potem premalo zaščitene** in si tako ne želijo nakopati nepotrebnih težav. Tudi sami strokovni delavci smo se že kdaj znašli v vlogi prič na sodišču, kjer je bila tema obravnave nasilje. Tako smo na lastni koži

preizkusili grožnje s strani oseb, ki so nasilje povzročile. Kot priče na sodišču smo namreč morali javno povedati vse svoje osebne podatke ter podatke svoje družine.«

Domnevam, da zaposleni na centru za socialno delo zaradi prej navedenih razlogov (torej zaradi preobremenjenosti z delom ter zaradi nezadostnega izobraževanja za področje dela z osebami, ki so povzročile nasilje), **v veliki meri sploh niso motivirani za delo** z osebami, ki so povzročile nasilje.

Slika 4.2.: Nasilje in toleranca, Vir: www.amnesty.si/files/images/ocp-kampanje-svaw.jpg

Naslednja ovira pri delu z osebami, ki so povzročile nasilje, je **nezadostno in neučinkovito medinstitucionalno sodelovanje**. Tukaj so bili izpostavljeni naslednji problemi:

- Center za socialno delo zaradi preobremenjenosti strokovnih delavcev težko kakovostno sodeluje z ostalimi organizacijami pri vsakem posameznem primeru dela z uporabnikom.
- Nevladne organizacije opozarjajo, da vladne ter druge organizacije še vedno premalo posredujejo informacije osebami, ki so povzročile nasilje, o njihovih programih pomoči ter premalokrat napotujejo uporabnike k njim.
- Izraženo pa je bilo tudi, tako s strani vladnih kot tudi nevladnih organizacij, da je sodelovanje s sodišči še vedno slabo in neučinkovito.

4.7 Koraki v smeri izboljšanja dela z osebami, ki so povzročile nasilje

Skupaj s sogovorniki iz različnih institucij smo iskali možne rešitve, tudi minimalne korake, v smeri izboljšanja področja dela z osebami, ki so povzročile nasilje.

Rešitve, ki smo jih definirali, sem združila v naslednja področja:

- preventiva, ozaveščanje in informiranje,
- izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v organizacijah, ki izvajajo programe dela za osebe, ki povzročajo nasilje,
- programi dela z osebami, ki so povzročile nasilje,
- medinstitucionalno sodelovanje,
- zakonodaja.

4.7.1 Preventiva, ozaveščanje in informiranje

Preventivno delovanje, ozaveščanje in informiranje je potrebno usmeriti k:

- informiranju javnosti o različnih oblikah nasilja in o posledicah nasilnega vedenja ter obstoječih oblikah pomoči tako za žrtve nasilja, kakor za osebe, ki so povzročile nasilje,
- odpravljanju tako družbenih kot tudi individualnih stereotipov in predsodkov v zvezi z nasiljem ter minimaliziranjem nasilja,
- širjenju ničelne tolerance do nasilja ter odgovornosti vseh za prijave nasilja,
- informiranju o nenasilnem načinu komuniciranja.

Konkretni predlogi, ki so bili definirani:

- ozaveščanje javnosti preko vseh vrst medijev,
- preventivno delo v vrtcih, šolah in fakultetah: v obliki predavanj in delavnic za otroke, dijake, študente, ...,
- izobraževanja za zaposlene v policiji, zdravstvu, šolstvu ter ostalih vladnih in nevladnih organizacijah, ki prihajajo v stik z žrtvami nasilja ali osebami, ki so nasilje povzročile,
- delavnice za starše, zakonce, posameznike na temo konstruktivnega reševanja problemov in nenasilno komuniciranje,

- opozarjanje na problematiko področja strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje, v obliki diplomskih nalog na to temo, s pomočjo raziskav itd.

Sogovornik iz Društva za nenasilno komunikacijo je izrazil **željo po sodelovanju s Fakulteto za socialno delo v Ljubljani**, da bi se področje preprečevanje nasilja vključilo v študijski program za študente, v obliki enega predmeta. Tako bi študentje že na fakulteti dobili boljši vpogled v to, kaj je nasilje, in ustrezna znanja s področja preprečevanja nasilja za kasnejšo delo na področju socialnega varstva, morebiti celo na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje. Tudi s tem bi se izvajala neke vrste preventiva. Splošna znanja o nasilju ter smernice za oblikovanje načrta varnosti za žrtve nasilja sem kot študentka Fakultete za socialno delo tudi pridobila. Pogrešala pa sem predavanja o ozaveščanju, kako odgovorno reagirati v primeru nasilja in kako ukrepati (in kam se obrniti po pomoč) kot žrtev nasilja, priča nasilja ali oseba, ki nasilje povzročila.

4.7.2 Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v organizacijah, ki izvajajo programe dela za osebe, ki povzročajo nasilje

Prepoznavanje nasilja in ustrezno ukrepanje – tudi glede oseb, ki so povzročile nasilje, je lahko učinkovito samo pod pogojem, da v organizacijah, ki prihajajo v stik z žrtvami nasilja ali osebami, ki so povzročile nasilje, **obstaja znanje za prepoznavanje nasilja in da so strokovni delavci seznanjeni s predpisanimi postopki, ki so jih dolžni upoštevati za preprečevanje nasilja, zaščito žrtve in napotitve osebe, ki je nasilje povzročila**. Strokovno izpopolnjevanje bi moralo biti obvezno predvsem za centre za socialno delo, druge socialno varstvene zavode in organizacije, vzgojno-izobraževalne zavode, policijo, sodišče, tožilstvo, zdravstvene organizacije ter nevladne organizacije.

Konkretni predlogi za spremembe na tem področju so se nanašali predvsem na **odgovornost in dolžnost države**, ki naj bi kontinuirano organizirala obvezna izobraževanja in usposabljanja na temo preprečevanja nasilja za vse vladne in nevladne organizacije.

Zaposlenim v organizacijah, ki delujejo konkretno na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje, pa bi morale biti omogočeno **izobraževanje in usposabljanje za to specifično področje dela**. Kontinuirano bi morale biti organizirane **intervizije in supervizije**.

4.7.3 Programi dela z osebami, ki so povzročile nasilje

Na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje, so predlogi za spremembe bili različni glede v vladnem in nevladnem sektorju.

Strokovni delavci na centrih za socialno delo – vladni sektor, so izhajali iz problemov, ki jih na tem področju dela najbolj ovirajo. Želijo si, da bi se **povečalo število kadra v organizaciji**. Tako bi si lahko strokovni delavec vzel dovolj časa za vsakega uporabnika in delal z njim kontinuirano, kakor kakovostno strokovno delo zahteva. Seveda si želijo **več izobraževanj in usposabljanj**, ki bi bila organizirana za področje dela z osebami, ki so povzročile nasilje in splošno za področje preprečevanje nasilja.

Kadrovska razbremenitev ter strokovna podkovanost bi jih okrepila in jim omogočila **razvijanje novih programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje** – le-teh si zelo želijo. Na ptujskem centru za socialno delo so že podali predlog za nov program dela na tem področju: tako imenovano »**prehodno hišo za moške**«, kamor bi se lahko osebe, ki so povzročile nasilje - moški, vključili prostovoljno ali po sklepu sodišča. Nastanitev v »prehodni hiši za moške« bi trajala dalj časa in bi seveda zahtevala obvezno vključitev osebe, ki je povzročila nasilje, v določen program strokovnega dela. Predlog je naletel na pozitivne in negativne odzive ostalih organizacij, podpore s strani države pa zaenkrat še ni dobil. Seveda pa vladne institucije ne izključujejo možnosti, da bi lahko osebe, ki so povzročile nasilje, še naprej napotovale v nevladne organizacije. Želijo si, da bi to sodelovanje bilo še bolj učinkovito ter da bi se nevladni sektor s svojimi programi dela širil in razvijal.

Nevladne organizacije pa si s strani države in posameznih občin želijo več **podpore, tudi finančne**. Država bi morala poskrbeti za boljši sistem financiranja nevladnih organizacij, da bi lahko svoje delovanje širile po več lokacijah v državi in s tem povečale dostopnost programov pomoči večjemu številu uporabnikov. Seveda pa bi lahko tudi posamezne občine pomembno prispevale k delovanju nevladnih organizacij. Omogočale bi lahko brezplačne prostore za izvajanje programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje. Tudi občine bi lahko oblikovale nove sisteme financiranja programov nevladnih organizacij, da bi se te organizacije lahko prijavile, dokazale uspešnost svojih programov ter si zagotovile finančna sredstva za kakovostno delo v organizaciji.

4.7.4 Medinstitucionalno sodelovanje

Vsaka organizacija, ki na kakršen koli način lahko prepreči nasilje tako za žrtev ali za osebo, ki nasilje povzroča, bi morala imeti znanja s področja preprečevanja nasilja in bi se morala zavedati **odgovornosti prijave nasilja, ustreznega ukrepanja ter bi moral imeti svoj jasno definiran delež odgovornosti** pri timske, medinstitucionalnem reševanju vsakega posameznega primera nasilja – tudi primera dela z osebo, ki je nasilje povzročila.

Cilj takšnega medinstitucionalnega pristopa bi bil:

- hitra, učinkovita vključitev osebe, ki je povzročila nasilje, v ustrezne programe pomoči;
- časovni in vsebinski prispevek k usklajenosti izvajanja ukrepov med posameznimi sodelujočimi organizacijami na področju dela z osebami, ki so nasilje povzročile;
- izmenjava delovnih izkušenj med organizacijami, za namen izdelave boljših in učinkovitejših programov dela z osebami, ki so nasilje povzročile;
- medsebojni nadzor med organizacijami.

4.7.5 Zakonodaja

Zakonodajni okvir je indikator odgovornosti in pripravljenost države za uvajanje pravnih mehanizmov na področju preprečevanja nasilja. Zakonodaja določa, katere

oblike nasilja država prepozna, priznava in kaznuje, dejanja, ki so določena kot nasilje in ukrepe za zaščito pred nasiljem. Veliko spremembo na področju preprečevanja nasilja v vladnih in nevladnih organizacijah je prinesla sprememba **Kazenskega zakonika** (Ur. l. RS, št. 95/2004) ter **Zakona o preprečevanju nasilja v družini** (Ur. l. RS, št. 16/2008). Vendar je področje dela z osebami, ki so povzročile nasilje, ostalo še precej nedorečeno in zakonsko neopredeljeno.

Predlog organizacij je bil, da bi bilo potrebno v slovensko zakonodajo uvesti neke vrste **varnostni ukrep**, v smislu izreka obveznih treningov socialnih veščin (obvezna vključitev v program pomoči), ki bi ga izdalo sodišče neposredno določeni organizaciji ali preko centra za socialno delo, ki bi uporabnika napotil v ustrezne programe pomoči. Cilj tega zakonsko urejenega ukrepa bi bil osebo, ki je povzročila nasilje, spodbuditi, da spremeni nasilne vzorce vedenja in ji tako pomagati pri oblikovanju novih, nenasilnih vzorcev vedenja. Predvideti bi bilo potrebno tudi alternativo temu ukrepu v primeru, da oseba, ki je povzročila nasilje, tega ne izpolni.

Drug predlog, ki bi bil potreben zakonske opredelitve, je zaposlovanje novega kadra v centrih za socialno delo, o čemer smo že razpravljali.

Tretji predlog pa se nanaša na plačljivost programov pomoči za delo z osebami, ki so povzročile nasilje. Potrebno bi bilo **urediti sistem plačevanja storitev v nevladnem sektorju** tako, da bi lahko bila osebi, ki poda prošnjo za opravičenost plačila iz tehtnih razlogov oz. kot dokazilo predloži odločbo o prejemanju denarne pomoči na centru za socialno delo, omogočena opravičenost plačila storitev v nevladnem sektorju.

Pozitivne spremembe, ki jih je prinesla sprememba Kazenskega zakonika (Ur. l. RS, št. 95/2004), smo omenjali skozi celotno razpravo. Nov **Zakon o preprečevanju nasilja v družini** (Ur. l. RS, št. 16/2008) pa nekatere spremembe šele prinaša in med njimi so sogovorniki iz vladnih in nevladnih organizacij za najbolj nujne opredelili:

- spremembe na področju medinstitucionalnega sodelovanja: organizacije so odgovorne prijaviti nasilje ter ustrezno ukrepati. Oblikovala se bo tudi baza

- prednostna obravnava nasilja v družini na sodišču;
- brezplačna pravna pomoč žrtvam nasilja;
- pričakuje se več obveznih izobraževanj na področju preprečevanja nasilja.

4.8 Medinstitucionalno sodelovanje institucij in organizacij na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje

V razpravi o strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje, znotraj različnih vladnih in nevladnih organizacij smo pojasnili tudi njihovo medsebojno sodelovanje. Tukaj pa bomo opozorili še na **prednosti in pomanjkljivosti teh sodelovanj**.

Društvo za nenasilno komunikacijo na področju strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje, sodelovanje z ostalimi institucijami ocenjuje kot zelo dobro, si ga pa želi še izboljšati. Društvo zelo dobro sodeluje tudi s sodišči. Sodišče s sklepom napoti osebe, ki so povzročile nasilje, k vključitev v skupinsko delo na društvu. Društvo tako vse ostale organizacije, ki so napotile osebe, ki so povzročile nasilje, k njim v program dela, obvešča o procesu dela z uporabnikom in jim na koncu tudi pošlje obvestilo o uspešnosti strokovnega dela z uporabnikom.

Ostale nevladne organizacije so kot uspešna sodelovanja navedle sodelovanja s centri za socialno delo, kot manj uspešna pa sodelovanja s sodišči.

Centri za socialno delo so kot zelo uspešno sodelovanje navedli sodelovanje s policijo, šolo, z vrtci in nekaterimi nevladnimi organizacijami. Kot slab primer sodelovanja pa so navedli sodišča in nekatere zdravstvene institucije. Tudi centri za socialno delo se pri sodelovanju z drugimi institucijami poslužujejo obojestranskega obveščanja o procesu dela z osebo, ki je povzročila nasilje. Vloga centrov za socialno delo v medinstitucionalnem sodelovanju je koordinacijska. Povezati se mora z vsemi organizacijami, ki v posameznem primeru obravnave nasilja lahko doprinesejo k rešitvi problema.

Seveda pa tako **vladne kot nevladne organizacije** z novim Zakonom o preprečevanju nasilja (Ur. l. RS, št. 16/2008) pričakujejo pomembne spremembe v smeri izboljšanja medinstitucionalnega sodelovanja.

4.9 Izobraževanje in usposabljanje za področje preprečevanja nasilja

Izobraževanja in usposabljanja zaposlenih v organizacijah, ki pokrivajo področje dela z osebami, ki so nasilje povzročile, so na splošno precej omejena.

Društvo za nenasilno komunikacijo na tem področju izstopa. Zaposleni v društvu se izobraževanj udeležujejo predvsem v tujini. Izobraževanja se izvajajo na način predavanj in delavnic, poudarek pa je na prepoznavanju nasilnega ravnanja oseb ter ustreznega dela z njimi. Društvo za nenasilno komunikacijo tudi samo izvaja izobraževanja za strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje, za druge organizacije. Usposabljuje pa tudi prostovoljce za področje dela z osebami, ki so povzročile nasilje.

Centri za socialno delo čutijo na področju izobraževanja veliko pomanjkanje. Že za samo področje preprečevanja nasilja so do sedaj imeli organizirano le eno obvezno izobraževanje (leta 2004), vsa ostala izobraževanja so prepuščena interesom vsakega zaposlenega na centru in niso obvezna. Upajo, da bo za to področje z novim Zakonom o preprečevanju nasilja (Ur. l. RS, št. 16/2008) za to bolje poskrbljeno. Specifičnih izobraževanj in usposabljanj za delo z osebami, ki so povzročile nasilje, pa na centru še niso imeli in si jih zelo želijo.

5 SKLEPI

Analizo intervjujev, ki sem jih opravila s strokovnimi delavci iz vladnih in nevladnih institucij, lahko strnem v naslednje ugotovitve:

- razumevanje pojma nasilja ima pri strokovnih delavcih temelj v opredelitvah iz zakonskih podlag, ki predstavljajo osnovno vodilo njihovemu strokovnemu delu v organizaciji ter v lastnih znanjih o nasilju, ki so si jih pridobili bodisi z izobraževanjem bodisi z delovnimi izkušnjami;
- skladna s terminom, ki ga posamezna organizacija uporablja za opredeljevanje oseb, ki so povzročile nasilje, je tudi opredelitev in razumevanje te osebe v organizaciji. Termini so različni, od »uporabnika«, »povzročitelja nasilja«, »storilca kaznivega dejanja« itd.;
- vključevanje oseb, ki so povzročile nasilje, v organizacije, je različno: v vladnih institucijah prihajajo v stik z njimi predvsem preko izrečenega ukrepa prepovedi približevanja določeni osebi s strani policije; v nevladnih institucijah pa beležijo predvsem samoiniciativno vključitev oseb, ki so povzročile nasilje, v njihove programe pomoči ali pa preko napotitve drugih organizacij (centra za socialno delo, sodišča ...);
- centri za socialno delo z osebami, ki so povzročile nasilje, delajo v okviru storitve »prve socialne pomoči«, redkeje v okviru storitve »osebne pomoči« ali »partnerskega svetovanja«;
- policija z osebami, ki so povzročile nasilje, pride v stik po predhodni prijavi nasilja pri njih in ukrepajo v zvezi osebo, ki je povzročila nasilje, odvisno od tega, ali ugotovijo, da je nasilno ravnanje imelo elemente prekrška ali kaznivega ravnanja;
- nevladne organizacije, predvsem Društvo za nenasilno komunikacijo v Ljubljani, daleč najbolj izstopajo po pretočnosti oseb, ki so povzročile nasilje in so uspešno zaključile intenzivni program strokovnega dela v organizaciji;
- nevladne organizacije se trudijo koordinirano pristopati na področju preprečevanja nasilja, kar pomeni, da skušajo vzporedno vendar individualno strokovno delati z osebo, ki je povzročila nasilje, kakor tudi z žrtvijo – ta pristop so tudi izpostavili kot močno točko njihovega strokovnega delovanja.

- v Društvu za nenasilno komunikacijo z osebami, ki so povzročile nasilje, strokovno delajo s kombinacijo skupinske in individualne metode dela;
- organizacije pri strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje, vidijo pomemben segment dela v tem, da strokovni delavec skupaj z osebo, ki je povzročila nasilje, v okviru delovnega odnosa soustvari »izviren delovni projekt pomoč«;
- kot pomembne točke uspešnega strokovnega dela z osebami, ki so nasilje povzročile, so organizacije navedle učinkovito sodelovanje z drugimi organizacijami, promoviranje programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje in jih organizacije ponujajo ter pozitivne posledice ukrepov policije in sodišča za osebe, ki so povzročile nasilje;
- centri za socialno delo kot glavni problem, s katerim se soočajo pri delu z osebami, ki so povzročile nasilje, navajajo kadrovske podzasedenosti – kar povzroča delovno preobremenjenost vsakega posameznega zaposlenega na centru ter ne dopušča dovolj časa za kakovostno in kontinuirano delo na tem področju;
- nevladne organizacije so kot problem, s katerim se najpogosteje soočajo pri svojem delovanju, izpostavile negotovost financiranja njihovih programov s strani države;
- tako vladne kot nevladne organizacije so izrazile potrebo po širši ponudbi programov pomoči za osebe, ki so nasilje povzročile; po večjem številu obveznih izobraževanj za zaposlene v organizacijah ter več poudarka na preventivnem delu za področje preprečevanja nasilja na različnih ravneh družbe.

6 PREDLOGI

Glede na rezultate raziskave vidim na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje, v vladnih in nevladnih organizacijah, naslednje možnosti:

- Država bi morala organizirati ali vsaj bolje podpirati preventivne programe na področju preprečevanja nasilja, da bi o tej temi ozaveščali čim širšo populacijo ljudi. K sodelovanju bi bilo potrebno spodbuditi tudi druge resorje: šolstvo, zdravstvo, vladne socialno-varstvene institucije in ostale nevladne organizacije;
- Država bi morala organizirati več obveznih izobraževanj na temo nasilje in ustrezno ukrepanje v primeru nasilja za zaposlene v organizacijah, ki prihajajo v stik z osebami, ki so povzročile nasilje ali z žrtvami nasilja. Menim, da bi specifična izobraževanja za področje dela z osebami, ki so povzročile nasilje, morala biti prav tako obvezna, predvsem za tiste zaposlene, ki v organizacijah delajo na tem področju dela;
- Država in posamezne občine bi morale oblikovati sistem financiranja, preko katerega bi nevladne in vladne organizacije lahko prijavile svoje programe dela z osebami, ki so povzročile nasilje in si tako pridobile sredstva za delovanje na tem področju dela;
- Država bi morala zakonsko opredeliti zaposlovanje novega kadra na centrih za socialno delo, kar bi posredno prispevalo k širjenju in razvijanju področja dela z osebami, ki so povzročile nasilje na centrih;
- Izboljšanje medinstitucionalnega sodelovanja organizacij, ki sodelujejo pri obravnavi oseb, ki so povzročile nasilje: Sodišča bi se lahko bolj posluževala ukrepa, ko s sklepom napotijo osebo, ki je povzročila nasilje, v obvezno vključitev v program pomoči določene organizacije. Vse ostale organizacije, kot so šolstvo in zdravstvo, pa se morajo počutiti bolj odgovorne prijavljati nasilje, ki ga prepoznajo pri svojem delovanju, hkrati pa biti bolj motivirane sodelovati z organizacijami, ki ponujajo programe pomoči osebam, ki so povzročile nasilje, – na ta način organizacije prispevajo svoj delež pomoči v smeri rešitve problema na področju nasilja.

7 LITERATURA IN VIRI

- Aničić, K., 2006: *Gradivo za predavanje z naslovom Strategije dela na področju nasilja nad ženskami*. Ljubljana: Cankarjev dom.
- Aničić, K., Bezenšek-Lalić, O., Cvetežar, I., Š., Čulk, D., Glušuč Terbovc, T., Hočevan, M., Papež, I., Rus-Makovec, M., Velički, J., Vučenović, L., Žgajnar, B., 2007: *Na poti iz nasilja: Prakse dela proti nasilju nad ženskami*. Ljubljana: Društvo SOS telefon.
- Bass, E., Davis, L., 1998: *Pogum za okrevanje: priročnik za ženske, ki so preživele spolno zlorabo v otroštvu*. Ljubljana: Liberalna akademija, VŠSD.
- Čačinovič-Vogrinčič, G., 1998: *Psihologija družine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čačinovič-Vogrinčič, G., 2008: *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Višja šola za socialne delavce v Ljubljani.
- Čačinovič-Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M., 2005: *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stik.*, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo v Ljubljani.
- Draginc, V., 2007: *Učinki skupine za samopomoč ženskam, žrtvam nasilja: diplomska naloga*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.
- Filipčič, K., 2002: *Nasilje v družini*. Ljubljana: Bonex založba.
- Kazenski zakonik 2004. *Uradni list RS*, št. 95/2004. Ljubljana.
- Kelly, L., Radford, J., 1998: *Sexual Violence against women and girls: An Approach to an international overview*. V: R. E. Dobash, R.P. Dobach (ur.), *Rethinking Violence against women*. Thousand oaks: Sage publications.
- Kuhar, R., Guzelj, P., Drolc, A., Zabukovec, K., 1999: *O nasilju: Priročnik za usposabljanje*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Mesec, B., 1997: *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mesec, B., Cigoj-Kuzma, N., 2001: *Navodila za pisanje diplomske naloge in opravljanje diplomskega izpita*. Tretja, popravljena in dopolnjena izdaja. Ljubljana: VŠSD.

- Pravilnik o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi, 2004: *Uradni list RS*, št. 95/2004. Ljubljana.
- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva, 2006: *Uradni list RS*, št. 39/2006. Ljubljana.
- Richmond-Abbot, M., 1992: *Muscoline and faminine*, Garden roles over the life cycle. NY: McGRAW-HILL.
- Sedmak, M., Kralj, A., Medarič, Z., Simčič, B., 2006: *Nasilje v družini – pregled dobrih praks in priporočila*. Univerza na Primorskem: Znanstveno-raziskovalno središče Koper.
- Skynner, R., Cleese, J., 1993: *Družine in kako v njih preživeti*. Ljubljana: Tangram.
- Sušnik, A., 2000: *Svetovalno delo s povzročitelji nasilja nad partnerko: diplomska naloga*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Visoka šola za socialno delo.
- Ustava Republike Slovenije, 1991: *Uradni list RS*, št. 33/91. Ljubljana.
- Zakon o pravnem postopku, 2004: *Uradni list RS*, št. 36/2004. Ljubljana.
- Zakon o prekrških zoper javni red in mir, 1974: *Uradni list RS*, št. 16/74. Ljubljana.
- Zakon o preprečevanju nasilja v družini, 2008: *Uradni list RS*, št. 16/2008. Ljubljana.
- Zakon o policiji, 2003: *Uradni list RS*, št. 79/03. Ljubljana.
- Zakon o socialnem varstvu, 2007: *Uradni list RS*, št. 3/2007. Ljubljana.
- Zakon o varstvu javnega reda in miru, 2006: *Uradni list RS*, št. 70/2006. Ljubljana.
- Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, 2004: *Uradni list RS*, št. 69/2004. Ljubljana.
- Zaviršek, D., 2001: Doktrina vprašanja socialnega dela na področju nasilja nad ženskami, *Socialni izziv*, 14, 16–17.

INTERNETNI VIRI

- Časopis Večer:
www.vecer.com/vecer2007/default.asp?id=2009012905401586&kaj=3.
- Društvo za nenasilno komunikacijo v Ljubljani:
<http://www.drustvo-dnk.si/>.
- Gewaltschutzgesetz: Rechte für die Opfer - Strafen für die Täter:
<http://www.masgf.brandenburg.de/frauen/gewalt-gegen-frauen/content/artikel.html>.
- Splošna deklaracija o človekovih pravicah, 1948:
http://www.eipass.si/mojepravice/ze_poznas/Splosna%20deklaracija%20clovekovih%20pravic.pdf.
- Parlamentarci združeno v boju proti nasilju nad ženskami v družini:
http://www.coe.int/t/pace/campaign/stopviolence/Source/res1512_2006_sl.pdf.
- Real men:
<http://www.cs.utk.edu/~bartley/other/realMen.html>.
- Rechtliche Beratung zum Schutz vor Gewalt in der Familie:
<http://www.haltdergewalt.at/frauenhelpline/2004/rechtlich.htm>.
- Slowwwenija:
<http://slowwwenia.ena.com/prikaziCL.asp?CIID=31601>.
- Varuh človekovih pravic, Nasilje nad ženskami v družini:
<http://www.varuh-rs.si/index.php?id=301>.
- Violence against women, Report of the secretary-General:
http://www.iom.int/jahia/webdav/shared/shared/mainsite/policy_and_research/un/59/A_59_281_en.pdf.

8 POVZETEK

V uvodnem delu diplomske naloge sem povzela različne interpretacije pojma »nasilje«. Med različnimi avtorji zasledimo povezavo njihovih interpretacij z opredelitvami pojma nasilje v zakonskih določbah. Nasilje namreč pomeni kršitev temeljnih človekovih pravic, kot so pravica do varnosti, do življenja brez strahu in prisile ter do telesne in duševne integritete. (<http://www.varuh-rs.si/index.php?id=301>) Poznamo več oblik nasilja, od fizičnega, psihičnega, spolnega, ekonomskega, strukturnega, vse do zanemarjanja.

Za razumevanje pojma nasilje je prav tako pomembno razumevanje pojma »žrtev nasilja« in »oseba, ki je povzročila nasilje« ter poznavanje dejavnikov, ki vplivajo na nasilno vedenje. Na porast nasilja lahko vplivajo neurejene razmere v družini, brezposelnost, mediji ter neenakomerna porazdelitev moči in odsotnost vrednot v družbi, ki se pojavi predvsem v prehodnih obdobjih. (Kuhar, Guzelj, Dralc, Zabukovec, 1999: 30)

V teoretičnem delu sem orisala slovensko zakonodajo na področju preprečevanja nasilja ter jo povezala z zakonodajo iz tega področja v tujini.

Kot izhodišče za moje raziskovalno delo pa sem v teoretični del zajela tudi splošna izhodišča za strokovno delo z osebami, ki so nasilje povzročile. Navedla sem osnovna pravila nenasilnega komuniciranja; osnovna vodila, ki jih pri delu z osebami, ki so povzročila nasilje, uporabljajo v tujini; vloge vladnih in nevladnih institucij v Sloveniji na tem področju dela ter načela antidiskriminatornih praks dela z osebami, ki so povzročile nasilje.

V drugem delu diplomske naloge pa sem se osredotočila na strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje in ga v Sloveniji pokriva vladni (centri za socialno delo - CSD) in nevladni sektor (npr. Društvo za nenasilno komunikacijo, Svetovalnica Jozefine ter Frančiškanski družinski inštitut). Po informacije sem se obrnila tudi na policijo, ki v primeru prijave nasilja prva intervenira in pride v stik z osebo, ki je povzročila nasilje.

Centri za socialno delo so izpostavili predvsem kadrovske podzasedenosti, ki bistveno vpliva na to, da področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje, ne posvečajo dovolj pozornosti. Nevladne organizacije želijo širiti svoje delovanje na področju strokovnega dela z osebami, ki so nasilje povzročile, še na druge lokacije po Sloveniji, pri tem pa si želijo predvsem finančno gotovost, katero naj bi omogočala država. Pomembno vlogo na področju preprečevanja nasilja ima tudi policija, ki si želi narediti korak naprej pri obravnavanju oseb, ki so povzročile nasilje, v smislu posredovanja informacij o programih pomoči tem osebam že na samem prizorišču interveniranja po prejeti prijavi o nasilju (vendar se mora najprej oblikovati več programov pomoči v socialno varstvenih organizacijah).

Prijetno sem bila presenečena nad pripravljenostjo in prijaznim sodelovanjem vseh organizacij, ki sem prosila za intervjuje. Raziskovanje tega področja dela je tako bil zame velik izziv, s katerim sem pridobila ogromno novega znanja, hkrati pa pri vsem tem še neizmerno uživala.

9 PRILOGE

Priloga 1: Smernice za intervju.

1)

Vrednostna naravnost, zlasti v smislu:

- **Kako razumete nasilje?**
- **Kako vidite osebo, ki je povzročila nasilje?**

2)

Kako poteka **delo z osebami, ki so povzročile nasilje**, v vaši organizaciji?

- Kje izvedo za vas? Kako pridejo do vas?
- Koliko oseb, ki je povzročilo nasilno vedenje, se obrne k vam po pomoč v enem mesecu, dveh mesecih ...?
- Koliko jih potem gre skozi programe, storitve, ki jih ponujate?
- Bolj natančno opredelite koncept dela, metode dela z osebami, ki so povzročile nasilje. Koga še vključite v delo?

3)

- Kaj smatrate/-jo kot uspešno delo z osebami, ki so povzročile nasilje, v vaši organizaciji? Opišete **primer dobre prakse – močne točke vašega dela**.
- Kako bi ocenili uspešnost dela z osebami, ki so povzročile nasilje, v vaši organizaciji?

4)

- Kje vidite **ovire, šibke točke, črne luknje**?
- **Ali morda kaj pogrešate** pri trenutnem strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje, v vaši organizaciji in na splošno na tem področju dela v Sloveniji?

5)

Kateri koraki so po vašem mnenju možni v smeri **izboljšanja, dopolnitve področja dela** z osebami, ki so povzročile nasilje, v vaši organizaciji in na splošno na tem

področju dela v Sloveniji? Že morebiti delate kaj v tej smeri? Čemu dajete prednost, kaj ugotavljate?

6)

Katere **spremembe na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje**, v vaši organizaciji pričakujete z novim **Zakonom o preprečevanju nasilja v družini** in s spremembami v **Kazenskem zakoniku** na področju preprečevanja nasilja? **Katere spremembe se vam zdijo najbolj potrebne?**

7)

Kako poteka **medinstitucionalno sodelovanje z drugimi organizacijami** na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje? Kdo sodeluje z vami? Kakšna je vaša vloga? Kako ocenjujete to sodelovanje? Kaj so prednosti, pomanjkljivosti tega?

8)

Kakšna so bila do sedaj **obvezna izobraževanja in usposabljanja** na področju preprečevanja nasilja v vaši organizaciji in ali je bilo kakšno izobraževanje namenjeno tudi delu z osebami, ki so povzročile nasilje?

9)

Kakšna so vaša **pričakovanja v prihodnje** (glede področja dela z osebami, ki so povzročile nasilje, nasploh na področju preprečevanja nasilja v Sloveniji)?

Priloga 2: Analiza podatkov.

Barvne opredelitve organizacij pri izpisih relevantnih delov odgovorov v analizi podatkov:

Društvo za nenasilno komunikacijo v Ljubljani: rdeča barva

Frančiškanski družinski inštitut v Ljubljani: zelena barva

Svetovalnica Jozefine Gornja Radgona: oranžna barva

Policijska uprava Maribor: zlata barva

CSD Ptuj: modra barva

CSD Ormož: vijolična barva

CSD Maribor: rjava barva

CSD Gornja Radgona: siva barva

Razdelitev po enotah v analizi podatkov:

1. enota: Razumevanje nasilja
2. enota: Razumevanje osebe, ki je nasilje povzročila
3. enota: Vključevanje oseb, ki so povzročile nasilje, v organizacije in njihove programe
4. enota: Strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje
5. enota: Močne točke uspešnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje
6. enota: Ovire pri strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje
7. enota: Koraki v smeri izboljšanja dela z osebami, ki so povzročile nasilje
8. enota: Medinstitucionalno sodelovanje institucij in organizacij na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje
9. enota: Izobraževanje in usposabljanje za področje preprečevanja nasilja

1. ENOTA	Relevantni deli odgovorov	Kode	Kategorije
Razumevanje nasilja	- naslonila bi se na Zakon o preprečevanju nasilja v družini, ki v svojem tretjem členu natančneje definira nasilje - definicije, ki jo podaja Zakon o preprečevanju nasilja v družini - definicije, ki jo podaja Zakon o preprečevanju nasilja v družini - v Zakonu o varstvu javnega reda in miru in tistega, ki je v Kazenskem zakoniku opredeljen kot inkriminirano dejanje - način vedenja razvilo zato, da je so nekaj dosegli - posameznik izkazuje svojo moč - zloraba moči - povzročitelj nasilja- partner zlorabi svoj položaj, čustveno navezanost z osebo, ki je žrtev, na način, da zlorablja to moč - povzročitelji so lahko fizično zelo šibki, ravno iz tega razloga, ki sem ga navedla, ker fizične moči ne potrebujejo v partnerskem odnosu za zlorabo moči - zloraba moči - povzročitelj nasilja- partner zlorabi svoj položaj, čustveno navezanost z osebo, ki je žrtev, na način, da zlorablja to moč - povzročitelji so lahko fizično zelo šibki, ravno iz tega razloga, ki sem ga navedla, ker fizične moči ne potrebujejo v partnerskem odnosu za zlorabo moči - tukaj se dogajajo zelo prepleteni, zapleteni vzorci, ki jih je težko definirati in dokazati - tukaj se dogajajo zelo prepleteni, zapleteni vzorci, ki jih je težko definirati in dokazati.	- definicija nasilja v zakonu o preprečevanju nasilja - definicija nasilja v Zakonu o javnem redu in miru ter v Kazenskem zakoniku - povzročitelj skuša v odnosu zagotoviti moč in nadzor nad žrtvijo in uresničiti svoje interese - krog nasilja, prepletenost vzorcev	Opredelitev nasilja Utemeljitev nasilja

	----- - družinsko nasilje je ena specifika... - družinsko nasilje je ena specifika... ----- - to ni tipično nasilje, ki ga poznamo iz ulice. Zelo pomembno je poznati to specifične znake, po katerih lahko prepoznamo nasilje v družini - to ni tipično nasilje, ki ga poznamo iz ulice. Zelo pomembno je poznati to specifične znake, po katerih lahko prepoznamo nasilje v družini ----- - psihične nasilju gre za to, da oseba, ki povzroča nasilje, žrtev s počasnimi koraki žetev osami, omeji, odreže od primarne družine, prijateljev, jo veže nase, ji vceplja neke vzorce mišljenja - predvsem vezani na samopodobo...in potem bega med eno in drugo skrajnostjo, torej od povečevanja do poniževanja, enkrat jo povzdigne, drugič potepta. - psihične nasilju gre za to, da oseba, ki povzroča nasilje, žrtev s počasnimi koraki žetev osami, omeji, odreže od primarne družine, prijateljev, jo veže nase, ji vceplja neke vzorce mišljenja - predvsem vezani na samopodobo...in potem bega med eno in drugo skrajnostjo, torej od povečevanja do poniževanja, enkrat jo povzdigne, drugič potepta. - dosti bolj pa je skrito in bolj nedokazljivo pa je psihično nasilje ----- - pri fizičnem nasilju ni takih težav....ker je dokazljivo, preverljivo ----- - Tudi spolno nasilje v zakonskih odnosih, neprostovoljno spolno občevanje z nekom – tudi med zakoncema ----- - zame je nasilje marsikaj. potem je zame nasilje tudi, ko otroci ne vedo, kaj se dogaja – tudi v primeru, ko delamo z družino na CSD. Te nedorečene zgodbe, ko starši otrokom	----- - družinsko nasilje ----- - pomembnost prepoznavanja družinskega nasilja ----- - psihično nasilje ----- - fizično nasilje ----- - spolno nasilje ----- - nasilje s strani staršev do otrok	----- Oblike nasilja
--	--	--	------------------------------------

	ne pojasnijo, kaj se dogaja, zakaj se kregata starša med seboj. Otroci si v tej nevednosti velikokrat ne razlagajo, da so oni krivi za probleme, konflikte, itd. Otrok sliši prepir staršev, vmes tudi svoje ime in potem ponotranji, da je krivec on-otrok. Na centru zasledimo to vrsto nasilja šele takrat, ko v družini pride že do hujših problemov in stopimo v kontakt in delo z družino. Takrat pa ima otrok že ponotranjeno to krivdo. Matere oz. očetje se na nek način počutijo nemočni neopremljeni z veščinami, da bi znali otroku stvari pojasniti. - zame je nasilja tudi, ko se otroka sprašuje o tem, h kateremu od staršev bi šel raje živeti. To v okviru Centra v primeru dodelitve starševstva otroka, ki je dosegel določeno starostno mejo po zakonu moremo povprašati in to se mi zdi za otroka zelo težko. Otrok ima oba starša zelo rad, nobenemu se ne bi rad zameril. Hkrati pa otrok prevzame odgovornost za odločitve ob kateremu staršu bi želel. Razen seveda v primeru hudega nasilja v družini, kjer je vpleten tudi otrok, tam se otrok lažje opredeli. ----- - je naučeno vedenje - ljudje ne znajo drugače reševati problemov in potem je nekako najbolj običajna stvar, verjetno smo je vajeni skozi našo vzgojo in stvari, ki so se dogajale v naši družini, da odreagiramo v stiskah z nasiljem - še vedno se lahko naučimo drugače, smo se sposobni se to naučiti – torej se moremo naučiti, to je namreč naučeno vedenje, ki ga lahko spremenimo. ----- - seveda pa je to absolutno neustrezno, nasilno ravnanje ni opravičljivo, to ne pomeni, da se lahko izgovarjamo, da smo tako bili naučeni in da drugače ne moremo	----- - prenašanjem nasilnih vzorcev reagiranja in komunikacija s staršev na otroke ----- - ničelna toleranca do nasilja	----- Dejavniki, ki so povezani z nasiljem
--	--	--	--

	- živimo v patriarhalni družbi, je pri nas to bolj dovoljeno dečkom, moškim, kot ženskam - v partnerskem odnosu -človeka se ne znata pogovarjati v situaciji, ko prideta do konflikta - nastopi lahko še kakšna vinjenost, uživanje drog in nasilje je najlažja pot za reševanje problemov.	- neizenačene družbene pozicije moških in žensk - motena komunikacija in interakcija – nesposobnost za konflikt - alkoholizem in uživanje drog	
--	--	---	--

2. ENOTA	Relevantni deli odgovorov	Kode	Kategorije
Razumevanje osebe, ki je povzročila nasilje	- ni enoznačne razlage za vse osebe, ki so povzročile nasilje. Nekje so bili predstavljeni recimo trije tipi oseb, ki so povzročile nasilje - ni enoznačne razlage za vse osebe, ki so povzročale nasilje. Nekje so bili predstavljeni recimo trije tipi oseb, ki so povzročile nasilje - kot osebo, ki je kršila javni red in mir ali storila dejanje, ki je v kazenskem zakoniku navedeno kot kaznivo dejanje - niso samo partnerji v družini, to so tudi posamezniki, ki so nasilni tudi do osebe, ki ni z njim v zakonski zvezi ali družinskem razmerju, so tudi najstniki med seboj, povzročitelji nasilja nad starejšimi - kot vsakega drugega uporabnika, ki pride do mene in skušam z njim pogledati kaj je razlog najinega srečanja, kje so se stvari zapletle - osebo torej vidim kot nekoga, ki potrebuje pomoč, ter ga soočiti s tem, kaj s tem vedenjem pridobi in kaj izgubi. - Razlika med osebami, ki si povzročili nasilje, v partnerskem oz. družinskem odnosu in ostalimi je v tem, da oseba tam stori kaznivo delanje ali prekršek s čustvenim nabojem.	- splošna opredelitev osebe, ki je povzročila nasilje - oseba, ki je povzročila nasilje v družini	Opredelitev povzročitelja nasilja

	----- - so se naučile tega vedenja - ki se niso naučili drugače - ki iz nemoči odreagirajo na ta način - Starši smo vedno vzorniki, otroci tako od nas učijo, tudi nasilja. - recimo en skupni imenovalec bi lahko bil, da so - večinoma osebe, ki so povzročile nasilje, bile v otroštvu same žrtev nasilja - so imeli izkušnjo z nasiljem - niso imeli pogojev, da bi se razvili v osebo, ki bi znala na nek konstruktiven način reševati probleme, stiske - izberejo nasilni način reševanja svojih problemov, ker so tega naučeni. - recimo en skupni imenovalec bi lahko bil, da so večinoma osebe, ki so povzročile nasilje, bile v otroštvu same žrtev nasilja - so imeli izkušnjo z nasiljem - niso imeli pogojev, da bi se razvili v osebo, ki bi znala na nek konstruktiven način reševati probleme, stiske - izberejo nasilni način reševanja svojih problemov, ker so tega naučeni - niso dobili ustreznih vzorcev reagiranja v kriznih, kritičnih situacijah ... tega si v otroštvu ni privzgojila - te osebe niso opremljeni z veščinami, orodji, da bi znali reagirati na drugačen, nenasilen način - to osebo vidim kot nemočno. Nasilje je znak nemoči - - to je plod nekega vzorca, ki ga je prinesel iz svoje matične družine ali drugače. ----- - ogromno predsodkov leti ravno na to, da se zaradi nasilnega vedenja osebo tretira kot slabo ----- - oseba, ki je povzročila nasilje, se že na prvem pogovoru pri nas predstavi v pozitivni luči	----- - prevzemanje nasilnih vzorcev v družini ----- - stereotipno gledanje drugih na osebo, ki je povzročila nasilje ----- - gledanje osebe, ki je povzročila nasilje na svoje	----- Dejavniki, ki so povezani z nasilnim vedenjem oseb, ki so povzročile nasilje ----- Etiketiranje osebe, ki je povzročila nasilje -----
--	--	--	--

	- ne želijo govoriti o tem, kaj so storili...ampak skušajo minimalizirati svoje nasilno vedenje ----- - loči med osebo in vedenjem in dejanjem, ki ni bilo v redu, da lahko potem povzročitelj sprejme odgovornost za dejanja in jih seveda spremeni ----- - se zelo težko naučijo drugačnega reagiranja, nenasilnega vedenja - stresni situacije, »ko nam zavre«, ko pustimo da čustva prevzamejo naš razum, takrat se težko brzdamo, lahko odreagiramo zelo nasilno – iz želje, da sami sebe zaščitimo. To so naši vzorci, ki so bili v preteklosti učinkoviti. Vendar to ni dobro za dobre odnose, saj nasilje ponavlja vzpodbudi tudi nasilje drugega. Zato se je potrebno učiti, kako se lahko bo učinkovito odzovemo v takšnih situacijah.	vedenje ----- - pomembnost ločevanja sebe kot osebe od svojega nasilnega vedenja ----- - učenje nenasilnega vedenja	----- Delo na spremembi vedenja osebe, ki je povzročila nasilje
--	--	--	---

3. ENOTA	Relevantni deli odgovorov	Kode	Kategorije
Vključevanje oseb, ki so povzročile nasilje, v organizacije in njihove programe	- na podlagi klica osebe, ki je povzročila nasilje stopimo v stik in se dogovorimo za obliko srečanj - pridejo prostovoljno tudi osebe, ki so povzročile nasilje, ki naše delovanje zasledijo ali iz naših akcij (Bele pentlje, Dnevi boja proti nasilju nad ženskami), internetnih strani...potem sami pokličejo, se naročijo na prvi razgovor in jaz opravi z njimi prvi razgovor. - nekateri tudi prostovoljno pridejo in se vključijo na osebno pomoč in CSD-ju - obstaja opcija, da nekdo sam uvidi, da ima težavo z nasilnim ravnanjem in pride po pomoč sam in prostovoljno. Čeprav se to skoraj ne zgodi - lahko se zgodi, da kdo pride sam, ampak zelo redko	- oseba, ki je povzročila nasilje, se sama obrne na organizacijo	Pripravljenost osebe, ki je povzročila nasilje, da gre po pomoč v organizacije

	----- - ne prihajajo prostovoljno - osebe, ki so povzročile nasilje, se praviloma same ne obrnejo na CSD po pomoč - Da bi osebe, ki so povzročile nasilje, same prišle iskat pomoč na CSD k nam, pa se ne dogaja. ----- - dolžnost na CSD-ju je opraviti prvo socialno pomoč z njimi po uradni dolžnosti, ko jim je bil izrečen ukrep prep. približevanja, jih vabim s pisnim vabilom ali vzpostavim kontakt z njimi preko telefona - v primeru, ko je osebi, ki je povzročila nasilje izrečen ukrep prepovedi približevanja, so le-te osebe vabljeni na razgovor h koordinatorici za nasilje v Maribor, v kasnejših fazah pa sodelujejo tudi pri nas. - Koordinatorica za podravsko regijo v Mariboru, po izrečenem ukrepu prepovedi približevanje določeni osebi, opravi prvi svetovalni razgovor z osebami, ki so povzročile nasilje tudi iz naše regije... - ukrep prep. približevanja s strani policije, takrat pa smo centri dolžni vzpostaviti stik z osebo, ki je povzročila nasilje in z njim opraviti prvi svetovalni razgovor. Naš center PSP opravi sam. Gre pa za vstop v deloven odnos, ki je smiseln in ga je treba maksimalno izkoristiti. To so na nek način prednosti ukrepa, da oseba, ki je povzročila nasilje, res na svoji koži začuti posledice svojega nasilnega ravnanja...je postavljen na cesto, ravno iz tega razloga, da se svojega problema zave in nekako strokovni delavci vemo, da je pri osebah, ki so povzročile nasilje, zaenkrat takrat največ možnosti, da bo prišel do uvida, da z njegovim lastnim ravnanjem nekaj ni ok in takrat mu zelo ponujamo programe za pomoč	----- - oseba, ki je povzročila nasilje, se ne obrne sama na organizacijo ----- - po ukrepu prepovedi približevanja, organizacija po uradni dolžnosti vzpostavi stik z osebo, ki je povzročila nasilje -----	----- Organizacija jih vabi po uradni dolžnosti -----
--	--	---	--

	----- - osebe, ki so povzročile nasilje in vstopajo v oblike pomoči na CSD, so vključeni v obravnavo v okviru pomoči družini, ,...pač na drugem delovnem področju CSD. Zaradi zakona o preprečevanju nasilja v družini mora vsak strokovni delavec na CSD po uradni dolžnosti prijaviti nasilje, če ga zazna naprej, torej ne glede na področje dela, ki ga pokriva - jih prepoznamo na katerem drugem področju dela na CSD (na primer: pri delu z družino) - nasilje nekako zaznamo na kakšnem drugem področju dela z družino na CSD Ptuj ----- - žrtev, njeni otroci, priča, ali anonimna priča, prijavi nasilno ravnanje na policijski postaji, na telefonski št. 113, ali ga zaznajo v šoli pri zdravniku... ----- - V primeru, ko se žrtev nasilja obrne k nam po pomoč, smo dolžni na razgovor povabiti tudi osebo, ki je povzročila nasilje - žrtev pride na CSD in pove, da se dogaja nasilje in potem mi gremo v kontakt z osebo, ki je nasilje povzročila. Seveda potem obravnavo vodimo ločeno, torej posebej za žrtev in posebej za osebo, ki je povzročila nasilje...da se izognemo manipulacijam in možnim nevarnostim med njima....to je treba zelo načrtovat...je pa v kakšni fazi tudi skupna obravnava možna, to je vse odvisno od stopnje ogroženosti in od tega, kakšne želje izrazita oba, d je perspektivno delati na njunem odnosu, ker je še želja po ohranitvi družine.	----- - strokovnjaki v organizaciji zaznajo nasilje (pri delu na drugem področju), so ga dolžni prijaviti in obravnavati osebo, ki je povzročila nasilje ----- - žrtev ali druga oseba prijavi nasilno vedenje osebe, ki je povzročila nasilje ----- - na organizacijo se obrne žrtev nasilja po pomoč in tako vzpostavijo stik tudi s osebo, ki je povzročila nasilje	
--	--	--	--

	----- - k nam napotijo sodišče, tožilstvo, lahko celo s sklepom ----- - CSD, ki sklepa ne morejo izdati, jih pa napotijo k nam na trening socialnih veščin - sodelujejo pa tudi z zapor in drugimi institucijami (Projekt človek), če tam zasledijo neko nasilno ravnanje uporabnika in ga potem napotijo k nam...mu dajo informacijo, nasvet, da obstajamo in da se k nam lahko obrnejo - če pa bi oseba, ki je povzročila nasilje po prvem razgovoru, želela nadaljevati z intenzivnim delom, pa se v storitev osebne pomoči lahko obrne na naš center – koordinatorka jih napoti k nam – vendar se to redko dogodi - k nam napoti CSD ----- - DNK dva-krat letno pošljemo svoje zloženke na CSD-je na Policijske postaje...predavamo tem institucijam... trudimo se, da bi informacije o našem obstoju prišle do oseb, ki so povzročile nasilje, tudi preko institucij, ki se z njimi pogosto srečuje. ----- - letno 5-10. - iz podatkov letošnjega leta, smo imeli izrečenih 73 ukrepov prepovedi približevanja, te osebe, ki so povzročile nasilje, sem tudi povabila na pogovor in ga opravila. - povprečno pa je takih primerov vsak mesec vsaj eden. - To so podatki vseh oseb, ki so povzročile nasilje in se obrnejo na naše društvo po pomoč: V letu 2008	----- - osebo, ki je povzročila nasilje, napoti na organizacijo sodišče ali tožilstvo s sklepom ----- - osebo, ki je povzročila nasilje, napoti v organizacijo CSD ali druge organizacije ----- - reklamiranje organizacije oz. njenih programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje ----- Število oseb, ki so povzročile nasilje in se obrnejo na organizacijo	----- Napotitev osebe, ki je povzročila nasilje, v organizacijo ----- Skrb za prepoznavnost organizacije osebam, ki so povzročile nasilje ----- Vključevanje oseb, ki so povzročile nasilje, v programe
--	--	--	---

	smo imelo 240 uporabnikov - V tem letu torej samo eden - sami se praktično ne obrnejo. O številu obravnavanih storilcev bi lahko govorila le v okviru ukrepa prepovedi približevanja. V letu 2007 jih je bilo 8, v letu 2008 pa 15. V tem letu jih je že do sedaj preko 15. ----- - po prvem razgovoru pri meni, glede na podatke iz preteklih let, se jih v nadaljnje programe vključi nekje 10%. - na našem centru ne nudimo osebne pomoči, ker nimamo ne časa ne prostora - Od 240 uporabnikov, ki so se v letu 2008 nasilja, ki se obrnili na nas, se jih recimo 50 % potem udeležuje predavanj. Predvsem tisti, ki dobijo odločbo, sklep sodišča ali tožilstva, hodijo resno. - letno 5-10. toliko jih gre tudi skozi programe - V tem letu torej samo eden - za vključitve v storitev osebna pomoči ali v kak drug program se odločajo zelo redko. Izvede se predvsem storitev Prva socialna pomoč, ki smo jo dolžni izvesti oz. ponuditi. Mogoče na PSP, pridejo do manjšega uvida in se zavedo svojega problema z nasilnim ravnanjem, ampak, da bi bili tako motivirani, da bi se vključili prav v osebno pomoč, je pa zelo redko ali pa ga sploh ni. Res pa bi lahko rekla, da nekateri ostanejo v tako imenovani podaljšani prvi socialni pomoči. Te definicije PRP in ko gre v osebno pomoč, pač biti zelo po reglcih ima svoje prednosti in je tudi prav da mi in uporabnik vemo, kaj delamo, je pa v praksi velikokrat to neizvedljivo. Oseba, ki je povzročila nasilje, potem prihaja na PSP in sicer vedno z novimi težavami, zadevami, vprašanji, dilemami...kar ni dovolj zrelo za osebno pomoč, na nek način pa presega tudi prvo socialno pomoč	----- Število oseb, ki so povzročile nasilje in se vključijo v program dela v organizaciji	
--	--	--	--

	mogoče. Takrat pač naredimo »podaljšan« PSP, seveda mu tudi ponujamo osebno pomoč, ampak, če ne sprejema te storitve, vključitev ni mogoča		
--	--	--	--

4. ENOTA	Relevantni deli odgovorov	Kode	Kategorije
Strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje	- o ukrepu prepovedi približevanja določeni osebi, policija obvesti interventno službo CSD. ----- - Socialni delavec v okviru prve socialne pomoči tako vzpostavi stik z žrtvijo in z osebo, ki je povzročila nasilje, ločeno. - Prva socialna pomoč, ki smo jo dolžni izvesti oz. ponuditi. ----- - Socialna delavka opravi razgovor z osebo, ki je povzročila nasilje v okviru prve socialne pomoči, - Koordinatorica za podravsko regijo v Mariboru, po izrečenem ukrepu prepovedi približevanje določeni osebi, opravi prvi svetovalni razgovor z osebo, ki je povzročila nasilje, tudi iz naše regije - Na centru opravimo storitev prve socialne pomoči, ki zajema enega do pet pogovorov z osebo, ki je povzročila nasilje - Izvede se predvsem storitev Prva socialna pomoč, ki smo jo dolžni izvesti oz. ponuditi. - Res pa bi lahko rekla, da nekateri ostanejo v tako imenovani podaljšani prvi socialni pomoči. Te definicije PRP in ko gre v osebno pomoč, pač biti zelo po reglcih ima svoje prednosti in je tudi prav da mi in uporabnik vemo, kaj delamo, je pa v praksi velikokrat to neizvedljivo. Oseba, ki je povzročila nasilje, potem prihaja na PSP in sicer vedno z novimi težavami, zadevami, vprašanji, dilemami...kar ni dovolj	- policija obvesti CSD o ukrepu prepovedi približevanja osebi ----- - CSD po uradni dolžnosti vzpostavi stik z osebo, ki je povzročila nasilje ----- - CSD opravi razgovor z osebo, ki je povzročila nasilje v okviru PSP	Proces strokovnega dela z osebo, ki je povzročila nasilje na CSD

	zrelo za osebno pomoč, na nek način pa presega tudi prvo socialno pomoč mogoče. Takrat pač naredimo »podaljšan« PSP, seveda mu tudi ponujamo osebno pomoč, ampak, če ne sprejema te storitve, vključitev ni mogoča,. ----- - nato mu ponudi možnost brezplačne storitve osebne pomoči na CSD ali pa ga seznani s programi, ki so ustrezni za pomoč pri njegovem problemu v drugih organizacijah. - če pa bi oseba želela nadaljevati z intenzivnim delom, pa se v storitev osebne pomoči oseba, ki je povzročila nasilje, lahko obrne na naš center – koordinatorica jih napoti k nam - Ko se storitev PSP zaključi, se lahko napoti uporabnika v druge institucije na bolj intenzivno delo na njegovem problemu - Napotimo jih v programe, ki jih nudijo ostale institucije, ki so praviloma najbližji v Mariboru. Jih je zelo malo in so večinoma plačljivi. Možno je napotiti povzročitelja tudi v psihiatrično obravnavo preko napotnice, vendar se za to ne odločajo. Večinoma so obiski pri psihiatru v zelo velikih časovnih razponih (mesec ali več), kar pa za delo z osebami, ki so povzročile nasilje, ni ravno učinkovito. - Osebo, ki je povzročila nasilje, napotimo v osebno pomoč ali v programe izven centra ----- - Najprej se opravi prvi pogovor z osebo, ki je povzročila nasilje, kjer se mu tudi da pravilnik o vstopu v skupino. Potem uporabnik podpiše pravilnik za vstop v skupino in predavanja, če se z njim strinja. ----- - vstopili v kontakt z institucijo, ki ga je k nam napotila	----- - CSD napoti osebo, ki je povzročila nasilje v programe dela z osebami, ki so povzročile nasilje na CSD ali v druge institucije ----- - prvi pogovor z osebo, ki je povzročila nasilje ----- - nevladna organizacija vzpostavi kontakt z organizacijo, ki je osebo, ki je	----- Proces strokovnega dela z osebo, ki je povzročila nasilje v nevladnih organizacijah
--	--	--	---

	----- - In potem se uporabnik lahko začne udeleževati skupinskih predavanj. - Program je sestavljen iz 12 predavanj, na različne teme. Letno imamo tri cikle po 12 predavanj. Predavanja so samostojne teme, tako da se lahko vsak uporabnik vključi v program tudi sredi cikla, bistveno je, da se potem udeleži 12. predavanj ----- - Po 12. obiskih v skupini, opravi zaključni pogovor z osebo, ki je povzročila nasilje - Potem pa osebo, ki je povzročila nasilje ponudim, da se tudi vključi v individualno svetovanje. Za to se jih odloči kasneje okrog 10 %, nekje 10% pa se odloči za ponovno vključitev v skupino in obisk predavanj, kar jim seveda tudi omogoči. Nekateri se ponovno po nekaj letih spet oglasijo pri nas in želijo ponovno vključiti v skupino. ----- - <i>Ko policija izve za nasilje, ki je inkriminirano, in še le-to traja, (nasilnik ga še izvaja nad žrtvijo),. Je na kraj napotena policijska patrulja, ki prepreči nasilje in zagotovi javni red in mir.</i> ----- - <i>Če policija pride na kraj prijave in vidi, da se je v tem času vse umirilo, da se nasilje ne izvršuje več, potem prične s postopkom ugotavljanja, kaj se je sploh zgodilo, kdo je prijavil,...torej začnejo zbirati dokazila.</i> - <i>Razgovor z osebo, ki je povzročila nasilje v primeru zbiranja izjav v primeru suma storitve kaznivega dejanja:</i>	povzročila nasilje, k njim napotila ----- - oseba, ki je povzročila nasilje se udeležuje skupinskih predavanj ----- - zaključni pogovor z osebo, ki je povzročila nasilje ----- - policija sprejme prijavo nasilja in pošlje policijsko patruljo na kraj dogodka ----- - policija prične s postopkom ugotavljanja okoliščin	----- Proces dela z osebo, ki je povzročila nasilje na policiji
--	---	--	---

	----- - Če ima žrtev ali otrok vidne poškodbe ali na podlagi zbranih informacij policija sklepa, da je šlo za uradno pregonljivo kaznivo dejanje, potem moremo ukrepati. Spet je tukaj več možnosti.. - Lahko, da osebe, ki je povzročila nasilje, na kraju dogodka ni in ga začnejo iskati. - Lahko, da še ob prihodu policistov, oseba izvaja nasilje, takrat policisti lahko uporabijo prisilna sredstva in se ga lahko privede tudi na policijsko postajo, se mu odvzame prostost za čas v tem času (48 ur), da zberemo dokaze, ogledi, pridobivanje izjav s pričami, žrtvijo, osebo, ki je povzročila nasilje. - Na podlagi tega lahko utemeljimo sum, da je osumljeni storil očitano kaznivo dejanje. Ob tem so zbrana obvestila, ki potrdijo ali se je to prvič zgodilo, ali so razlogi za privedbo k preiskovalnemu sodniku, ali se mu izreče le ukrep prepovedi približana po Zakonu o policiji. - hujša sankcija je, če sklepamo, da gre za kaznivo dejanje, se ravnamo po Zakonu o kazenskem postopku, kjer mora tožilec soglašati s privodom k preiskovalnemu sodniku in ta mu odredi pripor. - Blažje oblike obravnavamo po Zakonu o policiji, kot prekršek, potem izrečemo ukrep prepovedi približevanja. - Takrat pa ponavadi tudi ponudimo osebi, ki je povzročila nasilje možne programe, kakor se lahko obrnejo po pomoč in ga skušamo spodbuditi za to ----- - Tukaj se mi zdi bistveno, da vstopijo tudi CSD-ji in ostale institucije, ki lahko v tem trenutku najbolj učinkovito pričnejo s strokovnim delom z osebo, ki je povzročila nasilje.	----- - postopki ukrepanja policije ----- - policija vstopi v kontakt z CSD ter drugimi organizacijami	
--	--	--	--

	----- - delo v okviru osebne pomoči z osebo, ki je povzročila nasilje, poteka individualno - Delo je potekalo individualno z njim - delamo individualno z osebo, ki je povzročila nasilje - Delo je individualno - Na svetovalnici delajo strokovne delavke, ki prihajajo iz centra. In te delavke imajo izkušnje z delom z osebami, ki so povzročile nasilje, dodajo še malo svoje afinitete in tako delajo z njimi individualno. ----- - z osebo, ki je povzročila nasilje delamo tudi skupaj z žrtvijo v obliki partnerske terapije - Razen kasneje, zlasti če žrtev izrazi željo, da želita ostati s partnerjem skupaj in če se tudi partner s tem strinja, se lahko oba vključita tudi v partnersko svetovanje - Razen v primeru, da želita partnerja ostati skupaj, potem delamo z osebo, ki je povzročila nasilje, skupaj z žrtvijo v okviru družinskega svetovanja na CSD - Mi ne delamo s parom in ne delamo z družino. Če pa se k nam obrne tudi žrtev nasilja, jo pa lahko vključimo v ločeno individualno delo pri nas in delamo z njo. Če izrazita oseba, ki je povzročila nasilje in žrtev željo, da bi se rada vključila v svetovanje skupaj, pa ju potem napotimo na druge institucije, ki izvajajo te vrste svetovanj. ----- - Vključitev v storitev osebno pomoč na CSD mora biti prostovoljna s strani osebe, ki je povzročila nasilje ----- - Strokovni delavec skupaj z osebo, ki je povzročila nasilje, uokviri, definira delovni proces, katerega se bosta lotila. In oba se moreta strinjati s sodelovanjem, ki je dolgoročno - Potem uporabnik podpiše pravilnik	----- - individualno delo z osebo, ki je povzročila nasilje ----- - delo z osebo, ki je povzročila nasilje, v obliki partnerskega oz. družinskega svetovanja skupaj z žrtvijo ----- - pogoj za soustvarjanje delovnega odnosa ----- -sklenitev dogovora o sodelovanju	----- Metode dela z osebo, ki je povzročila nasilje ----- Bistveni elementi ravnanja pri strokovnem delu oz. izvirnem delovnem projektu pomoči z
--	---	---	--

	za vstop v skupino in predavanja, če se z njim strinja. Tako ga uporabnik lahko prebere, jaz ga seznanim s skupino, z DNK - osvetlita situacijo v kateri se je uporabnik znašel, definirata problem - skušamo ga pripeljati do uvida, kje je njegov del odgovornosti za problem - skušamo v teh razgovorih oblikovati instrumentalno definicijo problema - potem tudi skupaj z uporabnikom definirava njegovo ravnanje, ki bi se dalo spremeniti - <i>Pogovarjamo se o tem, kaj se je zgodilo, imajo pa tudi pravico ne dajati izjav. Na koncu se vse podpiše. Če ima oseba, ki je povzročila nasilje, svojega odvetnika potem je tudi odvetnik zraven na razgovoru in potem se to ne imenuje izjava osebe, ki je povzročila nasilje, ampak zapisnik</i> - Pogledati je treba v kakšnem stanju je ta človek... - kateri so razlogi, da je do nasilja prišlo in potem iščeta njegov del odgovornosti v rešitvi - Potem uporabnik spregovori o svojih stiskah in težavah in skozi razgovore skupaj z njim odkrivamo in možne rešitve. Sproti si zastavimo kratkoročne cilje, kako bi bilo možno naslednjič v podobni situaciji reagirati - je medsebojne pogovore, razgovore v smislu iskanja drugačnih možnosti – kadar pride v situacijo, ko bi lahko odreagiral nasilno – to ni ustrezno – kako bi lahko odreagiral drugače - če ima kakšne zdravstvene težave, je treba v proces pomoči vključiti zdravstvo ali pa ima težave v duševnem zdravju, potem ga napotimo v ustrezne institucije, itd. - Pogovor poteka tako, da ga skušamo pripeljati do nekega uvida, da je to njegovo ravnanje nedopustno, nesprejemljivo, kaznivo, povemo,	- instrumentalna definicija problema - soustvarjanje rešitev	osebo, ki je povzročila nasilje
--	--	--	--

	kako ga mi vidimo. Seveda je naša želja, da bi prišlo do uvida, do aha efekta. Povemo mu, da je odgovornost na njegovi stani. Seveda pa ponavadi uporabnik svoje vedenje nasilja minimalizirajo. Ko pa pride do manjšega uvida, pa pride do tipičnega kesanja...opravičevanja, medeni tedni. - Predavanja so samostojne teme, tako da se lahko vsak uporabnik vključi v program tudi sredi cikla, bistveno je, da se potem udeleži 12. predavanj. Skupina ni zaprtega tipa. Predavanje traja uro in pol. Eno uro je moje predavanje in potem pol ure, da lahko uporabniki povedo svoje mnenje na temo predavanja, zastavijo vprašanja, dajo feedback...tudi med predavanjem lahko sprašujejo, komentirajo. Skupino lahko sestavlja največ 20 povzročiteljev nasilja. Številka skozi leto variira, ker eni izstopajo, drugi vstopajo. Seveda vsak uporabnik, ki je vključen v skupino, dobi tudi informacijo, da lahko kadarkoli v času trajanja skupinskega predavanja, zaprosi na DNK za individualni pogovor. Torej, če ima kakšno stisko, težavo...tudi ko med skupinskimi predavanji doma preizkušajo nove načine nenasilnega vedenja, ravnanja v kritičnih situacijah in če se le da jih skušam po teh dogodkih povabiti na individualni razgovor, da analizirava njegov poskus. ----- - Delo smo zaključili s smislu sprejemanja kompromisov, kjer so se pojavile konfliktne situacije, smo poskušali najti kompromise seveda v pričakovanju, da bo uporabnik to upošteval in prakticiral še naprej. ----- - Dela se na več področjih hkrati...torej, če ugotovim, da gre tukaj tudi za odvisnosti, npr. odvisnost od drog, odvisnost od alkohola...poskušam delati tudi na	----- - zaključevanje sodelovanja ----- - večnivojsko reševanje problemov	
--	--	---	--

	tem, da ozaveštvijo tudi to področje, ta problem in ga napotim na programe, ki se ukvarjajo s tem problemom, torej z zdravljenjem...tako, da so poleg spremembe vedenja, kontroli vedenja, potem učinki ali uvidi tudi na ostalih področjih oz. problemih ----- - socialna delavka pojasni, zakaj je zanj dobro, da naredi spremembo in mu ponudi možnost brezplačne storitve osebne pomoči na CSD ali pa ga seznani s programi, ki so ustrezni za pomoč pri njegovem problemu - <i>Eno uro je moje predavanje in potem pol ure, da lahko uporabniki povedo svoje mnenje na temo predavanja, zastavijo vprašanja, dajo feedback...tudi med predavanjem lahko sprašujejo, komentirajo.</i> - <i>Predstavimo mu institucijo, sebe</i> - <i>Ga seznanim s pravicami in dolžnostmi...pravni poduk je torej na začetku, potem če se zadeva snema ali ne, kdo vse je bil navzoč ob razgovoru...vse to se navede v izjavi.</i> - <i>Takrat pa ponavadi tudi ponudimo osebi, ki je povzročila nasilje, možne programe, kakor se lahko obrnejo po pomoč in ga skušamo spodbuditi za to</i> - Tako da je vseeno treba preveriti, kje bo, kako bo in seveda če je dovolj varno. Damo mu osnovne informacije, kje je možno bivati. V Murski Soboto imamo zdaj tudi zavetišče za brezdomce, kjer lahko legalno bivajo in jih tja tudi lahko napotimo. - Potem pa je treba jasno definirati, kako mi vidimo nasilje, kakšna so naša pričakovanja in mu skozi to ponuditi pomoč	----- - uporaba koncepta znanje za ravnanje	
--	---	---	--

5. ENOTA	Relevantni deli odgovorov	Kode	Kategorije
Močne točke uspešnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje	- <i>močna točka je združevanje dela z osebo, ki je povzročila nasilje in dela s partnerjem- žrtvijo oziroma obema, kajti le tako je mogoče individualni napredek preveriti in utrditi. Ta praksa je potrjuje vsako leto vsaj pri enem primeru, ko vključitev partnerja prinese najprej dodatno osvetlitev nasilja, nato soočenje in poglobljeno delo s povzročiteljem. Dobra praksa je v vzporedni (ali zaporedni) individualni in partnerski terapiji.</i> ----- Intenzivno delo – osebna pomoč na CSD je pa zelo redka, ampak takrat tudi uspešno. Saj je človek toliko notranje motiviran ,vzpostavljen je nek dober delovni odnos od PSP, da so takrat programi socialne pomoči ustrezni in uspešni. ----- - iz pogovora z osebami, ki so povzročile nasilje, že lahko prepoznamo, kje gre pri uporabniku za več lastne odgovornosti, kritične ocene svojega nasilnega vedenja - Če je dovolj notranje motivacije, potem je izid vsekakor pozitiven. Se pa iz teh svetovalnih razgovorov je mogoče razbrati, koliko je te notranje motivacije, ki potem vpliva na njegovo željo po spremembi in dejanski uresnitvi potem kasneje. - zame osebno uspešno v primerih strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje, to, da se vidi, da je uporabnik dejansko soočil s tem, kar se je dogajalo in da je notranje motivirano. To se lahko vidi pri delu, je zelo jasno...in ponavadi v teh primerih potem ponovitev nasilja ni kasneje. ----- - Velikokrat smo v socialni stroki zadovoljni že z zelo majhnimi koraki, premiki...in enako skušamo, da bi to znali videti tudi uporabniki ...kar bi	- vzporedno strokovno delo z osebo, ki je povzročila nasilje ter z žrtvijo nasilja ----- - izviren delovni projekt pomoči ----- - v pogovoru raziskovati, prepoznati in podpreti močne vire in orodja v osebi, ki je povzročila nasilje ----- - v projektu pomoči videti minimalne razlike, majhne korake,	Strokovno delo z osebo, ki je povzročila nasilje

	prineslo spremembe v procesu pomoči tudi v naprej. - velik korak je že to, da uporabnik pride do uvida, da njegovo ravnanje ni v redu. Takrat so tudi večje možnosti, da bo začutil potrebo po spremembi vedenja - hitro reagiranje v primeru, ko zaznamo vzroke njegovega ravnanj in ga napotimo v ustrezno strokovno pomoč - Močna točka je tudi, da takoj, ko se zasledi primer nasilja, da CSD nemudoma reagira... - seveda mi ob zaključenem programu dela z osebami, ki so povzročile nasilje, pošljemo tudi obvestilo, feedback instituciji nazaj. In pa ves čas vključitve uporabnika v program tudi sodelujemo, smo v kontaktu z institucijo, ki ga je k nam napotila, jih obveščamo o udeležbi uporabnika na skupini, kje je oseba, zakaj ne prihaja, da jo je treba ponovno napotiti. - Močna točka na tem področju je timsko delo: krizni tim si zastavi neko strategijo, kako bo delal v tisti situaciji, v tistem primeru...potem vsak od strokovnjakov definira svoje naloge,	minimalne spremembe v procesu napredovanja k rešitvi - v okviru delovnega odnosa prispevati ali pa zaznati (ne zamuditi) priložnost za trenutek srečanja, ko uporabnik morebiti doživi »uvid«, »preblisk«, preokviri svoj pogled, itd. v smeri rešitve problema - ravnati tukaj in zdaj in osebno voditi v smeri rešitev - medinstitucionalno sodelovanje v procesu delovnega projekta pomoči z osebo, ki je povzročila nasilje	
--	--	---	--

	----- - nekdo dobil toliko informacij o nas, da se potem obrne na nas in postane uporabnik ----- - Zato se mi zdi bistveno, da dobro in čim več sodelujemo z institucijami, ki napotujejo uporabnike k nam ----- - <i>poseben poudarek nasilju v družini. To splošno dolgoročno veliko pomeni za družine, za otroke ter za državo.</i> ----- - ukrep prep. priblj. štejem kot uspešne metode, da uporabnik dobili jasno izkušnjo. Da se policija, CSD nemudoma odzove na njegovo nedopustno ravnanje in tudi, če prvič ne bo dojel, bo pa naslednjič ali na dolgi rok, ker se bodo potem ti ukrepi ponavljali.	----- - Informacije o programih ----- - sodelovanje z institucijami ----- - poseben poudarek nasilju v družini ----- - uspešnost preprečevanja približevanja	----- Promocija programov organizacije ----- Senzibilnost organizacije za učinkovito delo na področju preprečevanja nasilja v družini ----- Vpliv ukrepov na uspešno delo z osebami, ki so povzročile nasilje
--	--	--	---

6. ENOTA	Relevantni deli odgovorov	Kode	Kategorije
Ovire pri strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje	- <i>Največja pomanjkljivost z našega vidika je napotevanje, kajti le majhen delež oseb, ki so povzročile nasilje, je na začetku dovolj motiviran, da bi se vključili v terapijo.</i> - nemotiviranost oseb, ki so povzročile nasilje, ki se prostovoljno ne obračajo na nas...in dokler ne bo to urejeno na drug način, da dobo ali prisiljeni na nek način priti, smisla za snovanje novih programov za delo z njimi s strani centra ne bo. ----- - glavna ovira sta čas in obseg dela, ki mora biti v tem času opravljen. Torej čas in količina dela nista sorazmerna. Delo z osebami, ki so povzročile nasilje zahteva tudi v	- motivacija uporabnikov ni na dovolj visoki ravni za prostovoljno vključevanje v programe organizacije ----- - nesorazmernost obsega dela in delovnega časa v organizaciji	Ovire pri načinu vključevanja uporabnikov v programe organizacije ----- Kadrovske in časovne ovire pri opravljanju dela z

	začetni fazi nek svoj čas, kontinuiteto dela - Izgorevanja na našem področju je zelo veliko ravno zaradi tega, ker je prisotna preobremenjenost z delom. - Moti me, da je v praksi naše delo vse manj usmerjeno na strokovno delo z uporabniki, bolj je pomembna kvantiteta. Mislim, da si tudi zaposleni na CSD-jih želijo delati kakovostno in strokovno ter si vzeli za vsakega uporabnika dovolj časa. - Človek izgubi voljo do dela, smo izčrpani, zaradi preobilice dela - šibke točke na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje, so prav gotovo kadrovska, časovna in strokovna pomanjkanja na centrih - Država centru daje vedno nove naloge, ne zaposluje pa novih strokovnjakov za nove naloge. Napovedujejo celo zmanjšanja števila delavcev na CSD, čeprav je obseg dela in storitev vedno več - V konkretnem primeru že marsikdaj dela več ne zmoreš opraviti korektno, kot bi ga po strokovni socialni doktrini in zakonodaji moral...ker ti čas ne dopušča. Narašča nezadovoljstvo povsod...pri zaposlenih na centru, pri pričakovanih uporabnikov in družbe. - Čeprav je strokovno delo z ljudmi prioriteta, pa pomanjkanje časa strokovne delavce pelje na rob njihove zmogljivosti in strpnosti ----- - Problem vidim v kadrovski podzasedenosti na centru in obremenjenostjo z vsemi nalogami, ki jih je dolžen sprotno in prednostno izvajati, da se dodatni motivaciji in delu z osebami, ki so povzročile nasilje, enostavno ne utegne bolj poglobljeno posvečati. Seveda je zakon dobrodošel...vendar nam za tak način obravnave vseh udeleženi v nasilju na CSD zmanjkuje časa. - Pravni akti na področju	----- - kadrovska podzasedenost v organizaciji	osebami, ki so povzročile nasilje
--	---	---	--

	preprečevanja nasilja pa ne določajo nobenih kadrovskih dopolnitev na CSD-ju za področje dela z osebami, ki so povzročile nasilje, kar bi bilo pa zelo nujno potrebno!!! - mladi, ki pa ta znanja imajo, ki so motivirani za delo na tem področju in tudi bolj ozaveščeni na tem področju, pa ne dobijo možnosti opraviti vsaj pripravništva na CSD, kar je velika škoda - Seveda pa je problem na CSD, da kadra nima dovolj, da bi nekateri delali prav na tem področju dela, ker imajo že drugega dela dovolj - Država centru daje vedno nove naloge, ne zaposluje pa novih strokovnjakov za nove naloge. Napovedujejo celo zmanjšanja števila delavcev na CSD, čeprav je obseg dela in storitev vedno več, vse bolj pa smo natrpani z administrativnim delom, ki ga moramo opravljati pri svojem delu.. ----- - pomanjkanje možnosti, kamor bi se osebe, ki so povzročile nasilje, lahko vključil in spremenil svoje vedenje, ravnanje. -Da bi pa začeli oblikovati nove programe za delo z osebami, ki so povzročile nasilje, na CSD-jih, pa skoraj ne vidijo možnosti, zaradi kadrovske preobremenjenosti trenutno zaposleni na CSD-jih komaj dohitevajo delati sprotne naloge, ki so jih dolžni opravljati, kaj šele, da bi razmišljali o oblikovanju novih, dodatnih programih dela. - Nemočni se počutimo zagotovo tudi, ko koordinatorka osebo, ki je povzročila nasilje, po izrečenem ukrepu napoti na naš center na osebno pomoč, pri nas ne obstajajo specifični programi za delo z njimi. Dobro bi bilo imeti nek prostor, npr. prehodni dom, kamor bi jih lahko napotili in kjer bi res delali z njimi. - Programe bi rabili in specializirane	----- - pomanjkanje in nedostopnost možnosti oz. programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje	----- Ovire glede programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje
--	---	---	--

	strokovnjake, ki bi delali z osebami, ki so povzročili nasilje, na CSD - Smo se prijavljali na razne razpise in stvari ne gredo skozi. Še vedno je dosti močna centralizacija s programi, ki jih ponujajo v večjih mestih oz Ljubljani. Naše okolje pa je brez programov in finančno ni smo podprti pri programih - <i>Vedno znova se odpirajo varne hiše...skoraj nepotrebno...bolj nujna in potrebna se mi zdijo svetovanja in terapevtsko delo. Problem je tudi, da oseba, ki je povzročila nasilje, ne moremo napotiti v nobena nevladne institucije, ker jih trenutno v naši regiji ni</i> - Ta nepoenotenost po državi...da v Ljubljani obstajajo programi za delo z osebami, ki so povzročile nasilje, pri nas pa ne, je zelo moteča. Tudi v Novem mestu, jih napotujejo v Ljubljano na DNK. - Premalo je terapevtskega dela v Sloveniji in ravno terapevtsko delo je zelo intenzivno in bi na tem področju bilo še najbolj ustrezno. - Pri vzpostavljanju novih programov za delo s povzročitelji nasilja in možnostih za nastanek takega programa, pa vidim problem, ki na eni strani zahteva izkušnje, na drugi pa dejstvo, da v vzpostavitev programa ne bo šel nekdo, ki te izkušnje ima in pomeni iti v ne varno situacijo, ko ostaneš v začetni fazi brez finančnih sredstev in moraš program vzpostaviti brez finančne podpore. Torej kot možnost, da naj mladi vzpostavljajo in se odločajo za nevladne institucije in delajo nove programe na tem področju dela, tukaj spet vidim ta problem...da je to skoraj nemogoče.		
--	---	--	--

	----- - Neplačljive možnosti so omejene samo na storitev CSD. Vse ostalo je plačljivo in precej oddaljeno, kar je še dodatna ovira pri osebah, ki so povzročile nasilje, ki so le malo ali sploh ne motivirani za delo na spremembi svojega vedenja. - osebe, ki so povzročile nasilje in so socialno bolj ogrožene in prihajajo iz precej oddaljenih predelov Slovenije, si vključitev v naš program ne morejo privoščiti (saj so potni stroški previsoki). - Pri nas pa tudi če bi programi obstajali v Mariboru...se moremo zavedati, da je tukaj prometna povezava z Mariborom slabša in da je tukaj v tem okolju še vedno velika revščina, da si ljudje tega enostavno ne morejo privoščiti – na drug način revščina spet determinira vključitev osebe, ki je povzročila nasilje, v programe. In s tem, ko so programi v Mariboru v večini plačljivi, pa se zadeva tako ali tako ustavi - velik del (samo pomoč na CSD je brezplačna, in DNK, ki pa je samo v Ljubljani, vse ostalo pa ne) pa jih je samoplačniških – kar pa predstavlja samo še dodatno finančno oviro uporabniku in se zanj skoraj ne odločajo. Socialne delavce ter uporabnike dejstvo, da možnosti izbire med programi skorajda ni, na nek način hromi in izhoda, premika trenutno ne vidijo. ----- - Zaposleni na našem CSD so v povprečju stari 48 let, mlajših skorajda ni...takrat ko je ta generacije bila na fakultetah, o nasilju sploh ni bilo govora, nismo dobili nobenih znanj in dodatna izobraževanja za področje dela z nasiljem so ostala odvisna od interesa posameznikov - nekateri strokovni delavci sploh nimajo potrebnih znanj in	----- - plačljivost programov za delo z osebami, ki so povzročile nasilje ----- Pomanjkanje senzibilnosti in strokovnosti za delo na področju preprečevanja nasilja s strani zaposlenih v organizacijah	----- Ovire pri zaposlenih v organizaciji
--	---	---	---

	občutljivosti za simptome nasilja pri uporabnikih - mladi, ki pa ta znanja imajo, ki so motivirani za delo na tem področju in tudi bolj ozaveščeni na tem področju, pa ne dobijo možnosti opraviti vsaj pripravništva na CSD, kar je velika škoda - To pomeni, da bi po teh institucijah tudi manj minimalizirali nasilje in ločevali osebo in nasilno ravnanje ----- - da se dodatni motivaciji in delu z osebami, ki so povzročile nasilje, enostavno ne utegne bolj poglobljeno posvečati. - Kot sem rekla, tukaj neke motiviranosti s strani strokovnih delavcev ni...vsaj zaenkrat dokler država za to področje ne bo bolje poskrbela... ----- - Potem tudi težko dostopna izobraževanja za to področje dela za zaposlene v organizaciji ----- - pogrešam tudi večjo učinkovitost vseh institucij, služb, ki so poleg CSD vpete v mrežo dela na preprečevanju nasilja. - Še več sodelovanja z institucijami , ki osebo, ki je povzročila nasilje, napotijo k nam - <i>Težavo nam predstavlja ravno to sodelovanje z drugimi institucijami. Recimo CSD-ji še nimajo urejenega dežurstva, da bi se neposredno osebo, ki je povzročila nasilje, vključil v delo, ponoči ...</i> - Sodišče tudi izraža problem, da nov zakon ne ve, kako ga brat, kako ga opredeljevati v sodišču. Ampak da zaradi preobilice dela na sodišču bo vsakršen ukrep, ki ga bo sodišče izreklo na podlagi novega zakona o preprečevanju nasilja v družini, bo postopek trajal do pol leta!!! (v Ljubljani pa je to možno tudi v 24 urah) Zakaj spet takšne hude razlike?	----- - nemotiviranost zaposlenih v organizaciji za to področje dela ----- - pomanjkanje izobraževanj za to področje dela ----- - premalo učinkovito medinstitucionalno sodelovanje	----- Ovire pri medinstitucionalnem sodelovanju
--	---	--	---

	- Težko je kvalitetno sodelovati z šolstvom, zdravstvom, torej koordinirati med vsemi institucijami, hkrati pa opravljati tudi svoje delo na CSD, ki je sprotno in pomembno. ----- - pomanjkanje zaščite prič, ki prijavljajo nasilje in potem pričajo na sodišču. - Veliko ljudi se ravno iz tega razloga ne odloča prijaviti nasilje, ker se boji zase in za svoje sorodnike...da si bo v tem primeru naložil ogroženost in nove probleme. ----- - Velik problem nevladnih institucij je zagotovo to nesigurno financiranje. - Pa tudi na te razpise, na katere se je treba prijavljati za finančno podporo programov, se CSD malo težje prijavi, prednost imajo bolj nevladne institucije. - Še vedno je dosti močna centralizacija s programi, ki jih ponujajo v večjih mestih oz Ljubljani. Naše okolje pa je brez programov in finančno ni smo podprti pri programih. - Na začetku smo si postavili kar precej širok program, zdaj pa v bistvu zaradi finančnega pomanjkanja krčimo program in delamo celo zastonj ----- - Pa tudi zasledila nisem, da bi na razpisih kjerkoli zasledila prav specifično delo z osebami, ki so povzročile nasilje ----- - Družbena neodgovornost do lastnega nasilnega ravnanja in nasilnega ravnanja drugih, se mi pa zdi tretja pomembna pomanjkljivost. Veliko oseb, ki so povzročile nasilje, namreč sploh ne uvidi, da je njegovo nasilno ravnanje nesprejemljivo, saj	----- - Ovire povezane s sodiščem: premalo zaščite prič na sodišču v primerih obravnave nasilja ----- - problem financiranja organizacije ----- - ni razpisnih možnosti, za prijavo programov za delo z osebami, ki so povzročile nasilje ----- - družbena nesenzibilnost do nasilja	----- Finančne ovire ----- Ovire v družbi
--	---	--	---

	je družba naravnana v normalizacijo takega ravnanja. ----- - Delo, ki sta ga Centrom zastavila ta dva pravna akta, zahteva kontinuirano delo strokovnega delavca na vsakem posameznem primeru. Noben od teh aktov ni omenjal nobenih kadrovskih okrepitev, ki pa so nujno potrebne!!!	----- - opredelitev dodatnih nalog brez zagotovitve dodatnih kadrov	----- Ovire v zakonodaji
--	--	---	--

7. ENOTA	Relevantni deli odgovorov	Kode	Kategorije
Koraki v smeri izboljšanja dela z osebami, ki so povzročile nasilje	- Potrebno bi bilo neko kontinuirano z osebami, ki so povzročile nasilje, že v začetni fazi dela z njim. Da bi se lahko z njim srečala večkrat, ga vprašala, kaj se je do sedaj odločil, kje so vzroki, kaj ga še zanima - <i>Želela bi si več socialnega dela na CSD, torej čas in prostor za opravljanje storitve socialnega dela na CSD, ki bi ga lahko izvajali poleg vsega ostalega administrativnega dela.</i> - <i>da bi se z osebami, ki so povzročile nasilje, več delalo, da bi se sistematično delalo na tem prepoznavanju svojega vedenja in tem ali je zanj to vedenje sprejemljivo ali ne. Torej pri sebi prepoznavati in spreminjati vedenja.</i> ----- - Seveda bi bilo pomemben obstoj možnosti - programov, kamor bi lahko usmerjali osebe, ki so povzročile nasilje, nasilja ali na vladni ali nevladni ravni - Problem, ki ga je izpostavila sogovornica se navezuje ravno na programe, ki jih lahko CSD osebi, ki je povzročila nasilje, ponudi. Teh programov je namreč zelo malo, skoraj nič - <i>Pri svojem delu ugotavljam, da kolikor smo v kontaktu z osebo, ki je povzročila nasilje, po prijavi, da so motivirani za neke spremembe, tudi svojega vedenja, zdravljenje alkoholizma...potem je bistveno, da bi obstajali programi, ki bi mu ta suport ves čas nudili in ga strokovno</i>	- več strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje ----- - več programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje	Povečanje programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje

	<i>usmerjali, delali z njim.</i> - kot sem že omenila, smo imeli pripravljen program dela z osebami, ki so povzročile nasilje, v prehodnem domu-hiši, vendar s strani države nismo dobili podpore. - V Podravju so na CSD-jih socialni delavci precej zainteresirani za tako imenovane »prehodne hiše« za osebe, ki so povzročile nasilje, kjer bi lahko bivali in se vključil v programe pomoči - Sogovornica ni zagovornica teh domov, saj meni, da v primeru podanega ukrepa, oseba, ki je povzročila nasilje pristane na vse. Seveda pa uporabniki za uvide v svoje nasilno vedenje, prevzemanje odgovornosti ter delo na problemu, niso notranje motivirani in do nekih dolgoročnih sprememb ne pride, kar pomeni, da bi že kmalu po odpustu, spet živeli po ustaljenem vzorcu ravnanja. Mogoče bi se znalo tudi zgoditi, da bi se v domovih osebe, ki so povzročile nasilje, med seboj začeli podpirati v svojih načinih razmišljanja in drug drugega samo še bolj spodbujali k nasilnemu ravnanju. - Ena od idej strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje, se je na našem centru oblikovala v sodelovanju z direktorico CSD Ormož, s katero smo pred leti skupaj oblikovali program Prehodne hiše za moške. - Se pa strinjam tudi s prehodnimi hišami za moške...namestitev tam ter strokovna obravnava oseb, ki so povzročile nasilje, tam - večjo potrebo po strokovnem delu tudi z osebami, ki so povzročile nasilje. Zaradi preobilice dela socialnih delavcev in s tem premalo osebnim delom z uporabniki, vidim rešitev v kadrovski okrepitvi na CSD-ju	- »prehodna hiša za moške«	
		- kadrovska okrepitev v organizaciji	Koraki v smeri rešitev znotraj organizacije

	- V zvezi s tem pričakujem tudi ureditev kadrovske zasedbe, da bomo delo lahko opravljali kakovostno. ----- - CSD in tudi na ostalih institucijah, ki prihajajo v stik z nasiljem in z osebami, ki so povzročile nasilje, imeti obvezna izobraževanja za področje prep. nasilja...da bi se zavedali tega vedenja, da bi bili ozaveščeni in da bi tudi prepoznali nasilje ter se počutili odgovorni prijaviti ga...to velja torej za vse strokovne delavce na CSD in drugih institucijah - Potrebno je imeti neko izobraževanja, izkušnje, sprotno usposabljanja, intervizija, supervizija...in seveda lastna volja in interes do tega dela - Izobraževanja in usposabljanje na področju preprečevanja nasilja ter konkretnije delo z osebami, ki so povzročile nasilje, po vseh institucijah, ki z temi uporabniki prihajajo v stik. Da nasilnega vedenja ne bi več minimalizirali, ampak bi ga prepoznali, se čutili odgovorni in ga prijavili, osebo, ki je povzročila nasilje, pa tudi ustrezno napotili v programe. Da bi se institucije zavedale, da potrebujejo te vrste izobraževanj. ----- - Vzpostaviti bi pa bilo dobro tudi več povezovanja med institucijami, ki ponujajo pomoč osebami, ki so povzročile nasilje. Skušam že nekaj let vzpostaviti kontakt z njimi, da bi si med seboj pomagali, si izmenjevali razne informacije, podporo...kar bi bilo koristno seveda za izboljšanje dela na tem področju. ----- - za to področje dela oz. so tukaj dobrodošle predvsem nevladne organizacije, ki bi opravljale to delo bolj osebno in bolj intenzivno z vsakim uporabnikom posebej	----- - izobraževanja in usposabljanja za zaposlene v organizacijah ----- - učinkovitejše medinstitucionalno sodelovanje ----- - možnost napotitve v programe dela v nevladne organizacije	----- - rešitev v smislu medinstitucionalnega sodelovanja
--	---	--	---

	- bi bilo dobrodošla kakšna nevladna institucija v našem okolišu, ki bi nudila strokovno pomoč osebam, ki so povzročile nasilje in kamor bi jih lahko napotili. - <i>Mislim, da bi bilo bolj smiselno na nevladnem sektorju odpirati več enot po Sloveniji, ki bi nudile strokovno delo tudi z osebami, ki so povzročile nasilje, kakor tudi z žrtvami...</i> - Vsekakor je nujno, da bi država podprla enoten razvoj nevladnih organizacij po Sloveniji – med drugim za obravnavo oz. terapevtsko delo z osebami, ki so povzročile nasilje - Seveda bi nam bilo zadovoljstvo dobiti tudi več programov na nevladnem sektorju, ki bi bili brezplačni za uporabnike. Bi nam bili v veliko olajšanje in pomoč. ----- - Možnosti sodišč, ki bi napotovala osebe, ki so povzročile nasilje v programe, kjer bi delali na razlogih, ki so pripeljali do kaznivega dejanja. Tako bi sodišča že s sklepom lahko napotila osebo, ki je povzročila nasilje, v programe. - tukaj mislim, na to, da se izvede nek ukrep s katerim se bo osebo, ki je povzročila nasilje, moral izseliti in biti vključen v neko daljše strokovno delo. - Želela bi si več sodelovanja CSD-ja in sodišča. Da bi mogoče sodišče napotilo osebo, ki je povzročila nasilje, v obravnavo na nevladne organizacije in CSD tudi v obliki ukrepa in bi se učinkovitost pomoči morebiti povečala. - Mislim, da bi se dalo še kaj zakonodajo pretrest in poiskati možnosti za boljšo obravnavo oseb, ki so povzročile nasilje. Obstaja možnost, da bi osebe, ki so povzročile nasilje, že sodišče v kazenskem postopku napotilo v programe, ampak tukaj pri nas jih sploh nima kam napotiti, ker ni programov. V	----- - sodišče s sklepom napoti osebo, ki je povzročila nasilje v programe v organizacijo	
--	--	--	--

	Ljubljani in okolici ta praksa s sodišči že teče. To bi moglo tudi pri nas. - Meni se zdi, da z osebami, ki so povzročile nasilje, lahko delaš, če jih imaš nekje, če so nekaj umaknjeni z ukrepom sodišča - Da bi tudi pravni akti določili potrebo po novih kadrovskih dopolnitvah za področje dela v preprečevanju nasilja in seveda tudi za delo z osebami, ki so povzročile nasilje. - Mislim, da bi mogle vladne institucije pomagati nevladnih institucijam, da bi lahko delale z osebami, ki so povzročile nasilje. To konkretno pomeni, da bi vladne institucije, občine omogočale brezplačne prostore za izvajanje programov nevladnih društev, ki bi delali z osebami, ki so povzročile nasilje. Da bi na občinah oblikovali neko strategijo financiranja teh programov, torej, da bi se društva lahko prijavila in si s tem lahko zagotovila neko finančno podporo. To pomeni finančno podporo, ki bi lahko zagotovila kvalitetno opravljanje dela s strokovnjaki. Seveda pa bi tudi država morala poskrbeti za več razpisov, kjer se lahko prijavljajo nevladne institucije, predstavljajo svoje programe dela, svoje rezultate in da bi se lahko širili ti programi. - Vsekakor je nujno, da bi država podprla enoten razvoj nevladnih organizacij po Sloveniji – med drugim za obravnavo oz. terapevtsko delo z osebami, ki so povzročile nasilja - Vse je povezano s financami...kolikor si jih pač nevladna institucija uspe pridobiti. Mogoče je res že skrajni čas za koncesije...delo pri zasebnikih...mogoče je to ena zadeva, ki jo že dlje časa napovedujejo in bo	- kadrovske dopolnitve - finančna podpora organizacijam, ki ponujajo programe za delo z osebami, ki so povzročile nasilje - rešitev za finančne probleme v organizaciji: koncesije v nevladnem sektorju	Rešitve v spremembi zakonodaje Rešitve na finančnem področju za organizacije
--	---	--	--

	lahko neke vrste rešitev. - koncesije terapevtom - Mi smo se letos na svetovalnici odločili, da bodo storitve plačljive ter, da bo uporabnik s tem, ko bo sam nekaj prispeval, tudi pokazal nek svoj interes, pripravljenost. Postavili smo simbolično ceno. Smo pa sklenili, da lahko uporabnik poda prošnjo za opravičenost plačila storitve...da je dokazilo o prejemanju socialne pomoči dovoljen razlog za opravičilo od plačila storitve. Torej je pomembno imeti to opcijo...tudi druge nevladne institucije bi jo morale imeti. - odobriti uporabnikom – osebam, ki so povzročile nasilje, brezplačne terapije - Nična toleranca do tudi psihičnega nasilja se bi moral vcepljati že od rane mladosti naprej. Odnos do nasilja se bo moral spremeniti pri vseh nas, torej pri celotni družbi. Da bomo kjerkoli zaznali nasilje (na ulici, delovno mesti,...), znali reagirati in osebi, ki je povzročila nasilje, dali jasno sporočilo, da njegovo vedenje ni dopustno in da bo imelo posledice. - Preventiva: da postanemo kot družba občutljivejši do nasilja - <i>Uveljavitev ti. ničelne tolerance do nasilja v šolah, ustanovah, policiji, družini, partnerskih odnosih, izdelava protokolov za uradne osebe, širjenje zavesti o nesprejemljivosti nasilja.</i> - Preventiva je izredno pomembna tudi na tem področju, preventiva v vrtcih, v šolah, otrokom pokazati druge načine nenasilne komunikacije, staršem pa kako otrokom postaviti meje in hkrati obdržati dober odnos. Prav tako sem velik pristaš, da bi se na centrih oblikovale delavnice za mlade pare, mlade družine, za pripravo na družino, za ohranjanje dobrih odnosov,...da bi se učili	- možnost do upravičenosti brezplačnih vključitev v programe - ozaveščanje družbe o ničelni toleranci do nasilja	Ozaveščanje družbe, preventivno delo
--	---	--	---

	ravnati v kriznih situacijah. - Moj predlog je tudi, da bi bilo dobro, če bi se Fakulteta za socialno delo odločila in nas povabila k sodelovanju na način, da naše področje dela vključi v študijski program za študente v obliki enega predmeta. Torej, da bi študentje dobili že na faksu večji vpogled v to, kaj je nasilje, da bi dobili ustrezna znanja za to področje dela in ga kasneje pri svojem delu po različnih vladnih institucijah uporabljali, upoštevali. S tem bi se izvajala neke vrste preventiva. - Tudi več preventivnih programov po osnovnih šolah, srednjih šolah in vrtcih. To bi mogla država poskrbeti, da bi se to dalo v korikulumu da bi se vsaj dve šolski uri v šolah pogovarjali o nasilju konkretno in zato bi bilo potrebno tudi ustrezno usposobiti ljudi, ki bi to izvajali po šolah, vrtcih, fakultetah (FSD, pedagoška, medicinska,... vsi, ki bodo enkrat prihajali v kontakt s povzročitelji nasilja). - pomembno se mi zdi, da bi bilo narejenih tudi kaj diplomskih in raziskovalnih nalog na temo, kako strokovno delati z osebami, ki so povzročile nasilje in kje. Da bi se nekako spremenilo razmišljanje...ne da vedno umikamo žrtev iz okolja in jo sprejmemo v varno hišo, da bi lahko nekam umaknili tudi osebe, ki so povzročile nasilje - <i>Največja pozitivna sprememba je Zakon o preprečevanju nasilja v družini, ki pa še ne predvideva obveznega napotovanja.</i> - Novi zakon predvidi dolžnost, da CSD obravnava tudi povzročitelja nasilja - Z vidika centra je zelo pomembna stvar medinstitucionalno sodelovanje.	- preventivno delo na Fakulteti za socialno delo - opozarjanje na problematiko področja dela z osebami, ki so povzročile nasilje - obvezno napotovanje osebe, ki je povzročila nasilje - obvezno delo z osebo, ki je nasilje povzročila - medinstitucionalno sodelovanje	Rešitve, ki jih prinašajo zakonske spremembe (Zakon o preprečevanju nasilja v družini)
--	---	---	---

	Tukaj veliko pričakujemo oz. se že dogaja. Zakon jasno določa način sodelovanja. - oblikovanja multidisciplinarnega tima strokovnjakov različnih organizacijah, ki se ukvarjajo s preprečevanjem nasilja (zdravstvo, šolstvo, policija, CSD, itd...), kar prinaša nov Zakon o preprečevanju nasilja v družini - sodelovanje vseh teh institucij, ki so vpete v ta zakon, da bi se vse bolj vključevale v obravnave (posebej mislim zdravstvo in tožilstvo)...namreč meni se zdi bistveno, da se za preprečevanje nasilja dela timsko, več-profilno, več različnih strokovnosti. - Pomembna je tudi dolžnost prijave: To dolžnost prijaviti primer nasilje prej institucijo niso imele, zdaj jih bodo in mislim, da bomo zdaj večkrat lahko posredovali, ker bomo te informacije imeli. To timsko delovanje je bistvenega pomena pri preprečevanju nasilja - Zakon prinaša tudi bolj resen odnos do zaznave nasilja vseh institucij (sodišče, šolstvo, zdravstvo, policija...) in bodo dolžni prijaviti nasilje. Hkrati pa daje institucijam določene naloge v procesu preprečevanja nasilja in se bo k temu problemu bolj celostno pristopalo. - Novost je tudi brezplačna pravna pomoč žrtvi... - brezplačna pravna pomoč za žrtev, to se mi zdi tudi zelo bistveno, pa pri nas to še kar teče, še se ni oprijelo - Velika novost, ki jo prinaša zakon je prednostna obravnava, ki se mi zdi zelo dobrodošla in pomembna! - zakon prinaša izboljšanja na področju izobraževanj za področje nasilja v organizacijah - po zakonskih spremembah, pričakujemo večjo zanimanje institucij za izobraževanj na tem področju, saj zakon predvideva večjo	- dolžnost prijave - brezplačna pravna pomoč žrtvi - prednostna obravnava nasilja na sodišču - več izobraževanj na temo preprečevanja nasilja	
--	--	--	--

	odgovornost institucij. - Tudi ta baza podatkov, ki se bo oblikovala na CSD-ju za področje nasilja, bo zelo koristna...saj bodo podatki zbrani, se ne bodo izgubljali...postopki bodo hitrejši, itd. ----- - <i>Po mojih izkušnjah, se zadnje čase večkrat zgodi, da se izvede ukrep prepovedi približevanja ali celo kasneje pripor, kot pa da more ženska zapustiti dom in se zateči v varno hišo ali materinske domove. To opazamo predvsem po tej spremembi v kazenskem zakoniku.</i> - Ukrep je prinesel eno bistveno spremembo, namreč povzročiteljem nasilja pokaže, da je nekaj možno narediti v smislu, da ni tako, da lahko vse počnejo v svoji kvazi moči - hkrati pa lahko sodišču predlaga ukrep izselitve osebe, ki je nasilje povzročila, do 6 mesecev - potem pa je tukaj tudi predlog za izselitev osebe, ki je povzročila nasilje, do 6 mesecev, ki ga zakon predvideva: vendar to pa že več kot leto dni traja in se še do sedaj ni definiralo in začelo uveljavljati. Doslej smo v enem primeru uspeli pomagati žrtvi pri predlogu na sodišču za izselitev storilca in je bilo uspešno - Po kazenskem zakoniku pa nas zdaj policija obvešča o vsakem primeru, ne samo o primerih, kjer so prisotni oz. vpleteni otroci. - Zakon tudi predvideva, da se bo s strani države spodbujalo na centrih v snovanje novih programov, tudi za delo s povzročitelji nasilja	- oblikovanje baze podatkov na centru za socialno delo za področje nasilja ----- - ukrep prepovedi približevanja in pripora - izselitev osebe, ki je nasilje povzročila - policija obvešča center za socialno delo - snovanje novih programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje	----- Rešitve, ki jih prinašajo zakonske spremembe (Kazenski zakonik)
--	---	--	---

8. ENOTA	Relevantni deli odgovorov	Kode	Kategorije
Medinsti- tucionalno sodelova- nje institucij in organiza-	- <i>Z nami sodelujejo centri za socialno delo, manj sodišča</i> - <i>S policijo sodelujemo v primeru izrečenega ukrepa prepovedi približevanja, ko nas s tem seznani</i>	- dobro sodelovanje s centri za socialno delo - dobro sodelovanje s policijo	Prednosti medinstitu- cionalnega sodelovanja

cij na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje	interventna služba Z njimi veliko sodelujemo in je sodelovanje uspešno. - uspešno sodelujemo tudi s šolami, vrtci. - Sodelovanje s policijo ocenjujemo na zelo visoki ravni. Vsaj odkar obstaja ukrep prep. približi. Sta se naša služba in policija zelo povezali in dobro sodelujemo z istimi cilji - Zelo dobro sodelujemo s psihiatrično bolnišnico. - Sodelovanje je zelo dobro vzpostavljeno, se ga trudimo tudi izboljšati in še povečati. Tudi program želimo širiti na več mest v Sloveniji, tako da bo tudi potrebno sodelovati, povezati z novimi organizacijami in strokovnimi delavkami/ci. - Glede sodelovanja s sodišči, ki ga mi ocenjujemo kot uspešno...pa bi želeli, da bi se to v prihodnje izvajalo preko CSD-ja. Da bi se še več sodišče obrnilo na CSD, oni bi pa osebo, ki je povzročila nasilje, napotili k nam. Sodišče pa seveda mora že v sklepu zapisati, da se oseba, ki je povzročila nasilje, mora obvezno udeležiti treninga socialnih veščin na DNK ali drugi instituciji, ki nudijo te vrste pomoči. Tako bi se naj vzporedno z ukrepom izvajala tudi vključitev uporabnika v nek program. - Sodelovanje je....mi sodelujemo z vladnimi službami, CSD-ji, nevladnimi institucijami (jih je sicer premalo, skoraj ni). Posredujemo informacije in jih od njih tudi dobimo nazaj. - Sodelujemo samo s CSD, ki napoti osebo, ki je povzročila nasilje, k nam ----- - manj sodišča ----- - opažamo še vedno slabše vključevanje zdravstva in ne vključevanje sodišča, tožilstva pri sodelovanju	- dobro sodelovanje s psihiatrično bolnišnico - dobro sodelovanje s sodišči - dobro sodelovanje z vladnimi službami in nevladnimi institucijami ----- - slabše sodelovanje s sodišči - slabše sodelovanje z zdravstvom - slabše	----- Slabosti medinstitucionalnega sodelovanja
---	--	--	---

	- S sodiščem po moji oceni premalo sodelujemo . Smo vabljeni kot priče ali pa napišemo poročilo, želimo pa si njihovega sodelovanja tudi v timih.. - Sodišča so bolj svet zase...v postopku, ko preiskovalni sodnik potrjuje ali zavrne ukrep prep. približevanja, je bolj policija njihov sogovornik...mi smo ponavadi samo povabljeni, da spišemo poročilo, ki ga policija posreduje sodišču. V kazenskem postopku pa je zelo odvisno...vseeno je sodišče še zelo nedotakljivo, z njim skoraj ne sodelujemo. ----- - Seveda pa mi osebe, ki so povzročile nasilje, s programi, ki jih ponujajo druge institucijami, seznanimo in napotimo tja. Torej sodelujemo s temi programi zunaj CSD v tem smislu in na nek način spremljamo delo z osebami, ki so povzročile nasilje, v drugih institucijah, če smo ga mi napotili tja ali pa nas je tista institucija, ki dela z njim nas seznanila o tej strokovni obravnavi. Ampak glede na to, da je teh zunanjih institucij in programov zelo malo, je tudi ta vrsta sodelovanja redka. ----- - Centri so dolžni delati tudi z osebami, ki so povzročile nasilje. Zdaj pa odvisno na kakšen način pridemo v kontakt z osebo, ki je povzročila nasilje Vloga CSD-ja je, da se odzove na informacije prijave iz vsem institucij. Sodelujemo z vsemi institucijami in organizacijami, ki so v danem primeru (potencialni) partner, ki lahko doprinese k rešitvi problema - Vloga centra je v tem sodelovanja vloga pobudnika, sklicatelja kriznih timov, v katerih potem sodeluje s policijo, šolstvom, zdravstvom, tožilstvom...Mi to že izvajamo - Vloga CSD je koordinacijska, da se poveže z ostalimi institucijami, s katerimi pa je odvisno od problema,	sodelovanje z tožilstvom ----- - obojestransko sodelovanje, dajanje feedbacka ----- - sodelovanje v smislu partnerstva, vsaka organizacija prevzame svoj delež odgovornosti, naloge	----- Način medinstitucionalnega sodelovanja
--	--	--	--

	ki ga prepozna posameznik. ----- - Pričakujemo pa z novim Zakonom o prep. Nasilja v družini v pravilnikih usklajevanja različnih institucij večje in bolj uspešno sodelovanja - Mogoče kdaj pogrešam večje zanimanje ostalih strokovnjakov s področja dela za preprečevanje nasilja v Sloveniji, tudi pri delu z osebami, ki so povzročile nasilje, za to področje, torej da bi se bolj zanimali glede znanj o preprečevanju nasilja, delu z osebami, ki so povzročile nasilje nasilja...da bi se usmerjali v usposabljanja na tem področju. To bi moglo poskrbeti ministrstvo in organizirati ta usposabljanja. Mi sodelujemo dobro z različnimi institucijami, ampak se pa kaže ravno ta pomanjkljivost, da na institucijah ta znanja primanjkujejo.	----- - pričakovanja v smeri izboljšanja medinstitucionalnega sodelovanja	----- Pričakovana v smeri izboljšanja medinstitucionalnega sodelovanja
--	--	---	--

9. ENOTA	Relevantni deli odgovorov	Kode	Kategorije
Izobraževanje in usposabljanje za področje preprečevanja nasilja	- <i>Trening partnerske in družinske terapije, usposabljanje za supervizijo, mednarodne konference in delavnice.</i> - Z konkretnimi znanji za preprečevanje nasilja se sedaj srečajo študentje že skozi študij - Ko je začel veljati pravilnik o prep. priblj. (leta 2004) je ministrstvu organiziralo izobraževanje za to področje dela in tudi CSD se je v to izobraževanje vključil. - Sem jih dala kar nekaj skozi, torej s področja nasilja, opažam pa, da se ponavljajo - Samo zaposleni na DNK pa smo se in se še udeležujemo izobraževanj za to področje dela večinoma v tujini. Za to področje dela so v tujini izobraževanje v obliki predavanj, delavnic,...predvsem je poudarek na tem prepoznavanju nasilnega ravnanja pri človeku in potem	- trening partnerske in družinske terapije - usposabljanje za supervizijo in intervizijo - izobraževanje skozi študij socialnega dela - izobraževanje v okviru ministrstva za delo, družino in socialne zadeve - izobraževanja v tujini na temo prepoznavanja nasilja in strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje	Izobraževanja in usposabljanja za področje preprečevanja nasilja, ki obstajajo (obvezna izobraževanja)

	ustreznega dela z osebami, ki so povzročile nasilje. Kar se mi pa zdi, da bi bilo nujno tudi organizirati na vseh institucijah, ki prihajajo s temi uporabniki v stik (šolstvo, zdravstvo,...), da bi prepoznavali to nasilno vedenje in ga ne minimalizirali - Socialna zbornica in FIRIS izvajata izobraževanje za področje prep. nasilja in naši strokovnjaki se teh izobraževanj udeležijo in seveda poročajo o tem ostalim strokovnim delavcem na centru. ----- - strokovni delavci na CSD glede izobraževanj na tem področju dela prepuščeni samo svojim interesom. Obveznih je namreč zelo malo izobraževanj...potem si vsak strokovni delavec izbira individualno izobraževanje glede na delo, ki ga pokriva na centru...in večinoma se strokovni delavci za izobraževanja s področja prep. nasilja odločajo le, če na tem področju delajo - Izobražujem se tudi samoiniciativno, s spremljanjem tovrstne literature. Izobraževanja, ki sem se jih udeležila, so večinoma izvajale nevladne organizacije ----- - Res pa je, da bi morali na CSD in tudi na ostalih institucijah, ki prihajajo v stik z nasiljem in z osebami, ki so povzročile nasilje, imeti obvezna izobraževanja za področje prep. nasilja...da bi se zavedali tega vedenja, da bi bili ozaveščeni in da bi tudi prepoznali nasilje ter se počutili odgovorni prijaviti ga...to velja torej za vse strokovne delavce na CSD in drugih institucijah. Seveda pa tudi nov zakon	- izobraževanja v okviru socialne zbornice in FIRISa ----- - izobraževanje na temo preprečevanje nasilja ----- - izobraževanje preko prebiranja strokovne literature na temo nasilje - izobraževanja, ki jih ponujajo nevladne organizacije na temo nasilje ----- - potreba po dodatnem izobraževanju za področje preprečevanja nasilja: - izobraževanje na temo prepoznavanje nasilja - izobraževanje na temo odgovornost	----- Izobraževanja in usposabljanja za področje preprečevanja nasilja, ki obstajajo (neobvezna izobraževanja) ----- Potreba po izobraževanju na področju preprečevanja nasilja
--	--	--	---

	mogoče prinaša nekaj izboljšanj na tem področju. ----- - Specifično izobraževanje za delo z osebami, ki so povzročile nasilje, pa do sedaj na CSD-ju ni bilo. - Izobraževanja ki bi bilo usmerjeno na področje dela z osebami, ki so povzročile nasilje, pa nisem zasledila, da bi bilo organizirano. - Mi organiziramo usposabljanje za področje dela z osebami, ki so povzročile nasilje, na DNK za prostovoljce, drugače mislim da po Sloveniji te vrste usposabljanj sploh ne obstajajo. - Ga nismo imeli, smo pa imeli v načrtu, dogovarjali smo se z DNK, ki so želeli izvajati izobraževanje za delo z osebami, ki so povzročile nasilje...vendar si tega finančno nismo mogli privoščiti. - Zaenkrat so bila samo izobraževanja za delo z žrtvami v primeru nasilja. Tam sicer tudi dobiš nekaj znanj za delo z osebami, ki so povzročile nasilje, vendar zagotovo ne dovolj. - s področja prep. nasilja smo do sedaj imeli samo izobraževanja v smislu, kako pomagati žrtvi in kako zaščititi otroke, nikoli pa nič, kako delati z osebami, ki so povzročile nasilje.	prijaviti nasilje ----- - pomanjkanje izobraževanj za področje dela z osebami, ki so povzročile nasilje:	
--	---	--	--

DEFINICIJE OSNOVNIH POJMOV – ENOT:

Razumevanje nasilja vključuje tako opredelitev nasilja, pojasnitev nasilnih dejanj, vrste nasilja in dejavnike, ki povzročijo nasilje, kot jih vidijo organizacije, ki izvajajo programe, storitve ali ukrepe za osebe, ki povzročajo nasilje.

Razumevanje osebe, ki je povzročila nasilje, vključuje opredelitev osebe in dejavnike, ki so povezani z nasilnim vedenjem teh oseb, kot jih vidijo organizacije, ki delujejo na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje. Zaobjeto je tudi tako

imenovano etiketiranje oseb, ki so povzročile nasilje ter smernice strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje v omenjenih organizacijah.

Vključevanje oseb, ki so povzročile nasilje, v organizacije in njihove programe se nanaša na pripravljenost osebe, ki je povzročila nasilje, da gre iskat pomoč v organizacijo ter ostale načine vključevanj oseb, ki so povzročile nasilje, v organizacije in njihove programe strokovnega dela. Enota vključuje tudi načine, kako organizacija poskrbi za prepoznavnost svojih programov ter podatke o številu oseb, ki so povzročile nasilje in se obračajo na organizacije ali celo vključijo v njihove programe dela.

Strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje vključuje opise procesov strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje, na centrih za socialno delo, v nevladnih organizacijah ter s strani policije. Podanih je nekaj metod strokovnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje ter bistveni elementi ravnanja pri strokovnem delu oz. izvirnem delovnem projektu pomoči z osebo, ki je povzročila nasilje.

Močne točke uspešnega dela z osebami, ki so povzročile nasilje so opredeljene kot močne točke pri strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje, opredeljene pa so tudi močne točke, kot so promoviranje organizacij in njihovih programov, senzibilnost organizacije za učinkovito delo na področju preprečevanja nasilja v družini ter vpliv ukrepov na uspešno delo z osebami, ki so povzročile nasilje.

Ovire pri strokovnem delu z osebami, ki so povzročile nasilje, so navedene kot ovire pri vključevanju oseb, ki so povzročile nasilje, v programe organizacij; kadrovske in časovne ovire pri opravljanju strokovnega dela na tem področju ter ovire, povezane s programi dela z osebami, ki so povzročile nasilje. Ovire se pojavljajo tudi med zaposlenimi v organizacijah, v medinstitucionalnem sodelovanju, na finančnem področju v organizacijah, v družbi na splošno ter v zakonodaji in bistveno vplivajo na strokovno delo z osebami, ki so povzročile nasilje.

Koraki v smeri izboljšanja dela z osebami, ki so povzročile nasilje, vključujejo predloge v smeri povečanja programov dela z osebami, ki so povzročile nasilje, rešitve znotraj organizacij, rešitve v medinstitucionalnem sodelovanju, spremembe zakonodaje, izboljšanja financiranja organizacij ter povečanja preventivnega dela na tem področju dela. Opredeljene pa so tudi spremembe, ki jih prinaša Zakon o preprečevanju nasilja ter Kazenski zakonik.

Medinstitucionalno sodelovanje institucij in organizacij na področju dela z osebami, ki so povzročile nasilje, opisuje organizacije, ki med seboj uspešno sodelujejo in tudi tiste, ki med seboj sodelujejo manj zadovoljivo. Podani so tudi načini medinstitucionalnega sodelovanja ter pričakovanja v smeri izboljšanja teh sodelovanj, kot jih vidijo organizacije.

Izobraževanje in usposabljanje za področje preprečevanja nasilja vključuje obvezna in neobvezna izobraževanja ter opredeli, kakšne potrebo so na tem področju v posameznih organizacijah.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Maja Kukovec, prvič vpisana na Visoko šolo za socialno delo v študijskem letu 2003/2004 kot redna študentka, izjavljam, da sem diplomsko delo z naslovom Strokovno delo s povzročitelji nasilja napisala samostojno, s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorice.

Datum: maj, 2009

Podpis: